કીસ્સએ

દીલચસ્પ

કીસ્સા

મલીકમોહમદ

ઔર

ગેતીઅફરોજક.

ઉરદુ ઝબાન ગુજરાતી હરફોમેં.

છપાવનાર

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે બુકસેલર.

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

અમદાવાદ.

શ્રી જૈન વિદ્યાવિજય પ્રેસ.

સંવત ૧૯૬૫ સને ૧૯૦૮.

દીબાચા.

બએત.

મકદુર હમેં કબ હએ તેરી હમ્દો સનાકા,
હક્કા કે ખુદાવન્દ હએ તુ અરઝો સમાકા;
ઇનસાન ચઇફુલ ખુનયાનકી કયા મજાલકે,
પએદા કરનેવાલોકી તારીફ કરસકે.

બએત.

તેઝપર હએં તાએરે વહમો ખીયાલ,
ઉનકે પર જલતે હએં ઉડનેસે મહાલ.

ઇન દીનોમેં એક અંગ્રેઝકો હીંદુસ્થાની ઝબાન સીખનેકા શઔકથા, ઔર આગે હીંદુસ્તાન જન્નતનશાનમેં કે હુક્તઆલા ઇસે અમન ઔર અમાનમેં રખે. ઇન બાતોંકા કુછ ચરચા નથા ઇસિ વાસ્તે નીયાઝમદ દરગાહે ઇલાહી બંદએ "મેહરચંદ" કોમ કાહી ખતરી લાહોરીને બસબબે ખુરશકે "કેનલી" સાહેબ કે સાથ રહા કરતાથા, ઔર સાહેબે મમદુલકો ઇસ ઝબાનકે સીખનેકા શઔક હુવા, સોહરચંદ મંએને તલશાકી પર ઇસ ઝબાનમા કોઇ કીતાબ, જો રોઝમરરા ઔલનેકે મવાપીકકે ખાસેઆમકી સમજહમેં આવે બહમ ન પહોંચી. લાચાર ઇસિ હેચા મદાનને મવાફીક આપની અકલો લીયાકતકે કીસ્સએ આઝરશાહ સમનરૂખ બાનોકા, ફારસી ઝબાનસે હીંદી ઝબાનમેં તરજુમા કરકે "નવ આઇન હીંદી" નામ રખા. ઔર દાનીશમંદાને વાલા મનશસે ચેઉમેદ હયે કે અગર ઇસ્મે કુચ ભુલ ઔર ખતા માલુમ હોવે તો અયેબ ગીરી ન કરે બલકે સાથ ઇસ્લાકે પરદે પોશી કરે.

તારીખ.

સરાપા અગર ઇસ્મે સેહેવો ખતા હયે,
તો સાહબ દીલોસે ઉમીદે અતા હયે;
કહી મુજસે હાતીફને તારીખ ઇસકી,
બંયા કર તુ આ મેહેર કીસ્સેકો જલ્દી.

કીસ્સા મલીકમોહમદ

ઓર

ગેતી અફરોઝકા

આગાઝ દાસ્તાન—વીલાયત ખુલ્દ નશાન હીંદુસ્તાનકા એક પાદશાહ " આઝરશાહ " નામ અહલો ઇનસાફમેં બીચ તમામ આલમકે મશહુરો મારૂફથા. લેકીન કોઈ બેટા કે જીસસે દુનીયામેં નામ બાકી રહે નથા ઇસ વાસતે હમેશા દીલગીર રહેતાથા, ઓર ફકીરાને ખુદા પરસ્તકી ખીદમત, હમેશા જાનો દીલસે કરતાથા, કે શાયદ કીસી અલ્લાહકે દોશતકી દોઆસે મુરાદ હાંસીલ હોવે. જો એક મુદત ઇસી તરેહ ગુઝરી, ઓર મુરાદ હાસીલ ન હુઈ. એક રોઝ આધી રાતકે વક્ત પાદશાહકે દીલમે યેહ ખીઆલ આયા કે મતની ઉમર મએને યુંહી ગફલતમે ખોઈ; મેરે બાદ કોઈ અએસા નહીં કે વારીસે તખ્ત હોવે, ઓર ઇસ ઝીંદગીકા એકદમ ભરોસા નહીં.

હુએ ઝીંદગી હું બાબકે માનીંદ એક નફસ,
કયા સએરમેં જહાંકી કરે ચસ્મવા કોઇ;
આબેરવાંકી તરેહ રવાં હુએ સદા યેહ ઉમ્ર,
નાઝાં હો અએસી ઉમ્રપે અએ મેહર કયા કોઈ.

અબ યેહ બેહતર હુએ કે કીસી જંગલમેં જાકર બાકી ઉમ્ર હકતઆલાકી બંદગીમેં સર્ફ કરૂં. જબ યેહ ખીઆલ દીલમેં આયા, ઉસી વક્ત તાજ શાહીકા સરસે ઉતારા, ઓર લીબાસ ફકીરીકા પહેનકે જંગલકે તરફ રવાના હુવા, ઓર અપને અહેવાલસે કીસીકો ખબર ન કરી, કોસ દોએક જાકે ક્યાદેખતા હુએ કે એક પીર ઝઇફ સબ્ઝપોશ હુઝા પુરત્ત નીહાયત ઝઇફીસે અસાકે બલ આહેસના આહેસ્તા ચલા આતા હુએ નઝદીક આનકર કહા; " અએ આઝરશાહ અસસલામે

અલેકુમ " પાદશાહને સલામકા જવાબદીયા ઓર કહા અએ પીર રોશનઝમીર, ઇસિ ઝઈફીમેં કે ઉમર આપકી સવ સવા-સો બરસસે ઝીયાદા માલુમ હોતી હએ, ઓર બગએર આ સાકે કદમ ઉઠાનેકી તાકત નહીં ઇસિ આધી રાત કે વકત જં-ગલ ખતરનાકમેં ક્યું ફીરતેહો ? મગર ખીઝર હોકે સહ ભુલેહુવેકો રાહ બતલાતેહો ! ઉસને કહા, અએ જવાન ન ખીઝ રહુ ન ઇલિયાસ એક આદમી હું જહાનકો મકાને નાપા-યદાર જાનકર અંસ્સી બરસસે ઇસી વીરાનેમેં રહેતાહું, ઓર આગે મંએ ઇસી જંગલમેં ઠગથા, કે મુસાફીરોંકો મ-ક્રો દગાસે મારકર સબ માલ ઓર આસબાબ ઉનકા લેલે તાથા, તીસ બરસ તક યેહી કામ કરતા રહા.

ઇતેફાકન એકરોઝ દો જવાન સુફીદપોશ રાહમેં મીલેતો મૈને યેહજાનાકે યેહ જવહરી બચ્ચે હએં ઇનકે પાસ મુકરર જ-વાહેર હોગા દગાસે ઉન દોનોંકો મારડાલા, તો ઉનકે પાસ સીવાએ બદનકે કપડેંકે ઓર કુછ ન નીકલા. મએં ઉન જ-વાનોંકે મારનેસે બહોત પસતાયા, ઓર અપને દીલમે કસમ ખાઇકે, આજસે હરગીઝ તમામ ઉમર યેહ કામ ન કરૂંગા. વહાંસે ઉસીવકત ઘરકો રવાના હુવા. ઇસ અંદેશેમેંથા કે સી-વાય ઠગ વીદયા કે ઓર કોઈ હુનર મુજહે નહીં આતા, અબ મએં ખુરાક કીસતરેહ પએદા કરૂંગા ? આગે જાકે દેખતા ક્યાહું કે, એક બડા અઝદહા કે બદનકે બોજહેકે બાયસ જ-ગાસે હરકત નહીં કર સક્તા, જંગલમેં મુહ ખોલે પડા હએં ઉસકો મએં દેખકર મુતઅજજીમ હુવા કે યેહ જાનદાર તો કુછ જગાસે સરક નહીં સક્તા, દેખા ચાહીએ કે ઇસકે તઈ ખાનેકો કયુકર પહોચતા હએ ? ઓર યેહભી મુમકીન નહીં કે બગએર કુવતકે જીસકે મએં ઇસી અંદેશેમેં થા કે એકા એક દેખતા કયાહું કે યક ટોલા હરનોંકા બીલા તહાશા દ-ઓડાહુવા થાનીંદ હવાકે ચલા આના હએ, ઓર એક શેર ઉનકે પીછે સીકારકે વાસતે ચલા આતા હએ. હરન અઝદહેકે મુંહકો પહાડકા દરા જાનકે શેરકી દહેશતસે સબ ખુદબખુદ

ઉસકે અંદર ઘુસગએ ! અઝદહાને ફીલકુઓર મુંહ બંદ કરકે ઉનસભોકા એક લુકના કરકે હલકસે નાચ ઉસી વક્ત ખુદાકે હુક ફેર આસાનકેમ તરફ સર ઉઠાયા સો ઉસી વક્ત ખુદાકે હુક મસે એક છોટીસી બદલીઉઠી. ઓર ખુબમેંહ બરસા. અઝદહેને પાની પીકે આરામ કીયા ઓર વોહ શેર નાઉમમેદ હોકર જંગલકે તરફ ચલા ગયા ? મએંને યેહ દેખકર કહા, સુબહાનઅલ્લા તેરી કયા કુદરત હએ કે; શેર ઝોરાવરને ઇતની મેહેનત કરી, ઓર કુછ હાથીલ ન હુવા. ઓર જાંદાર જો જુંબીશ નહીં કરસકતા, તુને રીઝક પહોંચાયા !

બયેત.

તેરી કુદરતકા કરૂં દરીયાફ્ત હાલ,
હએ ખીયાલે ખામ અપની કયા મજાલ.

અએ આઝરશાહ, મેરે દીલમેં જો યેહ તમામ વહમ હુવા-યા કે. અબ ખાનેકા કયુંકર પએદા હોગા સો અઝદહેકા અહેવાલ દેખકર યકીન હુવા કે જીસને જી દીયા હએ સો વોહ હર તરેહ રીઝકભી દેગા, ઓર બેઇખતીઆર મેરી ઝબાનસે યેહ શએર નીકલા.

શેઅર.

તબીરકા અયે દીલ તુ અબસ મુબતેલા હુવા,
તકદીરકા મીટતા નહીં હરગીઝ લીખા હુવા.

ઉસી વક્ત દુનીયા, ઓર અહેલે દુનીયાંકી મોહબ્બતસે દીલ ઉઠાકર જંગલકો રવાના હુવા. અબ શામ તક જો કુછ મયસ્સર હોતા હએ સો તાકતે બદનને વાસ્તે ખાકર ફરાગતસે ખુદાએત આલાકી ઇબાદતમેં મશગુલ રહેતા હું ઓર ઇસ વકતશ ખીઝર અલેહીસ્સલામને તેરે પાસ ઇસવાસ્તે ભેજા હએ કે તુ જો બે અવલાદીકે ગમસે ફકીર હોનેકે ઇરાદેપર ઘરસે નીકલા હએ સો યેહ ખીઆલ ખામદીલસે દુરકર, કે તેરે નસીબમેં અવલાદ હએ લેકીન ઝલાલા જો તેરી જનેરૂ હએ ઉસસે નહીં ખુતનકે પાદશાહકી એક બેટી સમનરૂખ " નામ હુસનોજમાલમે માહેતમામ હએ.

બએત.

ચાંદસે નીસબત જો દું ઉસકો નહીં ઇનસાફ હએ
ચાંદકે મુંહપર હએ છાઇ ઉસકા મુખડા સાફ હએ.

અગર ઉસસે તુ અપના બયાહ કરેગા તો અવલાદ તેરી હોબી. ઉસ બુઢેને ખીઝર અલેહીસલ્લામકે તદફસે યેહ પએગામ કહે કે કહા:—અએ આઝરશાહ અબ તુ ઘરકો જા, રાત થોડી બાકી રહી અગર સુબહો હો જાએગી તો તેરે નવકર તુજહે ઇસ હાલતસે દેખકર જાનેંગે કે દીવાના હો ગયા ઓર તમામ આલમ ખન્દા કરેગા યેહ બાત કહેકર આપ જીધરસે આયાથા ઉધરકો રવાના હુવા, આઝરશાહ, સમનરખ કે હુસનકી તારીફ સુનકર બીનદેખે, આશક હુવા. ઓર વહાંસે ફીરકર જીસ રાહસે નીકલાથા ઉસી રાહસે મહેલમેં દાખીલ હોકર પલંગપર સો રહા, ઓર અપને આને જાનેસેં કીસીકો ખબર ન કરી. દુસરે રોઝ દીવાને આમકે બાદ વઝીરો, ઓર અમીરો દાનીશમન્દ સાહેબે તદબીરકે તંઇ ખીલવંન ખાસમેં બીઠાકર રાતકી તમામ હકીકત, ઓર સમનરુખપર આશક હોનેકી કએફીયત બજાનિકી ખુજસતરાએ વઝીરને આદાબ બજાલાકર અરજ કીયા કે મશરીકસે મગરીબ તક રૂએ ઝમીનકે તખ્તનશીન સર ઇરાદકા ઇસ આસતાનેપર રખતે હએં. અએસા કોન હએ કે, ઇનકાર કરે ? પહેલે ઇસ મુકદ્દમેકે વાસતે બારગાહ આસમાન જાહસે કોઇ કાસીદબ તરીકે નામેબરકે સમનરૂખકે બાપકે પાસ જાવે યકીન હએ કે વોહ અપના ઇફતેખાર જાનકે ઝીનહાર ઇનકાર ન કરેગા ઓર મુબાદા જો ગુરૂ સલતનસે ઉસકે દીલમેં ઓર કુચ ખીયાલ આયા તો ફેર હરબ ઓર ઝરબસે જીસતરેહ મુનાસીબ હો કીયા જાવેગા, પાદશાહકો યેહ સુલાહ પસંદ આઇ, ઓર ફરમાયા દે અએ, ખુજસતરાએને વહાં જાનેકે વાસતે તુજ હસે બેહેતર ઓર કઓન હએ ! ખુજસતરાએ નસલીમાત બજાલાકર અરજકીયા જો ઇરશાદ હો. સો બેહેતર ઉસીવક્ત મુનશીસે શાહ ખુતન કેવાસતે નામા લીખવાયા, ઓરતોહફે અપને મૂલ્કે દેકર ખુજસતરાએકો રૂખસત કીયા.

નામા આઝરશાહકે તરફસે લે જાના ખુજસતરાએકા તરફ મુલ્કે

ખુતનકે સમનરૂખસે શાદી કરનેકે બાબમેં ઓર વહાંસે

સમનરૂખકો લાના તરફ અપને શેહેરકે,

બાદ હમદે કરીમે કારસાઝ કે જીસને દીનકે તંઈ તુરે આ- ફતાબસે રોશની બખશી, ઓર શબકે તંઇ શમે અનવરસે મુનવ્વર કીયા, ઝાહેર ખાતીર દોસતી મુનાઝીરકી હુઇ અગ- રચે મુદતોંસે ફી માબએન વાસ્તા તવદદુદ વ સફાકા મરબુત ઓર કદીમશે જાને બયાનમેંરીશતા મોહબ્બતોવીલાકા મજબુત હએ લેકીન જો એક અરસેસે તરીકએ ખતો કીતાબતકા એકફલમ મસદુદ ઓર સીલસીલા નામાઓ પએગામકા અફકુદ હએ સો મરદુમ ઝાહેરીબીં અસલા ખીઆલ વપર હકીકત કારે મઆની કે નહીં લેજાતે બલકે જો બાતેકે આલમે મોહબ્બત વઇતેહાદમેં ગુંજાયશ વહમ વ વીયાલકી નરખતી હોપે દીલમે લાતે હએ. જો કેઝમાનેમેં કોઇ શએ મોહબ્બત, ઓર ઇખિલાસસે બેહતર નહીં હએ, ખુસુસ ઝહુર પાના ઇસ અમર શરીફકા પાદશાહોંમેકે બરગુઝીદા દરગાહ કીબરીયાકે હએં, મુજબ અમ્નો આસાયશ ખલકુલ્લાહ હએ, સો વાસતે મઝબુતી સીલસીલએ ઇસ્તેબાતો ઇતેહાદકે, ઓર ઇસતેકામ સર રીસ્તા તવદદુદ વોવીવાદકે, ઝુબદતુ; લ ઉમ્ર ખુજસતરાએને રૂખસત ઇસ તરફકી પાઇ હએ. ઓર અમાનત રાઝસર બસતાકે ઉસકે હવાલે હએ બારયાબ ખીલ વત ખાસકા હોકે તફવીજ કરેગા ઉમ્મેદ કે પંજએ ઉરૂસે મુ- રાદ, બહીનાએ કુબુલ રંગીન હોવે, ઓર શાહેદે મુદઆકા આ- ગોશ ઇજાબતમે બએઠે, ઓર આઇંદા હમેશા રસમનામા ઓર પએગામકી ત ફએનસે જારી રહે—બયેત—મુલ્કે મોહબત રહે બસતા મુદામ, નામા બસ અબ ખતમ હુવા વસસલામ. ખુજ- સતરાએ જાદ તહે મરાહીલ વકતા મનાઝીલકે શહેર ખુતનમે પહોંચા સો વહાંકા પાદશાહ યેહ ખબર સુનકે મુતઅજબ હુવા કે અબતક કોઇ કાસીદ શહેનશાહ હીંદુસતાનકા નહીં આયાથા, અબ ઉસકે આનેકા ક્યા સબબ ? ઇસી ગુફતગોમેથા

કે અરઝ બેગીને આનકર અરઝ કીયા કે હીંદુસતાનકે પાદશાહ કા એલચી મુલાઝેમતકે વાસતે દરેદવલતપે હાઝીર હુએ. ફરમાયા કે આવે. ખુજસતરાએ એલચીયાંન કાયદેદાંકી તરાહ આદાબ બજા લાયા ઓર આઝરશાહકા નામા દેકે સબ હરીકત જો મુનાસીબ જાની સો ઝબાની અરઝ કી. ઓર તોહફા નઝર ગુઝરેને. પાદશાહને નામેકા અહેવાલ દરીજાફત કરકે નેહાયત ખુશીસે ફરમાયા કે જો કુછ આઝરશાહને લીખ્ખા હમને કબુલ કીયા લેકીન યહાં થોડે રોઝ આરામ કરો કે સફરકી માંદગી રફા હોવે, બાદ દો મહીનેકે તુમકો રૂખસત કરેંગે. ખુજસતરાએને ઇસ ખુશ ખબરીકે સુનતેહી નીયાયત ખુશદીલ હોકર કહા; બંદા તાબેદાર હુએ, કીસી તરેહ હુકમસે બાહેર નહીં જબ મીઝાજ મુબારકમેં આવે રૂખસત કીજીએ ફેરઝમીંબોસી કરકે વઝીર રૂખસત હુવા પાદશાહને અપને અહેલે કારોંકે તંઈ ઇરશાદ કીયા કે ખુજસતરાએ જબતક યહાં હુએ તબતક ઉસકે બાવરચીખાંનેકા લવાઝેમા, આરસબહમરાહીયોંકા ખરચ હરરોઝ બીલાનાગા પહોંચા કરે ઓર અસબાબ શાદીકા જલદી તયાર કરો વોહ મવાફીકઇરશાહ આલી કે ખુજસતરાએકી દીલ જોઇએ ઝરા ગાફીલ ન હોતેથે, ઓર થોડે દીનોંમેં સબલવાઝેમા શાદીકા મવાફીક શહેનશાહીં કે તઇયાર કીયા, ફેર પાદશાહને સમનરૂખકો લીબાસ ઉરૂસી પહેનાકર બહોત લઓંડીયાં આફતાબે તીલઅત ઓર ગુલામાને ખુબસુરત દેકર ખુજ સતરાએકે સાથ રવાના કીયા. ઓર બીરાહઝાર અસપ બાદ દરફતાર મયે સુનેરી સાઝોઇરાક ઓર હાથી બેશુમામાર ઓર અછે તોહફે, ઓર અસબાબ બેકીઆસ ઓર બહોત ઉંટ ખઝાનેસે લદેહુએ દહેઝમેં દેકર કહા, અએ ખુજસ્તરાએ, આઝર શાહકો મેરે તરફસે આછેઝી કરકે કહેના કે અગરચે યેહ અસબાબ તુમારે હુઝુરકે લાયક નહી લેકીન તુમ્હારી આરઝુકે મવાફીક સમનરૂખકો કનીઝગીકે વાસ્તે દીયા હુએ. ખુજસ્તરાએને ઇસ બાતકા જવાબ જો કુછ મુનાસીબથા, સો કહા ઓરરૂખસત માંગી. પાદશાહને સાત પારચેકા ખીલઅત મએ સરપેચ મુરસ્

રસા ઓર મોતીઓંકી માલા ઓર હાથી, ઓર ઘોડે, ઓર પાનસો ખીલઅત *હરએકકે મવાફીક ઉસકી હમરાહીયોંકે દેકર ચસમપુર આબ હોકર રૂખસત કીયા. ખુજસ્તરાએ સમનરૂખકો સાથલેકર મંઝીલ બ મંઝીલ અપનેમુલ્કકો રવાના હુવા. ચંદરોઝકે બાદ અપને મુલ્કમે દાખીલ હુવા, શહેરકે નઝીક એક બાગથા બાગ મુરાદ નામ જીસકે હરએક દરખ્તમે મેવે તરેહ તરેહકે મઓકે મઓકેસે મઓઝું થે ઓર દરખ્તોંકી શાખોંપર તરેહ તરેહ કે જાનવર બએઠે હુએ અપની અપની આવાઝમેં મસ્તથે ઓર ચમનમે કીસમ કીસમકે ફુલોંકી વોહ બાહારથી કે વાહજી વાહ વહાં ડેરા કીયા, ઓર આઝરશાહકો અપને આનેકી ખબર પોંચાઈ.

પાદશાહ ઉસ ખુશખ બરીકો સુનકર નેહાયત ખુશહુવા, ઓર હરતરફ શાદીયાને બજને લગે, તમામ શહેરમેં ઉમ્દા ફરશ બીછાયા, ઓર જાબજા કંદીલેં વગએરાંકી તઇયારી કરકે આઝરશાહ આપ અમીરોંકો સાથ લેકર મુરાદ બાગકે તરફ મુતવજહા હુવા સમનરૂખને પાદશાહકે આનેકી ખબર સુનકર અપને આદમીઓસે કહા કે, બાગકે દરવાઝેસે શહેર પનાહકે દરવાઝેતક ઝર બફ્તકી તમામ ફરશ કરો ઓર આઝરશાહકે યહાં આનેકે બાદ વોહ તમામ ફરશોફુરશ ખએરાત કરેકે ફકીરોં, ઔર મોહતાજોંકો તકસીમ કરદો ઔર લઓંડીયોં, પરીપએકરોં કુ તઈ હુકમ દીયા કે, પાદશાહપર નીસાર કરનેકે વાસતે કઈ ખવા ન જવાહેરકે તઇયાર રખ્ખો. સો વોહ મવાફીક હુકમકે બજા લાએ, ઔર સમનરૂખને બાગમેં પાદશાહકે વાસ્તે એક તખ્તઝમુર રદકા ઓર એક તખ્ત જડાવ લાલો ગવહરકા, ઓર એક તખ્ત સોનેકા સબ તરેહકે જવાહેરસે જડા હુવા બીછવાયા, ઓર તરેહ તરેહકે કપડોંકા ફરશ કીયા. આઝરશાહને પહેલે ખુજસ્તરાએ વઝીરકે બગલગીર કીયા, નેહાયત પ્યારસે ખીલઅત પાદશાહના મએ અપની દસ્તાર સરબસ્તકે ઓર કમરકાપટકા, ઓર ખંજર ઓર તલવાર, ઓકે થોડાબાદ રફતાર કે ઉસકે બાપસે યાદગારથા મએ સાઝ મુરસ્સા ઇનાયત કીયા, ઓર બહોત મેહેરબાનીસે કહા, અએ ખુજસ્તરાએ જો તુ અપને ઉપર ઇતની મેહેન-

ત ઈખ્તીઆર નકતા, તો ઇસકા વીસાલ હરગીઝ ન હોતા. ઉનસે તસલીમાત કરકે કહા કે, યેહ સબ કામ આપહીકે ઇકિ-ખાલસે સરંજામ હુવા હએ, ઓર હમસે તાબેદારોંકી અગર સર કારકે કામમે જાનભી કામ આવે તો દરેગ ન કરે. પાદશાહ ખુજસતરાએકી વફાદારીસે બહોત ખુશ હોકર તરફ બાગકે ર-વાના હુવા. સમનરૂખકી લેઓંડીયોને મોતી, ઓર યાકુત, ઓર ઝમરૂદકે ખ્વાન પાદશાહકે ઉપર તસદદુક કરકે ખએરાત કીયે, ઔર અંદર જાકર જો દેખા તો તમામ દરો દીવાર મોતી, ઔર જવાહેરસે આરાસતા હોરહે હયેં. ઔર હરતરફ તરેહતરેહસે ઉમ્દા ફરશબીછે હવે? આઝરશાહ યેહ ઠાઠ દેખકર નેહાયત ખુ-શ. ઔર મહફુઝ હુવા આગે જા કર જો દેખા તોયે કસેહ દરીમેં નાઝનીં મીનાકારીકે તખ્તપર બયેઠી હયે, ઔર લઓંડીયાં પરીપયેકર આસપાસ દસતબસતા ખડી હયે, ઔર દો તખ્ત લાલો લવહરકે, ઔર યેક તખ્ત સોનેકા જડાવ બીછા હયે. સ મનરૂખને આઝરશાહકેતઇ દેખકર ઘુંઘટ ખીંચ લીયા ઔર ત-ખ્તસે ઉતરકર ઝમીનપર ખડી હુઈ, ઔર લઓંડીયોં કો ઈશારા કીયા, ઉન્હોંને પાદશાહકો તખ્તપર બીઠાયા સો પાદશાહને તખતપર બયેઠતેહી યેહ બયેત હસબે હાલ પડી.

બએત.

આશકસે અપને ઈતના તુ મત કર હીજાબ જાન,
મુખડા ઝરા દીખાદે ઉઠાકર નીકાબ જાન.

સમનરૂખને શરમસે ઇસ બાતકા જવાબ કુછ ન દીયા. આઝ રશાહને ઉસકા હાથ પકડકર તખ્તપર બીઠાયા, ઓર દારોગાકો હુકમ કીયા કે, જશન શહાનાકી તઇઆરી કરો વઝીરને દો લાલ મુબારક બાદકહેકર નઝર ગુઝરાકી ફેર સભોંને અપને દરેજેકે મ-વાફીકનઝરે દી પાશાહને સબકી નઝરેં લેકર હરએકકે મરતબેકે મુવાફીક ખીલઅત દેકર સરફરાઝ કીયા ઓર સમનરૂખકો હઝા રો ખુશીઓર શાદીસે શાદીવાને બજાને હુએ સાથ કમાલ ઓર હરમતકે અપને બુઝરગોંકી રસમકે મવાફીક સબ રસમ કીએ શ હેરમેં લે જાકર મહેલમે દાખીલ કીયા, ઓર બાદ અકદ નીકાહકે

તરીકે મુઝરઓકે બજાલાએ, ઓર ખુજસ્તરાએકી કબીલાને સમ નરૂખબાનોકી મુલાઝમત હાસીલ કરકે નઝર ગુઝરાની સમનરૂખ બાનો કુબુલ કરકે ઉસીવકત ખીલઅત ખાસ અપની પોશાકકી ગુરૂકે સમેત, ઓર એક, સોનેકી ખુરસી ઓર મોતીઓંકી માલા, ઓર એક સફેદ હાથી જો દહેઝ મે આયાથા, મએ સુન્હેરી સાઝ કે જીસકી તમામ અમ્મારી સોને ઓર જવાહેરસે મુરતબથી દેક ર બહોત એઝાઝો ઈકરામસે રૂખસત કીયા. વોહ આદાબ બજા લાકર અપને ઘરકો રૂખસત હુઈ ઓર પચાસ તોડે અશરફીયાંકે સમનરૂખ બાનોપર નીસાર કરકે રાહમે ફકીરોંકો ઓર મોહતા જોંકો બાંટતી હુઇ ઘર ગઇ. ફેર હુઝુરકે વઝીર, ઓર ઉમરાઓંકે કબીલે મુલાઝેમત કરકે બાદગુઝારને નઝરોકે દરજે બદરજે સર ફરાઝ હુએ, ઓર આઝરશાહને ખુદ અપને સરદારોંકો હરએકકે દરજેકે મવાફીક ઇનામ દીયા, ઓર ખએરાત કરનેકે વાસ્તે ખ- ઝાનેકા દરવાઝા ખોલ દીયા, ઓર ઇતની બખશીશ કરી કે ઉસ રોઝ કીસીકે દીલમેં કીશી ચીઝકા અફસોસ બાકી ન રહા ફેર ખુદ બદવલત દાદો દહેશસે ફરાગત કરકે મહેલમેં દાખીલ હુએ. સમનરૂખને પાદશાહકો દેહકર મુહપર નીકાબ ખીંચ લીયા. પાદશાહ નઝદીક જાકર અપને હાથસે ઘુંઘટ ઉઠાકર દેખા, તો તમામ ચેહેરેપર પસીનેકે કતરે હએં, ઓર નાઝની પેસીનેસે ઘબરા રહી હએ ઓર કલેજા ધડકતા હએ આઝરશાહને અપને રૂમાલસે ઉસકે મુંહકે પસીના પુછકર છાતીસે લગાયા, ઓર કઈબોસે લેકર લબો આરેઝકે કહા.

અબીયાત.

અરક હએ દેખપે તેરે યા ગુલાબ ટપકે હએ,
અજબ તો યેહ હએ કે શોલસે આબ ટપકે હએ.
દેખા કરૂં તુજેહીકો મંઝુર હએ તો યેહ હએ.
આંખે ન ખોલુ તુજહ બીન મકદુર હએ તો યેહ હએ
નાઝનીને યેહ દીયા શરમાકે આહિસ્તા જવાબ,
મુંહ લગાએ કઓન મુજહકો ગર નચાહે તુ મુજહે.

ફેઃ તો આપસમે બડી દેરતક પ્યાર, ઓર મોહબતકી બાતેં

કરતે રહે, પીછલે પહેર ઘડી છે એક બાકી રહી, આઝરશાહને મહેલસે બરઆમદ હોકે સબ મુજરાઇયોંકા મુજરા લીયા ઓર સરઆમ કંચનીઓકે નાચ હોનેકા હુકમ કીયા. ઓર આપ વઝીરો ઓર અમીરો સમેત અલાહિદા મકાનમે તવાએફોકેરકસ દેખને લગે. ઝલાલા આઝરશાહકી પહેલી કબીલાને સમનરૂખકે આનેસે તએશ ખાકર અપને દીલમેં કહા કે, કુછ અએસી તદબીર કીજીએ કે, જીસમેં આઝરશાહકા દીલ સમનરૂખકી તરફસે આઝુરદા હોજાવે, નહીં તો રાતદીન ઉસીકી સોહબતમેં મશગુલ રહેગા ઉસ નાબેકારકે પાસ એક પથ્થરકી અંગુસ્તરીથી, ઉસમેં યેહ ખાસીઅતથી કે, કોઇ પાનીમેં ઘસકર પીએ તો ફ્એોરન દીવાના હોજાવે! ઉસકો ઉસ મકકરાને ઉસી પથ્થરકી અંગુસ્તરીકો પાનીમેં રગડકર એક અવરતકો બીસ હઝાર રૂપીએ દેને કરકે કહાકે, જીસતરેહ મુનાસીબ જાને ઉસતરેહ પીલાવે વોહ લાલચી રૂપએોંકી તમાસે શરબત શગુનકે બહાનેસે પીલાઆઈ. ઉસ પ્યાલેકે પીતેહી સમનરૂખકે તમામ બદનકે રૂએ ખડે હુએ, ઓર એક દો ઘડીકે બાદ આંખોમેં નશાશા માલુમ હોને લગા ઓર દીલભી ઘબરાને લગા? સમનરૂખન બેતાબ હોકે પલંગપર લેટ ગઈ, ઓર લઓંડીઓંકો પુકારકર કહાકે ઇસ વકત મેરાજી બહોત મચલાતા હુએ, ઓર બદનમેં ઉઠને બએઠની તાકત નહીં હુએ હ ખુદા જાને કયા સબબ હુએ? ઉન્હોને ઉસ વકત લવીંગ, ઓર ઇલાચી પાનમેં રખ કે દીયા લેકીન ઉસકા અહેવાલ દમ બદમ બદતર હુવા જાતાથા. શામકે વકત આઝરશાહ નાચ રંગ દેખકર મહેલકે તરફ રવાના હુવા સમનરૂખકો પલંગપર લેટીહુઈ દેખકર સબબ પુછા? ઉસને અવ્વલસે આખીરતક સબ અહેવાલ બયાન કરકે કહા. સુબ્હોસે તીસરે પહેરતક અછીથી પીછલી ઘડી ચારેક બાકી રહીથી કે, ખુદા જાને મેરેતંઈ કયાહુવા કે, લહેઝા બલહેઝા બીમારી બડતી જાતી હુએ! બાદ એક એક દીવાનગીકે આલહમેં બેહુદા બાતેં બકને લગી આઝરશા સમનરૂખકા યેહ હઅેવાલ દેખકર બહોત ગમગીન હુવા ઓર તમામ શહેરકે હકીમોંકો બુલાકર સબ હએવા-

લ ઝાહેર કીયા, ઓર સબોંને અકલો શઉરકે મુવાફીક ઇલાજ કીયા, લેકીન ફાયદા ન હુવા, ઓર કીસીકી દવાને અમર ન કીયા, તબ પાદશાહને શહેરકે સીયાને, ઓર જહાડને વાલોંકો બુલાયા કે, શાયદ જીવયા દેવયા પરીકા સાયા હોવે. ઉન્હોંને હરચંદ ધુનીદી, ઓર પલીતે લીખકર જલાએ. ઓર મંતરપડ પડકે હાઝીરાત કરી, પરકુછ ફાયદા ન હુવા બલકે દમબદમ અહેવાલ બદતરથા ઓર દીવાનગી ઝીઆદા હોતી જાત થી સબ હકીમોં, ઓર સીઆનોંને આદાબ બજાલાકર અરઝ કીયા, કે જીતન કુછ હમેંઆતાથા હમને કુસુર ન કીયા! ઓર બાનોંએ જ હાંકો અબતક કુચ ફાયદા ન હુવા ખુદા જાને યેહ કયા ઇસરાર હએ? ઇસ બાતમેં હમ સબ લાચાર હએ, મગર કંધહારમે એક બુઝરગ હએ, સાહેબે કરામત, શેખ "સનખાન" નામ, કે રાત દીન હકતઆલાકી ઇબાદતમેં રહેતા હએ, અગર વોહ આન કર કુછ તદબીર કરે તો યકીન હએ કે આરામ હોવે.

પાદશાહને યેહ બાત સુનકર ખૂજસ્તરાએ વઝીરકો કહા કે તેરે સીવાએ યેહ કામ ઓર કીસીસે ન હો સકેગા તુ અબ જાકર ઇસ બુઝુર્ગકી જનાબમેં મેરે તરફસે બહોત આજઝી કરકે, શાયદ ઉસકે દીલમેં રહેમ આવે. ખૂજસ્તરાએ ઉસીવકત કંદહારકો રવાના હુવા. કઈ દીનકે બાદ પહોંચકર શેખસે મુલાઝેમત હાસીલ કરી, ઓર સમનરૂખકા અહેવાલ ઝાહેર કરકે કહા કે, અગર આપ કદમ રંજા ફરમાવે તો નેહાયત નવાઝીશ, ઓર મેહેરબાની હોગી શેખને જવાબ * દીયા કે, બીસ બાઇસ બરસ હુએ મંએ ઇસ જગાસે નહીં ઉઠા, હકતઆલાકી બંદગીમે મશગુલ રહેતાહું, મેરા ચલના યહાંસે દુસ્વાર હએગા, ખૂજસ્તરાએને આજઝીસે અરઝ કીયા કે, અએ હઝરત આપકે તશરીફ લે ચલનેસે યેહ કામ હોગા, અગર મેહેરબાની કીજીએ તો બંદે નવાઝાસે બઇદ નહીં.

યેહ સુનકર શેખકે દીલમેં રહમ આયા, ઓર કહા, અગર મેરે ચલનેસે યેહ કામ તુમ્હારા હોતાહએ તો બહોત બેહતર; દો રોઝ યહાં રહે, તીસરે દીન ચલુંગા. ખૂજસ્તરાએને ઇસ

બાતસેખુશ હોકર વહાંપર મુકામ કીયા, શેખસુન આન અપને વાહકે મવારીક ખુજસ્તરાએકે સાથ રવાના હુવા. ચંદરોઝકે બાદ આઝરશાહકે શહેરકે નઝદીક પહોંચા. પાદશાહ શહેરપનાતક ઇસ્તકબાલ કરકે લેગયા, ઓર બહોત એઝાઝો ઇક્રામસે બીઠાયા. ઓર સમનરૂખકા અહેવાલ બયાન કીયા. શેખને ગઓર કરકે કહા કે, મેરે દો મુરીદ હએ. એકકા નામ "દાનાદીલ" સોમુજહસે રૂખસત હોકર દખ્ખનકે તરફ સએરકો ગયા હએ. ઓર દુસરેકા નામ "રોશનઝમીર" હએ, સો વોહ ઉત્તરકે તરફ ગયા હએ, અગર વોહ દોનોં યહાં હોતેતો સમનરૂખકો જલદી આરામ હોતા કયું કે ઉન દાનોકું તંઈ ઇન કામોમેં બડી દસ્તરસ હએ, આઝરશાહને કહા, ઉન દોનોકે તંઈ મેહેરબાની કરકે બુલાયા ચાહીયે. શેખને અપને દોનો મુરીદો, કે નામ અલાહેદા અલાહેદા ખત લીખ દીએ. સો પાદશાહને અપને દો મુસાહેબોંકો હવાલે કરકે એકકો દાનાદીલકી તલાશમેં ભેજા ઓર દુસરેકો રોશનઝમીરકે બુલાનેકે વાસ્તે રવાના કીયા. શેખકે દોનોં મુરીદ અપને પીરકે ખત દેખતેહી પાદશાહકે મુસાહેબોંક સાથ રવાના હુએ, ઓર ચંદરોઝકે બાદ આનકર પીરકી મુલાઝેમત હાસીલકી શેખને ઊન દોનોંસે સમનરૂખકી હકીકત ઝાહેર કરકે સેહત હોનેકી તદબીર પુછી ? ઉન્હોંને અપને દીલમેં ગઓર કરકે કહા, અએ મુરશદ ઉસકે ઉપર કીસી જાદુગરને જાદુ કીયા હએ, ઓર ઉસે હરગીઝ કીહી ચીઝસે ફાએદા ન હોગા, મગર યેહ તજવીઝ હમારી અકલમેં આતી હએકે, અછી અછી કહાંનીઆ, ઓર બાતેં, ઓર નાદર નાદર કીસ્સે, ઓર દાસ્તાન ઉસકે રૂબરૂ બયાન કરેં, શાયદ કે ઉસકા દીલ ઉસકે સુનનેમેં મશગુલ હોવે, ઓર દીવાનગી જાતી રહે. શેખને કહા, તુમસે બેહેતર ઓર કઓન હએ, જો કુછ તમને દેખાહો. યાસુનાહો બયાન કરો. દાનાદીલઇને ઇલતેમાસ કીયા કે. એક મકાન અલાહેદા અએસા મુકરર હોવે, જહાં આઝરશાહ, ઓર સમનરૂખ, ઓર આપ સાથ બયેઠેં, ઓર વહાં આને ન પાવે, તો ઇસ બંદેને જો કુછ સુનાહએ, સો બયાન કરે. આઝરશાહને ઉસી ગડી એક મકાન અલાહેદા. કે ગએરકા વહાં હરગીઝ

દખલ ન હોવે, ખાલી કરવાકે સમનરૂખ બાનોકો વહાં પરદેકે અંદર બીઠાયા, ઓર આપ ચારોં શખ્સ પરદેકે બાહેર પાદશાહાના ફરશો ફુરૂશ બીછવાકે બએઠે, તબ શેખ બુઝુર્ગવાર ને કહા કે, અએ દાનાદીલ અબ તુ કુછ મુનાસીબ જાને સો બયાન કરના શુરૂ કર.

બયાન કરના દાનાદીલકા, કીસ્સા મલીક મોહમદ, ઓર ગેતી અફરોઝકા રૂબરૂ સમનરૂખ ઓર આઝરશાહકે, ઓર ગમ કરના સમનરૂખકા મલીકમોહેમદકે હાલપર.

કહેતે હએં કે, દાનાદીલને અપને મુરશીદકી ઇજાઝત લેકર કહા, સુન અએ મલેકએઆફાક, મેરે ખાનદાનોમેંસે એક શખ્સ-થા, "મલીક મોહમ્મદ" નામ, હમેશા મુલકોં, ઓર શહેરોંકી સએર કરતા. ઓર અક્સર રાતોંકો કોહ, ઓર બીયાબાનમેં રહે જાતા,

ઇતેફાકન એક રોઝ શહેર બાબીલકે નઝદીક પહોંચા. શહેર પનાહકે બાહેર એક સંગમરમરકા હઓઝ ખુશ અસલુબ મુસફ્ફા પાનીસે લબાલબ ભરા હુવા દેખા, ઓર ઉસકે કીનારેપર એક છોટાસા તખ્તા બાગીચેકાથા, નેહાયત ખુશ તામીરકે જીસકે દરખ્તોંમેં તરેહ તરેહકા મેવા મુરાદપરથા, ઓર કયારીઓંમેં કીસમ કીસમકે ફુલ, ફળ રહેથે ઓર દરખતોંકી ડાલીઓપર બુલબુલ ઓર કુમરી વગએરાં જાનવર અપને અપને આવાઝ બોલ રહેથે.

મનસવી.

ઉસ ચમનમેં જાબજા ફુલેથે ગુલ,
હરતરફથા બુલબુલોંકા શોરો ગુલ;
જાબજા નહેરોંમેં થા પાની રવાં,
સુબસુથી કુમરીઆં કુકુ કનાં.
સરવ હર ગોશેમેં ઇસ ખુબીસે થે,
કુમરીઆં સો જાનસ જીસપર શીદા.

મલીક મોહમદને ઉસ બગીચેકી ખુબી, ઓર લતાફત દેખકર યેહ બએત પડી.

બએત.

મુલક હએ યેહ બાગે રબ્બીલઆલમી,

બાકે હએ ફીરદોસ બરરૂએઝમી.

શએર.

અગર ફીરદોસ બર રૂએઝમીંન અસ્ત,

હમીનસ્તો હમીનસતો હમીનસત.

વહાં તમામ રોઝ સએર કરતા રહા, વકત શામકે રફે ઈસ્તે-
હાંકે વાસતે થોડા મેવા ખાયા, ઓર પાની પીકર રાતકો ઉસ મ-
કાનમેં આરામ કીયા. આધી રાતકે વકત એકાએક ઉસકે કાન-
મેં શોરોગુલકી આવાઝ આઈ ? આંખ ખોલકે દેખતા ક્યા હયે
કે આસમાનકે તરફ મશાઅલેં બેશુમાર રોશન હએં ઓર ઉસ
રોશનામેં એક તખત ઉડા ચલા આતા હએ, ઓર ઉસપર યેક
પરી સવાર હયે મેસલે મહતાબકે ઓર દુસરે પરીયાં માનીંદ સી-
તારેકે પાસેથા વોહ જલવા ઉસે નઝર આયા ? દેખતેહી ગશ
આગયા આહ આહ ક્યા સુરત નઝર પડી કે જીસકે દેખતેહી
મીસાલે તસવીરકે ચશ્મનવા કરકે સકુતકે આલમમેં આ ગયા, અગ-
રચ પરી ઓર પરીઝાદ હઝારો ઉસ તખતકે ગીરદો પેશ થે, લે-
કીન વોહ શાનોશ વકત કુછ ઓરતા મલીક મોહમ્મદ દેખકર
મુતઅજજીબ હુવા કે, ઇલાહી યેહ ક્યા ઈસરાર હએ ? આલમે
ખવાબ હએ, યાઆલમ બેદારી ઇસ લકતસે સુબહોતક ઉસકી
આંખ ન લગી. સુબહોકો શાહેરમે જાકર વહાં કે લોગોંસે તમામ
હકીકત રાતકી, ઓર ઉસ તખતનશીનકા નામોનશાં પુછા. જો શ-
ખશકે જો ઉસ હકીકતસે આગાહ થે, ઉનહોં કહા અએ જવાન તુ
ઇસ ખીઆલમેં મત પડ વોહ પરસતાનકે પાદશાહકી બેટી હએ,
ગેતીઅફરોઝ નામસો ઉસને અપને બાપસે રૂઠકર વહાં નઝદીક કોહી-
સતાનમેં મહેલ તામીર કરકે રહેના ઇખતીઆર કીયા હએ, જો
કોઈ આદમઝાદ વહાં જાતા હએ, ઉસે હએવાન મુલતક કરડાલતી હએ.
મલીક મોહમ્મદકે દીલમેં ઉસકે દેખનેકા શઓક ઓરભી ઝીઆદા હુવા,
ઓર કહા ઉસકે મહેલમેં હએવાન હોકે રહેના ગનીમત હએ, સો બસી

વકત કોહીસતાનકે તરફ રવાના હુવા વહાં પહોંચકર દેખાતો મહેલકા દરવાઝા બંદ હએ, ઇસને આવાઝ દી. પરીઓંને શાહપરીકે હુકમસે દરવાઝા ખોલ દીયા. મલીકમોહમદને અંદર જાકર દેખા તો તમામ દર, ઓર દીવાર તમામ સે મુરતીબ કીયા હએ, ઓર સબ જગા ફરશ પાદશાહાનાસે ઝીનતકીયા હુએ ઓર એક ઝમુરૂદકી ચવકીપર એક નાઝનીન ચવદવીં રાતકે ચાંદકે માનીંદ બએઠી હએ.

મસનવી.

કયા કરૂં સુરતકા ઉસકે મએ બયાં,
વસફ ઉસકા કરસકે કયુંકર ઝબાં;
સરવ કદ ગુચે દહન નરગીસ નયન,
યાસમન રૂ ગુલબદન રસ્કે ચમન.
ઝુલ્ફથી આરીઝપે ચુંબા પેચોખમ;
રાતદીન આકર હુએ ગોયા બહમ.
ઝરદથા ઉસ:રૂખકે આગે આફતાબ,
હુસનસે ઊંસકે ખીજલથા માંહતાબ.
સબ બદન ઇસકા ગરઝ મહબુબથા,
કયા કહું આગે સરાપા ખુબથા.

ઓર હઝારો પરીઝાદ માનીંદ સીતારોંકે ઉસકે ગીરદોપેશ દસતબસ્તા ખડે: હએ. મલીકમોહમદકા ઉસકી સુરત દેખતેહી ગશ:આગયા, ઓર બેહોશ:હોકર ઝમીનપર ગીરપડા પરીઝાદોને ઉસકે ચહેરેપર ગુલાબ છીડકા,:તો ઝરા હોશમે આયા ગેતા અફરોઝને દેખા કે, મેરી શીકલપર ફીદા હએ, તખતકે પાસ સોનેકી કુરસી પડીથી, ઇશારા કીયાકે, ઇસપર બએઠ જા. મલીક મોહમદ નેહાયત ખુશ હોકર ઉસ ખુરસીપર બએઠ ગયા, ઓર રાતકો બાગમે રહેનેકા ઓર અપને આનેકા હાલ મુફસ્સીલ બયાન કીયા ગેતી અફરોઝ ઉસકી બાતોંસે ખુશ હોકર દેરતક બાતેં કરતી રહી. ફેર એક પરીઝાદકે તરફ દેખા કે " રૂઝઅફઝા " ઉસકા નામ થા, ઇશારા કીયા, શો વોહ એક શીશા શરાબકા લે આઈ, ઓર દો દો પીઆલે ઉસને ગેતીઅફરોઝ, ઓર મલીક મોહ-

મદકો પીલાઇ. ગેતીઅફરોઝને નશામેં મલીક મોહમ્મદકે તરફ દે-ખકર કહા કે, અગર તું રાઝી હોનો, સાકીએ રૂહઅફઝાકો તુજહે બખશું ઉસને જવાબ દીયા:—

મીસરા—મુજહકો તો સીવા તેરે, નહીં કામ કીસીસે.

ગેતીઅફરોઝને કહા, અએ મલીકમોહમ્મદ મેરે તઈભી યેહી આરઝુ હએ કે, તુજહે અપને પાસ રખખું, લેકીન આદમઝાદ બેસબરા હોતા હએ; સો અપની બેસબરીશે દુખ પાતાહએ; ઓર હમેંભી બદનામ કરતાહએ; ઇસવાસ્તે રૂહ અફઝાકો તુજહે દેતી હું; અબ ઉસકી મુલાકાતસે અએશો આરામમેં મશ[illegible]લહો. ઉસને કહા; મુજહે ઓર કીસીસે કામ નહીં,.

આરઝુ મેરી જો હાસીલ હો તો મંએ ઇતના કરૂં;
પાસ તુ બયેઠી રહે મયે રાતદીન દેખા કરૂં.

ઇસી ગફતગોમેં દીન આખીર હુવા. રાતકેવક્ત ગેતી અફ-રોઝને હુકમ દીયા કે, મલીક મોહમ્મદ ઓર રૂહઅફઝાકા બીછાના એક જાયે બીછાઓ. મલેક મોહમ્મદને હરગીઝ કબુલ ન કીયા, ઓર કહા અયે નાઝની મએ તેરે દુરશે દેખનેમે બહોત ખુશહું; યેહ બાત સુનકર બાગમે એક પનીકા હઓઝથા; ઉસકે ઇધર અ-પના પલંગ, ઓર ઉધર મલીક મોહમ્મદકા બીછવાયા, અલગરઝ મલીક મોહમદને વોહ રાત તો બે હઝાર દુસ્વારી, ઓર બહોત ને-હાયત બેકરારીશે કાટી; દુસરે રોજ ઉસીતરેહ પાદશાહાના મજલીસ કરકે નાચ હોના શુરૂ હુવા, ઓર રૂહઅફઝા સાકી હોકે પીઆલા શરાબકા દેતીથી, ઓર મલીકમોહમદકો શઓકને અએસા ગલબા કીયા કે બેઇખતીયાર ગેતીઅફરોઝકે કદમોપર જાપડા, ઉસને કહા અએ મલીકમોહમદ ખબરદાર અએસા ન હોવે કે, કોઇ હરકત બેજા તુજ હશે ઝુહુરમેં આવે, વાઇલ્લા ઇસીવકત જાનવર હોજા-એગા; ફેર આદમી હોના બહોત મુશકીલ હએ. બારે ઇસીવકત ઉસને જીવ તીવ સંભાલકે સબર કીયા, લેકીન આરાકકો કરાર કહાં ઘડી દોએકકે બાદ એક પરીઝાદ ગુલાબકા ફુલ લાઇ, શો મલીક મોહમદ ઉસકે હાતશે લેકર ગેતીઅફરોઝકો આગે લેઆયા. ઉસને ફુલ લેનેકે વાસ્તે હાથ દરાઝ કીયા, તો મલીક મોહમદને ઉસકા હાથ પકડ કદચુમા, ગેતીઅફરોઝને બહોત ગુસ્શે હોકર કહા, અએ કમતર

કમબખત, મંએ જો કહેતીથી કે, આદમઝાદ એસબરકો હમારી મજલીસમેં રહેનેકા કયા કામ? મલીક મોહમદ ઉસી વકત કબુતરકી શીકલ બનકર ઉડા, ઓર મહેલકે કગુરેપર જાબયેઠા તમામ રોઝ ગેતીઅફરોઝકે સામને ઉડતા ફીરા, લેકીન ઉસ એરહમ જફાકારકો હરગીઝ રહમ ન આયા. લાચાર દુસરેદીન વહાંસે ઉડકર અપને ઘર આયા, શો ઉસકે આદમીઓને કબુતર જાનકર પકડલીયા, ઉનમેંશે એક શખ્સને છુરી લેકર ચાહાકે ઝુબ્હા કરે। દુસરેને કહા, અએ યારો એક કબુતરકે ગોસ્તસે કુછ પેટ ન ભરેગા, ઓર મુદતસે અહેવાલ મલેક મહમદકા માલુમ નહીં, ખુદા જાને કહાં હુએ, શો ઇસ કબુતરકો અપને ખાવીંદકે નામપર તસદદુક કરકે છોડદો, ઓર એકરોઝ દાનીશમંદને મુજહશે પુછતાથા કે મલીક મોહમદ કહાં હુએ? મંએને જવાબ દીયા, કે એક મહીનેશે તાયબ હુએ, ઓર કુછ અહેવાલ માલુમ નહી ઉસને કહા ઉસ કમબખતકો મુલકોં ઓર શાહેરોં ઓર બીઆબાનો ઓર પહાડોંકી સએરશે નેહાયત શઓક હુએ, અએસા ન હોવેકે, પરીઓંકે મહેલકે તરફ ગયા હોવે કે વહાં જો કોઇ જાતા હુએ, ઉશે વો જાનવર બના દેતા હુએં। શાયદ મલીકમોહમદ વહાં ગયા હોવે; અગર જાનવર હોકર આવે તો મુજહે ખબર કરનાકે, મેરે યહાં એક માજુન હુએ ઉસકે ખાનેશે ફીલફઓર આદમી હો જાવેગા। સબને યેહ સુનકર કબુતરકો ખાવીંદકે નામપર તસદદુક કરકે છોડ દીયા. મલીકમોહમદ ઉનકે પંજેશે રેહા હોકર શુકર બજાલાયા, ઓર વહાંશે ઉડકર દાનીશમંદકે ઘર ગયા. દાનીશમંદ મસનદપર બએઠા હુવા, અપની વીઝારતકે કારોબારમેં મશગુલથા, ઓર આદમીઓંકી બડી ભીડથી. યેહ ઉડકર અપને ચચા દાનીશમંદકી ગોદમેં જાબએઠા. સબ મજલીસકે લોગ યેહ અહેવાલ દેખકર મુતહયુર હુએ. કે જાનવર આદમીકે સએશે ભાગતાહએ ઓર યેહ કબુતર ખુદબખુદ ઇતની ભીડમેં આનકર ગોદમેં બએઠા દાનીશમંદને અકલશે દરીઆફત કીઆ કે મલીકમોહમદકો પરીઓંને કબુતર બનાકર છોડ દીયા હુએશો યહાં આયા હુએ? નહીંતો કયા મુમકીનહે જાનવર ખુદબખુદ આદમીઓંમેં આવે? દાનીશમંદ યેહ બાત દરયાફત

કરકે એક ખાવન્દાસરાકો કે " કાફુર " ઉસકા નામ થા ઉસે હુકમ કીયા તો વોહ અંદરશે એક માજુનકા ડબા સંદુકમેંશે નીકાલકર લાયા. ઉસમેંશે ગોડી માજુન કબુતરકે મુહમેંદી. ફીરફેર લોટ પોટકર બદસ્તુર આદમીકી સુરત હોકર બોલનેલગા દાનીશમંદને મલીક મોહમદકો ગલે લગાયા, ઔર બહોત નસીહત કરી કે, અબ કભી કોહીસ્તાનકે તરફ ન જાઇઓ ઉસ્ને કહા, અબ મંએ હરગીઝ ન વહાં જાઉંગા; ફેર રૂખસત હોકર અપને ઘર આયા સબ નવકર ચાકર ખાવીંદકો દેખકર બહોત ખુશ હુએ, ઔર ઇતને રોઝ બાહેર રહેનેકી હકીકત પુછી મલીકમોહમદને કહા; તુમને ખુબ નમકહલાલી કરીથી કે મેરે ઝુબ્હા કરનેકે વાસ્તે છુરી તેઝકીથી જો કુછ રોઝ મેરે ઝીંદગીકે બાકીયે, તુમ્હારે હાથશે ખલાસ હોકે નજાત પાઇ ઉન્હોંને હએરાન હોકર કહા, અએ ખુદાવંદ યેહ બાત આપ કયા ફરમાતે હએ હમ બંદે તાબેદારોંકી કયા મજાલ કે, કુછ ગુસ્તાંકી કરે; બલકે જહાં આપકે પસીનેકી બુંદ ગીરે વહાં અપના લહુ ટપકાવેં.

મલીકમોહમદને અપને કબુતર હોને, ઔર વહાં આનેકા કીસા બયાન કીયા. વોહ હાલ સુનકર, અપને દીલમે પશેમાન હુએ, ઔર જીસ શખસને કહાથા કે, કબુતરકો છોડ દો, ઉસકી અકલપર સબને આફરીન કી. મલીકમોહમદને ઉસકો બહોત દુનિઆમો ઇકરામ દીયા ઔર ચંદરોઝ અએશો અશરતશે અપને ઘર આરામ કીયા, ઔર કઇ રોઝકે બાદ, એક રોઝ ઉસકે દીલમેં યેહ ખીઆલ આયા કે ગેતીઅફ્રોઝ મુજહકો યાદ કરતી હોગી યા નહીં ફેર દોએક પીઆલે શરાબકે પીએ, કે શાયદ નશામેં યેહ ખીઆલ જાતા રહે શો પીતેહી ગેતીઅફ્રોઝકે મીલનેકા શઓક ઔરભી ઝીયાદા હુવા ! ઉસી વક્ત શીશા ઔર પીઆલા ઝમીનપર પટકકર આહ આહ કરને લગા, ઔર નેહાયત બેકરાર હોકર કોહીસતાનકે તરફ રવાના હુવા ! ગેતી અફ્રોઝકે મહેલકે દરવાઝેપર જાકર પુકારા કે દરવાઝા ખોલો વહાંસે આવાઝ આઇ કે તું કઓન હએ ? બોલા મંએ મલીક મોહમ્મદ હું. વફાદાર પરીઝાદને મલીક મોહમ્મદકા નામ સુનકર ફઓરન દરવાઝા ખોલ દીયા. ઉસને અંદર જાકે

દેખા તો માનીંદ માહ દો હબતેકે તખતપર બએઠી હએ ઓર સેંકડો પરીઝાદ આસપાસ દસતબસ્તા ખડા હએં.

ઉસને દેખતેહી મુસ્કરાકર કહા, અએ મલીકમોહમ્મદ, તુને બહોત મેહેનત ખીંચી, અગર પહેલે અપને દીલમેં સોચતા ઓર મેરા હાથ ન પકડતા, તો ઇતના રંજ કયુંકર ઉઠાતા, અબ મંએને તુજહે અપને હાથ, ઓર પાંવ ચુમનેકી ઇજાઝત દી, લેકીન ઝીયાદા હીરસ મત કીજીઓ કે, ફેર પશેમાની ન હોવે મલીક મોહમદ યેહ બાત સુનકર બહોત ખુશ હુવા ઓર ખુદાકા શુકર કીયા, કે જીસકા દુરસે દેખના દુશવારથા, ઉસકે હાથ પાંવ ચુમને મયસ્સર હુએ ! રાતકો ગેતીઅફરોઝને પલંગકે બરાબર ઉસ્કા પલંગ બીછવાયા, ઓર કહા અએ મલીકમોહમદ ખબરદાર કોઈ હરકત તુજહસે હુઝુરમે ન આવે ઉસને કહા. અએ જાન તુને હાથ પાંવ ચુમનેકી પરવાનગી દી હએ. અબ ઇસકે સીવા ઓર ગુસતાખી ન કરૂંગા ફીર દો દો પીયાલે શરાબકે પીકર સો રહે પર મલીક મોહમદકો નીંદ કહાંથી સાઅત સાઅતબ દસતો પાકા બોસા લેતાથા, ઓર મુંહ ચુમનેકી હવસથી લેકીન જાનવર હોનેકે ડરસે જુરઅત ન કર સકતા થા. આખીર બેઇખતીઆર હોકે, મુંહકે પાસ મુંહ લે ગયા, ઉસકે સાંસકી ગરમીસે વોહ જાગ ઉઠી. ઓર હસકર કહા અએ નાદાન, તુ અપને કઓલપર કાયમ નહી, અભી જાનવર ઉડ જાવેગા, ઓર દેખના મેરા મોયસ્સર ન હોગા. બીચારા શરમીંદા હોકર પલંગપર સોરહા, ફઝરકે વકત દોનો આશકકો માશુક જાગે, તમામ રોઝ અએશો અશરતમેં કાટા, રાતકો બદસતુર ઉસી હઓઝપર દોનોં આશકો માશુકકે પલંગ બીછે જબ ગેતીઅફરોઝ સોગઇ તબ મલીક મોહમદને ઉઠકર ઉસકા હાથ અપની આંખોંપર રખા, ઓર મુંહકે તરફ નીગાહ કરકે કહા:—

ખુદા જાને કયા હોગા અંજામ ઇસકા,
મંએ બેસબર અએસા હું યેહ તુંદખો હએ !

ગરઝ ઉસને અપને તઈ થાંબા, પર દીલ ન થંબા તો બેઇખતીઆર હોકર ઉસકા મુંહ ચુમ લીયા ! વોહ જાગ ઉઠી ઓર બહોત ગુસેસે ખફા હોકર કહા અએ મુરગાબી કમબખત તુને કયા કીયા મલીકમોહમદ ઉસીવકત લોટપોટ કે મુરગાબી

સમનરૂખ યેહ બાત સુનકર બોલી કે વોહ બીચારા કીસ કીસ મેહેનતસે કબુતરસે આદમી હુવાથા, સોફ્ક્સ બેરહમને ફેર મુરગા-બીકરડલા, ખુદાજાને અબ કએસીકએસી મુસીબતમે ગીરતારહોગા ! આઝરશાહા સમનરૂખકે હોશમેં આનેસે બહોત ખુશ હોકર શેખ સુનઆન ઓર ઉનકે મુરીદોકે કદમબોસ હુવા. અલગરઝ મલીકમોહમ્મદ મુરગાબી હોકર તમામ રાત ઉસી હઓઝમેં રહા; શુબ્હોકે વક્ત ગેતીઅફરોઝને ઉસકે તરફ દેખકર કહા કે, અએ બેસબર, મેરા કહેના માનતા, તો ઇતના દુખ ન પાતા. અપને ચચાકે પાસ જા શાયદ કુછ ઇલાજ કરે, મલી મોહમદ અપને દી-લમે સમજહા કે અગર, સો બરસતક યહાં રહુંગા તોભી ઇસ બેરહમકો રહમ ન આવેગા; લાચાર વહાંસે ઉડકે શહેરકે તરફ ર-વાન હુવા.

ઇત્તફાકન વહાંકા પાદશાહ શીકારકો નીકલાથા, રાહમે એક તાલાબપર શીકાર ખેલતાથા, ઉસ મુરગાબીકો દેખકર શીકારકે વાસ્તે એક બાઝકો છોડા. મુરગાબી હરચંદ ભાગી પર બાઝકે હા-થસે ખલાસી અપની ન દેખી લાચાર હોકે ઉસી તાલાબમેં ગોતા મારા. બાઝને ઉસકા પીછા કીયા, લેકીન હાત ન લગી, ઓર ઉ-સને દીલમેં કહા, કે જબતક પાદશાહ તાલાબ કે કીનારે હએ, તબતક મેરા જાના મુનાસીબ નહીં. પસ અએ બાનો જબ બાઝ ખાલી ફીરા, તબ પાદશાહ શહેરકો રવાના હુવા; રાહમેં થોડી દુર-પર જાકર દેખા તો એક મીર શીકારી ખાસે બાઝકો લીએ હુએ, ચલા આતા હએ. ઉસે દેખકર જહુ જહલાકે બહોત ખફગીસે કહા કે, ઇસ ખાસે બાઝકો તુને શીકારકે વક્ત હાઝીર ન કીયા; ઉસ તાલાબમેં એક મુરગાબી હએ ઉસ બાઝકો લેજાકર શીકારકર કરલા, નહીંતો ખુબ સઝા પાવેગા વોહ પાદશાહકો હુકમકે મવાફીક ઉસી તાલાબપર આયા. મુરગાબીને જો દેખા કે પાદશાહ ગયા સો તલા-બમેંસે નીકલ કર શહેરકે તરફ રવાના હુઇ, ઓર ઉસ મીર શીકા-રીને કે મુંતઝીર બએઠાથા; બાંઝકે ઊસકે પીછે છોડા ! મુરીગબા હરચંદ ભાગી લેકીન બાઝને જહપટકે ચુંગલમેં પકડલીયા. બારે કુછ દીનોં જો ઝીંદગી બાકીથી બાઝકે ચુંગલસે છુટકર ઉસી તાલા-બમે ગોતા મારા, ઓર ફેર બાઝકે હાથ નલગી. જબ મીર શીકાર પી-

શેમાન હોકર શહેરકો ચલા, તબ વોહ મુરગાબી, યાને મલીકમોહમદ તાલાબસે નીકલકર દાનીશમંદકે મહેલમેં જાકે ક્યા દેખતા હય્યે શીકારબાઝ બહોત શીકાર લાએ હય્યે, ઓર મુરગાબી જો બાઝ કે સુંગલસે છુટગઈથી ઉસકા અફસોસ કરતે હય્યેં. મલીક મોહમદને અપની સબ હકીકત અપને કાનોંસે સુની, ઓર ખુદા કા શુકર કીયા. ફેર છીવ તીંવ લહુસે ભરા હુવા અપને ચચાકી ગોદમેં જા બય્યેઠા. મજલીસકે લોગ દેખકર હય્યેરાન હુએ કે અએસા જાનવર આદમીઓંકી સોહબતમેં ક્યું કર આયા! દાનીશમંદને ઝખમી બદન, ઓર પર તુટે દેખકર અકલસે માલુમ કીયા કે મલીકમોહમંમદ હય્યે. પાદશાહકે બાઝને ઉસકો પકડાથા ફેર આવાઝ કરી કે મલીકમોહમદ તુમીથા? ઉસને પરોક્ ઈશારેશે કહા કે હાં. ઉસકે ચચાને જહીરકર કહા અય્યે બદ બખ્ત મય્યેં જો કહેતાથા કે ઉસ તરફ કભી મત જાઈઓ તુને મેરા કહા ન માના, અબ અગર કસમ ખાવે કે ફેર કભી વહાં ન જાઉંગા તબ મય્યેં તેરા ઇલાજ કરૂં ઉસને દેખા કે બગય્યેર કસમ ખાએ સુરત અછી હોનેકી મુમકીન નહી, ઉસકે : ખાતીરસર હીલાયા ઉસને દેખા કે કસમ ખાતા હય્યે શે દાનીશમંદ ને માજુનકા ડબા મંગવાકર થોડી માજુમ ખીલાદી; ખુદાકી કુદરતે કામેલાસે માજુન ખાતેહી શીલકઓર આદમી હોગયા! દાનીશમંદને કપડે મંગાકે પહેનવાએ ઓર બહોત નસીહત કરકે કહા અબ મેરે પાસ માજાન નહીં હય્યે અગર અબકે વહાં જાએગા તો ફેર મુનહસે અછી હોનેકી ઉમ્મેદ મત રખીયો.

ફેર મલીકમોહમદ વહાંસે રૂખસત હોકર અપને ઘરઆયા. નવકેરોં ઓર ચાકરોંને દુરસે દેખા ઓર દસ્તબસ કરકે લેગએ ઓર નસીહત કરકે કહા અય્યે ખુદાવંદ આપકે મીઝાજ મુબારકમેં યેહ કયા સવદા હુવા હય્યે એકદીન ઉસમેં જીએ જાતા રહેગા ઓર તુમ્હારે ચચાને કસમ ખાઈ હય્યેકે અબકી દફા મેરા ભતીજા મરજાએ પર મંએ ઝીનહાર અછા ન કરૂંગા, ઉસને કહા. મય્યે ઉનેભી કસમ ખાઇ ઓર તોબા કરી હય્યે કે અબ હરગીઝ ન જાઉંગા. યેહ કહેકર ઝનાના મહેલમેં દાખીલ હુવા ઓર જો કુછ હાઝીરથા સો ખાકર આરામકીયા, ઉસતરેહ

ચંદ રોઝ અપને ઘર અએશો અશરતમેં રહા હર રોઝ અપને ચ-ચાકે પાસ આયા જાયા કરતાથા, એકરોજ આધીરાતકે વક્ત અ-પને મહેલમેં બએઠાથા કે, એકાએક આસમાનકે તરફ ગુલ હુવા તખ્તપર બએઠીહુઇ હઝારોં પરીઓકો લીઈ હવાપર ચલી જા-યેહ સર ઉઠાકર દેખતા કયા હએ કે ગેતી અફરોઝ સોનેકે તીહએ. મલીકમોહમદ અપની માશુકકો દેખકર બેતાબ હો ગયા ઓર કહા મએં અજબ અહમક હું અએસી મજલીસ છોડકર યહાં બએઠા રહું ફેર ઉસી વક્ત ઘરસે બાહેર નીકલા ઓર નવક-રોંસે ચચાકે મકાનકા બહાના કરકે કોહીસતાનકે તરફ રવા-ના હુવા, ઓર મહેલકે દરવાઝેપર પહોંચકર આવાઝ કરી સો પ-રીઓંને દરવાઝા ખોલદીયા. અંદર જાકે દેખા કે એક નાઝનીં સુર-ખ પોશાક પહેનીહુઇ અજબ સજ ધજસે બીલ્લોરકે તખતપર બ-એઠીહએ સો મલીકમોહમદકો દેખકર બોલી કે આઓ આઓ અ-છે વક્ત આએ હે, ઇસ વક્ત તુમ્હારી યાદમેથી. ફેર અપને પાસ બીઠાકર તમામ હકીકત પુછી ? તો મલીક મોહમ્મદને એક આહ દીલસે ખીંચકર યેક બએત પડી.

દેખ તેરી દોસ્તીમે મુજહકો કયા સવદા હુવા;
એક તો હુરમત ગઇ ઓર દુસરા રૂસવા હુવા.

ગેતીઅફરેઝકે યેહ બાત બહોત ખુશ આઇ, ઓર મલીક મો-હમદકે ગલેમે અપને હાથ ડાલકર દેરતક ઇખલાસકી બાતે કરતી રહી, ઓર મુહ ચુમનેકી પરવાનગી દી. મલીક મોહમદ ઇસ બા-તસે બહોત ખુશ હુવા, ફેર એક બારગી અસમાનકે તરફસે શોર-કી આવાઝ આઇ. ઇતનેમે હરકારેને ખબર દી કે, ફીલ સુફ વ-ઝીર તુમહારે બાબ "અશરશાહ" કા આતા હએ. ઇસી ગુફતગોમેથે કે, ફીલસુફ વઝીર અશરશાહકા આ પહોંચા, ઓર આદાબ બજા-લકર અસરશાહકા ખત દીયા, તો ગેતી અફરોઝને ખત પડકર સર નીચા કર લીયા. ફેર ફીલસુફ ગેતી અફરોઝકે તરફ મુતવજ-હા હોકર બોલા તુમને યેહ કયા ચાલ ઇખતીયારકી હએ કે અ-પને નગોં નામોસપર નીગાહ ન કરકે આદમઝાદસે દોસ્તી પએદા કીહએ, પરીકો આદમીકી સોહબતસે કયા કામ ? ઇસતરેહ તુમહા-રે માબાપ તુસેનીહાયત આઝુરરહાહએ તુમહે લાઝમ હએકે યેહ ચાલ છોડદો ઓર અપને ઘર ચલોકે, મા બાપ બાઇ વગએરા

તુમાહારે કબીલેકે લોગ તમામ દેખનેકો તરસતે હયે, ગેતીઅફરોઝને બડી દેરકે બાદ સર ઉઠાકર ફીલ ફ્રકે તરફ મુખાતબ હોકર બોલી કે તેરી નસીહત સબ સચ હયે લેકીન ઉસ આદમઝાદને મેરે વાસ્તે અએસી અએસી મુસીબતેં ઉઠાઈ હયેં કહા નહી જાતા, બલકે કઈ બાર મએને ઉસે જાનવર કરડાલા, તો તમામ આલમમેં ફઝીહત ઓર હુવા તોભી મેરી દોસ્તી ન છોડી, અબ મએં ઉસકી મુરવ્વતકી એહસાનમંદ હું અગર વોહ મુજહે કીસીકે બખશદે તોભી હરગીઝ ઇનકાર ન કરૂ. એહ બાત કહેકે એક બારગી મલીક મોહમદકે ગલેમેં અપને હાથ ડાલકર દેર તક ઉસકા મુંહ ચુમા કીયા ઓર કહા, અએ વઝીર અગર એક માબાપ કયા અગર સારા જહાંન મુજહસે આઝુરદા હોવે તોભી ઇસ આદમીકી શોબત, ઓર દોસ્તીસે હરગીઝ ન ફીરૂ” ઓર અપને કઓલપર કાયમ રહું !

બએત.

જીઉ મરૂ રહું અપનેહી કઓલપર કાયમ.

ફીરૂં ન ઇસશે અગર મુજહશે સબ જહાં ફીરજાએ.

બલકે મંએ અબ માંબાપશે બેઝાર હું ઓર ઉનશે કુછ મતલબ નહીં રખતીહું, કહો કે, વોહભી મેરી મોહબ્બત અપને દીલશે દુર કરેં ! વઝીર યેહ જવાબ સવાલ સુનકર, ઓર અહેવાલ દેખકર બહોત દંગહોગયા, ઓર કહા, લાનત ખુદાકી હમપર જો કભી તેરા નામ લેવેં યા મુંહ દેખેં. ગેતીઆફરોઝને કહા કે, યેહ બાત તુ મેરે માબાપશે કહેના કે, મએંભી તુમહારે મુંહ દેખનેકી રવાદાર નહીં અબ તુ ફેર આવેગા તો સઝા પાવેગા, વઝીર વહાંશે ઉઠકર ગયા લશકર અપને મુલકકો રવાના હુવા, ઓર અસરશાહકે પાસ પહોંચકર ગેતીઅફરોઝકા અહેવાલ જો દેખાથા શો કહે દીયા. અસરશાહને બેટીકી હકીકત સુનકર, બહોત અફશોસ કીયા. સુન અએ સમનરૂખ, જબ ગેતીઅફરોઝને બાપકે વઝીરકો ઇસતરેહ રૂખત કીયા, તબ મલીક મોહમદ અપને દીલમેં બહોત ખુશ હુવા, ઓર જાનાકે ગેતી અફરોઝભી મુજહપર આશક હયે; નહીં તો મેરી ખાતીર બાપકે વઝીરશે અએસી બે મુલાહેઝા ન હોતી. ગેતીઆફરોઝને

કહા, અએ મલીક મોહમદ, દેખ તરે વક્તે મએને બાપકે વઝીરકો કીસતરેહ રૂખસ્ત કીયા? ફેર રૂહઅફઝાકો ઇસારા કીયા તો વોહ એક શીશા શરાબકા કે જીસકે પીતેહી આદમી બેહોશ હો જાવે, લે આઈ. વોહ દોનોંને પીકર દેરતક મોહબ્બત, ઓર ઇખલાસકી બાતેં કરતે રહે; ફેર ઉસી હવોઝપર પલંગપર લેટ ગએ.

ગેતીઅફ્રોઝને કહા, અએ મલીકમોહમદ ખબરદાર ઇસ બાત પર મગરૂર ન હોના કે મએને કીલસુફકો ઇસતરેહ દુર કરદીયાં, ઓર ફેર કુછ હરકત નામુનાસીબ કરે. ઉસને કહા, અએ મહબુબ, અબ તુને મુંહકે બોસે લેનેકી પરવાનગી દીહએ, મએં ઇસસે ઝીયાદા કુછ ગુસ્તાખી ન કરૂંગા, લેકીન આશકકો સબર, ઓર કરાર કહાં? જબ ગેતીઅફ્રોઝ શોઈ તબ ઉસને ઉઠકર દેખા કે, ઇસ શમારૂકા ચેહેરા પસીનેમે તરબતર હુએ, ઓર અરકકી બુંદે શેજપર ટપક રહી હુએં. મલીકમોહમદને બેકરાર યેહ બએત પડી.

બએત.

અરક હુવે રૂખવે તેરે પા ગુલાબ ટપકે હુએ,

અજબ હુએ મુજહકો કે શોલેસે આબ ટપકે હુએ.

ફેર ઉસકા મુંહ ચુમ લીયા, ઓર શાહઝાદનકે ગલબેશે નેહાયત બેકરાર હોકર ઇઝાર બંદકે પાસ હાથ લે ગયા; સો હાથકે લગાતેહી ચઓંક ઉઠી, ઓર તીવડી, ચડાકર બોલી. અયે બેહયા હુરચંદ સમજાયા ઓર મનાયા. પરંતુ અપની શરારતશે બાઝ ન આયા અબ ફેર કીસી ઓર બલામેં ગીરફતારહુવા ચાહતા હુએ, મલીકમોહમદ ઉસસે શરમીંદા હોકર ફેર પલંગપર લેટ ગ[illegible] સુબ્હોકે વક્ત જબ ચાંદ છૂપા ઓર સુરજકી કીરન દીખાઇદી. તબ ગેતીઅફ્રોઝ પલંગપરશે ઉઠી ઓર મલીકમોહમદકો સાથ લેકર બાગકી ઓર ચમનકે તખતોંપર. ટહેલના શરૂ કીયા ફેર સવારીકે વાસતે સએરકો આઇ, તખત મંગવાયા ઓર દોનોં આશકો માશુક ઉસપર બએઠકર શીકારકે વાસતે જંગલકે તરફ મુતવજહા હુએ, ઓર વહાં પહોં[illegible]કર પહેલે શીર ચીતે, ઓર હરનકા શીકાર કરકે ફેર કબુતર તીતર વગએરા પરીંદોકા શીકાર કીયા વહાંસે થોડી દુરપર પાદશાહકા એક પાકીઝા બાગથા વહાં જાકર કબાબ ઓર શરાબ તઇયાર કીએ ઓર ખા

પીકર નાચ દેખનેમેં મશગુલ હુઇ વે જબ રાત હુઇ તો સારે બા-
ગમેં રોશની કરવાઇ, ઓર જાબજા સુથરે ફરશે ફુરશ બીછવાએ.
શામસે સુબહોતક રાગ રંગ, ઓર નાચકા સીવાએ. ઓર કુછ નથા.
દો ઘડીકે બાદ વહાંસે ઉઠકર અપને મહેલમે દાખીલ હુએ. બાગકે
માલી, ઓર ચવકીદારોંને અએસા તમાશા દેખા કે કભી ન દેખાહો
શો ફરખુંદાશાહ રાતકો સબ માજ! ઓર મલીકમોહમદકા ઉસ
મજલીશે પરીઓમેં દાતીલી હોનેકા મુફસ્સીલ બયાન કીયા.

યેહ સુનતેહી ફરખુંદશાહકો ગેતીઅફરોઝકે દેખનેકા શઓક
હુવા, ઓર ઉસીવખત દાનીશમંદ વઝીરકો બુલવાકો પુછાકે, મલીક
મોહમદ કહાં હુએ? ઉસને અરઝ કીયા કે, ઇન દીનોમેં વોહ
કમબખત ગેતીઅફરોઝપર ફરેફતા હુએ, ઓર દોબારા જાનવર હો-
કર યહાં આયાથા, તો ઇસ બંદએ દરગાહને એક માજુનસે આ-
દમી બટાકર હરચંદ સમજાયા. ઓર વહાં જાનેકો મના કીયા
ઓર નસીહત કીયા, ઓર કહા કે, ઉસ બેહુદા કામશે બાઝ આ.
પર ઉસકી રીફાકતસે બાઝ નહીં આતા. લાચાર હોકર ઉસકી
ઉલફત મયેને છોડદી; વલ્લાહો આલમ અબ કીસ હાલમેં હુએ.
પાદશાહને ફરમાયા. અગર ફેર કભી આવે તો હમારી મુલાઝેમતકે
વાસ્તે લાના, ઉસસે કુછ કામ હુએ.

અલગરઝ એકરોઝ ગેતીઅફરોઝ જવાહેરખાનેકી મવજાદાત
મેંથી. મલીકમોહમદસે પુછા કે, તેરે પાસભી કુજ જવાહરાતશે હ;
એ? ઉસને કહા, મેરે યહાં દોલાલ શબ ચીરાગ અએશે હુએંકે,
રાતકો અંધેરેમેં રખદીજીએ તો સારે મકાનમેં રોશની હોજાવે
ઓર જો કોઇ દુરશે ચમકાહટ પર નઝર કરે તો એ શુબા યેહ
જાને કે, ચીરાગ રોશનહુએ નાઝનીન ઉનકી બોલી કે કલ ઉનદોનો
લાલોકો યહાં મંગવાના કે મયેં ભીદેખું ગીરાતકો બદસ્તુર દોનોને
ઉસી સહેનખાનેમેં હઓઝકે કીનારેપર આરામ કીયા. ફજરકે
વકત જબ માહતાબ છુપા, ઓર આફતાબકી કીરન દીખાઇદી મ-
લીકમોહમદને અપની માશુકાશે રૂખસત હોકે વોહ દો લાલ શબ-
ચીરાગ લેનેકે વાસતે ઘર આયા. તો નવકર ચાકર વ-
ગએરા દાનીસ્તા લોગ મુદતસે ઇંતેઝારથે ઉનહોંને અપને
ખાવીંદકો દુરશે ઘોડેપર સવારહુએ દેખકર બહોત ખુશીશે

ઇસ તકબાલ કરકે લેગએ. મલીકમોહમદ સબકા સલામ ઓર મુ-
જરા લેકે મહેલમેં દાખીલ હુવા, ઓર ખાના ચાકર એક સાઅત
પલંગપર બેટા કે, ઇતનેમે દાનીશમંદ વઝીર મલીકમોહમદકે આને-
કી ખબર સુનકર, પાદશાહકે હુકમકે મવાફીક આપ બુલાનેકે વા-
સ્તે આયા, મલીકમોહમદ ફીલફઓર અપને ચચાકે સાથ હઝરત
જહાંપનાહકે હઝુરમે જાકર તસલીમાત બજાલાયા પાદશાહને ફરમા-
યા, અયે મલીકમોહમદ, અગર ગેતીઅફરોઝ કીસી તરહશે હમારી
દાવત કબુલ કરે તો તેરે બાયસ હમભી ઇસકા જમાલ દેખને
પાવે. મલીકમોહમદ શોચ શોચકર બોલા. અગર હઝરતકી મરઝી
હુએ તો બ્રુસતરેહ હોસકેગા. ઉશે આપકી દાવતમેં લાઉંગા

ફેર પાદશાહને ફરમાયા, શાહપરીકો હમારે તરફશે બહોત
દોઆકે બાદ, કહેના, કે અગર એકરોઝ હમારી દાવપ કુબુલ કરો
કે નેહાયત મેહેરબાની હુએ. અલગરઝ મલીકમોહમદ રૂખસત હોકર
અપને ઘરઆયા, ઓર વાહ દોનો હાલ શબચારાગ લેજાકે ગેતી
અફરોઝકો દીએ. ઉસને પસંદ કરકે અપને જવાહેરખાનેમેં દાખી-
લ કીએ, ઓર દાવતકા પએગામ સુનકે બોલી, અગર પાદશાહ
પહેલે મેરી ઝયાફત કબુલ કરે તો, બાદ તએભી ઉસકી દાવતસે
ઇનકાર ન કરૂં; નહીં તો મુજહે આદમીઓંકી બાદશાહકી દાવતશે
ક્યા કામ હુએ તબ મલીકમોહમદને ગેતીઅફરોઝકા ઇરશાદ કરના
પાદશાહકી ખીદમત્તમેં પહોંચાયા? તબ ફરખુંદાશાહ બહોત ખુશ
હોકર ઉસકી ઝીયાફત કુબુલકી મલીકમોહમદને વહાંશે ફીરકર પા-
દશાહકી દાવત કબુલ કરનેશે નાઝનીકો ખબરદી, તો શાહપરીને
ઉસી વક્ત અપને સબ અહેલેકારોંકો બુલાકર ઝીયાફતકી તઇયારી
કા હુકમ દીયા, ઓર બબરચોકો બુલાકર અપને રૂબરૂ ફરમાયા
કે, તરેહબતરેહકે ખાને ઓર કીસમકે કીસમકે પાકીઝા લવાઝીમે
પાદશાહકે તમામ લશકરકે વાસ્તે ખુબ, ઓર લતીફ જલદી તઇ-
યાર કરો ઓર હરએક અહેલખા દમતકો ઇજાઝતદી કે ઇસાકે મ-
વાફીક સબ ચીનસકી તઇયારી કરો; શો ઉસકે ઇરશાદકે મુતાબીક
હરએક શખ્સ અપને કામમેં મશગુલ હુવા ઓર ગેતીઅફરોઝને
અપને બાપ, ઓર બાહકે નાગ ઇસ મઝમુનકા ખત લીખા ઓર
કાસીદકે હાથ રવાના કીયા, કે ઇનદીનોંમેં આપકી ખીદમતમેં

પહોચનેકા ઇરાદા હયે, અગર કીસીકો મેરે લેનેકે વાસ્તે ભેજો તો મએ વહાંસે ઉસ તરફકો રવાના હું, ઓર અબ ફરખુદાશાકે ઇસ મુલકતુા પાદશાહ હએ મુંજહે કહેલા ભેજાહએ, કે મેરા દીલમેં એક વક્ત તુમ્હારે મેહેમાન હોનેકી આરઝુ હએ તો મએને ઇસકી ઝી-વાફતકી તઈયારી કરી હયે, ઉમ્મેદવાર હું કે મેહરઅંગેઝ ઓર શોરઅંગેઝકો કઇ ખીદમતગાર સમેત યહાં ભેજદીજીએ કે ફર ખુંદા શાહકી ઝીયાફતસે ફરાગત હોકર ફેર આપકી ખીદમતમેં હાઝીર હુંગી. જબ ગેતીઅફરોઝકા કાસીદ અસરશાહકે પાસ ખત લે ગયા; ઉસને ખત પડકર નેહાયત ખફગીસે ફાડ ડાલા, ઓર કહા, મએં ઉસ બેહયાકે પાસ અપના એક કુત્તાભી ન ભેજુગા ખીદમતગાર વગએરાકે ભેજનેકા ક્યા ઝીકર હએ! ગેતી અફરોઝકા કાસીદ પાદશાહ [illegible]ગુસ્સે હોનેસે નેહાયત પરેશાન હુવા ઓર નાઉમેદ હોકે ચાહા કે પીછે ફરે. ગેતી અફરોઝહેકે બાદને પાદશાહકી ખીદમતમેં તસલીમાત બજાલાકર અરઝ કીયા કે ગેતી અફરોઝ હરચંદ નાલાયક ઓર [illegible] તકસીરવાર હએ લેકીન ખુરદોંસે ખતા ઓર બુઝર્ગોસે અતા સમજહકર આપકી ખીદમતમેં બખશીશકી ઉમેદવાર હયે. ફરખુંદાશાહને આપકા નામ સુનકે ઉસકે ઘર ઝીયાફત ખાનેકી ખ્વાહશકી હયે, અગર મેહેર અંગેઝ ઓર શોર અંગેઝ વગએરાકો ગેતી અફરોઝકે બુલાનેકે મવાફીક ન ભેજેંગે તો આપકા હલકાપ[illegible] હોગા.

અસરશાહને અપને દીલમેં સોચા કે, યેહ બાત સચ હએ, સો બેટેકે કહેનેસે શોરઅંગેઝ વ મેહેર અંગેઝકો અછા અછા લીબાસ, ઓર તોહફા તોહફા જવાહેર જડાવ ગહેના શેવર પહેનાકર કઈ ખીદમતગારોં સમેત ગેતીઅફરોઝકે કાસીદકે સાથ રવાના કીયા, ઓર કહાકે, યેહભી મએને ઉસી બદબખ્તકો બખશી, ફેર મેરે પાસ ન ભેજે. વોહ આદાબ બજાલાકર ઉન દુરોંકો સાત લેકર ગેતીઅફરોઝકે પાસ આયા, ઓર વહાંકી તમામ હકીકત મુફસ્સીલ ઝાહેર કી. ગેતી અફરોઝ ઉનકે આનેસે નેહાયત ખુશ હુઇ, ઓર મલીકમોહમદકો કહા; જાકે ફરખુંદાશાહકે કહે કે, આજકે તીસરે રોઝ અપને સબ અમીરોં, ઓર વઝીરોં; ઓર તમામ લશકર સમેત મેરે ગરીબ ખાનેપર કદમ રંજા કીજીએ. મલીકે [illegible] અપની અપની માશુકાકી ઇજાઝ તસે

ફીલફઓર ફરખુંદશાહકે હુઝુરમેં જાકે આદાબ બજા લાયા. પાદશાહ ઉસકે આનેકા મુંતઝીરથા, બોલા અએ મલીક મોહમદ ક્યા ખબર હએ! નાઝનીને જો પએગામ કહાથા સો ઉસને સબ બયાન કીયા. તબ પાદશાહ મુસ્કરાકર બોલા કે, ઉસને સારે લશ્કરકી ઝીયાફતકી તકલીફ કીસવાસ્તે કી! મલીકમોહમદને ઇસ બાતકે દર જવાબ અરઝ કીયા કે, વોહ ખુદાબદવલતકા તશરીફ લાના અપની સઆદત જાનતી હએ, તકલીફકા ક્યા ઝીકર હયે, લેકીન ઇતના કેહદીયા હએ કે, કોહીસતાનપર હુઝુર કે હમરાહ દાનીશમંદ વઝીરકે સીવા ઓર કોઇ ન આવે કે પરીઝાદોંકો આદમીઓંકી સોહબતસે કમાલ નફરત હએ, તમામ લશકરકે લોગ પહાડકે નીચે ખેમે ખડે કરકે ઉતરેં. પાદશાહને સબ બાતેં કબુલકી ઓર મલીકમોહમદકા એહસાનમંદ હુવા, દીલમે કહેતાથા કે યેહ દો રોઝ જલ્દ ગુઝર જાએં કે ઉસ નાઝનીનકા દીદાર મયસ્સર હોવે.

ગરઝ જબ વોહ વાદેકા રોઝ આયા, તબ મલીકમોહમદને અપને દીલમેં કહા કે પહેલે મએં આપ જાકે દેખુ કે ગેતી અફરોઝને કુછ ઝીયાફતકી તઇયારી કરી હએ યા નહીં. સો ઉસીવકત સવાર હુવા ઓર ગેતી અફરોઝકે દરવાઝેપર પહોંચ કર આવાઝ કરી, તો પરીઓને ફઓરન દરવાઝા ખોલ દીયા. અંદર જાકે જો દેખા તો, તમામ બાગકી દીવારેં, સોને, ઓર જવાહેરસે ભરપુર હએં. ઓર છતોંપર મીનાકારીકા કામ અએસા હુવા હએ કે, વાહવાહ! ઓર તમામ સેહનમેં એક લખ્ત તઆમીકા ફરશ બીછા હએ. ઓર વોહ નાઝનીન એક સોનેકી કુરસીપર પાદશાહતા લીબાસ પહેની હુઇ ઇસ સજ્સે બએઠી હએં કે, જીસકી તારીફકા ઝબાનસે બયાન નહો સકે. મલીકમોહમદને નેહાયત બકરારીસે યેહ બએત પડી,

બએત,

કોઇ બાનીકે સદકેહો કોઇ બેહઝાદકે સદકે,
બનાઇ જીસને યેહ સુરત મએં ઉસ ઉસતાદકે સદકે.

ગેતી અફરોઝને મુસ્કરાકર કહા, આઓ અભી મએં તુમહારી યાદમેંથી, ઓર તુ નેભી મુજહે કીસીવકત યાદ કીયાથા

મલીકમોહમદને ઉસ બાતકે દર જવાબ યેહ બએત પડી.

બએત.

શબકો નીંદ આંખ ન તુજહબીન દીલકો દુખ દેતા રહા,
શામસે મએ સુબહો દમવટ કરવટે લેતા રહા ! !

ગેતીઅફરોઝ યેહ બાત સુનકર બહોત ખુશ હુઇ, ઓર એક એક જામ શરાબકા દોનોંને પીકર દોતીન ઘડીતક આપ સમે ઇખતીલાતકી બાતોમે મશગુલ રહે. ફેર ગેતી અફરોઝને કહા, અએ યાર, શીતાબી જાકર ફરખુંદશાહકો કહે કે આજ અપને કદમસે ગરીબખાનેકો રોનક બખાસો મલીકમોહમદ વહાંસે રવાના હુવા, ઓર પાદશાહકે હુઝુરમેં પહોંચકર આદાબ વ કોરનસકે બાદ ગેતી અફરોઝકા પએગામ ઝાહેર કીયા પાદશાહને ઉસીવકત લશકરી તઇયારીકા હુકમ દીયા. નકીબોને તમામ લશકરમે ખબર કરી તો એકદમમેં સારા લશકર જમા હુવા, ઓર કુચકા નકકારા હુવા. ફરખુદાશાહને અપની સવારીકે વાસ્તે ઘોડા મંગવાયા.
બયાં મએં કરૂં ઉસકી તારીફ કયા, કે જલ્દીકો જીસકે ન પહોચે સબા
હવાસેભી ઝયાદા હુવા વોહ શીતાબ, હુવા જીસઘડી શાહ પાદર રીકાબ.
સવારીકા ગર વરફ કીજે બયાં, તો ફટતીહએ લીખતે કલમકી ઝબાં;
ગરઝ ફોજકાથા ઝેબસ ઇઝદેહામ, ચલા શાહ જબ લેકે લશકરતમામ.
ચપો રાસ્ત ખાસે સવારો કે થે જો ગોલેપે ગોલ ઓર પરોંપરપરે.
તો હરવકત સાઅત બસાઅલ પુકાર, નકીબઉતસે કહેતેથે યું બારબાર.
પરેસે ન ઘોડે નીકાલે ચલો, જવાનો કદમકો સંભાલે ચલો.
ન આગે ન પીછે ન બેશો ન કમ, બરાબર બરાબર કદમ બા કદમ.

અલકીસ્સા જબ લસકર કોહીસ્તાનકે નઝદીક પહોંચા. પાદશાહને સબ લસકરીઓકો હુકમ દીયા કે પહાડોકે આસપાસ ખમે ખડે કરકે ઉતરે, ઓર આપ દાનીશમંદ વઝીરકો સાથ લેકર મલીક મોહમદકે હમરાહ કોહીસ્તાનકે ઉપર રવાના હુવા. ગેતી અફરોઝકે દરવાઝેપર પસોંચકર મલીક મોહમદને આવાઝ કરી, તો નાઝનીને રફઅફઝાકો હુકમ દીયા કે તુ જાકર દરવાઝા ખોલ દે. તો આહપરીકે હુકમકે બરાબર રૂહઅફઝાને

દરવાઝા ખોલા, ઓર જહુક્કર પાદશાહકો સલામ કીયા. ફરખુંદ શાહ ઉસકા જમાલ દેખખકર આશક હોગયા ઓર મલીક મોહમદકે તરફ નીગાહ કરકે બોલાકે, ગેતી અફરોઝ ઇન્હીકાનામ હયે ? ઉ-સને જવાબ દીયા કે, યેહ ગેતીઅફરોઝકી અદના લઓંડી હએ, "રૂહ અફઝા" નામ હએ, હમેશા ઉસકી સાકીગરીમેં રહેતીહએ. પાદશાહને અપને દીલમે કહા કે, જીસકી લઓંડીકા યેહ હુસ્નો જમાલ હએ, ખુદા જાને વોહ ખુદ કયેસી હોગી ! ઓર રૂહઅફ-ઝાકે મુંહકે આગે નેહાયત હએરતસે માનીંદે સુરત નકશે દીવારકે ઉસી જગા શશદર ખડા રહા બડી દેરકે બાદ જબ મલીકમોહમદ-ને અરઝ કીયા કે, હઝરત અંદર ચલકે ચમનકી સએર કીજીએ ઓર બાગકા તમાશા દેખીએ. તબ એક આહે પુર દરદ જીગરસે ખીંચકર યેહ જવાબ દીયા.

શએર.

મએં મહવે તમાશાએ રૂખે યાર ખડાહું,
હએરત ઝદહ જુવે સુરતે દીવાર ખડાહું.

ફેર રૂહઅફઝાસે રમુઝકી બાતે કરતે હુએ અંદરજાકે જો દે-ખા તો, અજબ નાદર બાગ હયે કે, જીસકી રોનકો બાહારકો એ-હીરતભી ન પહોચ સકે, ઓર તમામ શાહેનમેં એક લખ્ત મખ-મલકા ઝરબફતી ફરશ, ઓર ચારોં તરફ સોનેકી દીવારોંપર મોતી, ઓર લાલ, ઓર યાકુત, ઓર ઝમરરૂદ, વગએરા જવાહે-રાતકી અએસી અએસી તસવીરેં બનાઈ હએ જીસકી નકલ લી-ખનેમેં નક્કાશેચીંકા ચએન જાવે, ઓર બલકે માની ઓર બહે-ઝાદ હા હા ખાવે, ઓર બાગકે ચારો કોનોંમે બીલ્લોરકે તખ્તોં-પર લાલ, ઓર ઝમરરૂદકી સુરા હુવાહીયાં રંગબીરંગી શરાબોસે ભરી. કતાર બકતાર રખ્ખી હએં, ઓર ઉનકે પાસ સોનેકી ચ-વકીઓંપર યાકુતકે પીઆલો, ઓર આબખોરોંકી અજબ બહાહએં ગરઝ કે કદમ કદમપર તમામ બાગ અએસા આરાસ્તાથા કે, હુરાં બેહીસ્તી ઉસકે દેખનેકી આરઝુ કરતે હએ, ઓર પરીયાં ઊમદા લીબાસ પહેને અએસી શઝધજસે જાબજા ખડી હએ કે દેખનેસે તઅલ્લુક હએં ફેર બાદશાહ વહાં કીસએરસે ફારીગહોકે ગુલાબકે હએઝકે તરફ મુતવજ્જા હુવા.

બયેત.

ચમનમેં જાકે જો ઉસને દેખ, હરએક બુલબુલ ચહેક રહાથા
કદમ કદમપર તમામ ગુલશન, ગુલોંકી બોસે મહેક રહાથા.

વહાં એક સંદલકે બંગલેમે યાકુતો ઝમુરરૂદકે તખતપર બેતી અફરોઝ આપની સજ બનાએ હુઈ અએસી ધજસે બએઠીથી કે, આશક દેખતેહી જીદે, સોસરવે કદ ઉઠકે પાદશાહકી તાઝીમકી. પાદશાહને ઉસકા જમાલ દેખકર ચાહા કે, બે ખુદ હોકે ઝમાંપર ગીરે, લેકીન દાનીશમંદકે આસરેસે આપકો થાંબ રખા. ફેર નાઝનીની તખતસે ઉતરકર સએર કરનેમેં ઉનકે સાત હુઈ. સએર કરતે કરતે એક મકાનમેં પહોંચે, એક લખત બીલ્લોરકાં ફરશથા, વહાં જાકે જો દેખા તો, એક જવાહેરકા બડા ચબુતરા હએ ઔર ઉસકે ઉપર અએસા ઉમદા ફરસ હએકે. પાદશાહને કભી ન દેખાથાકો જાકર ઉસ ચબુતરેપર બએઠે. ચબુતરેકે ગીરદોપેશ હઓઝ ગુલાબસે લબરેઝથે, ઔર જવાહેરકી મુરગાબીઆં વગએરાં જાનવર ઇસ હીકમતસે બનાકર છોડ દીથી કે, ડુબતી નથી ઔર હવાકે ઝોરસે હરતરફ ફીરતીથી. પાદશાહને દાનીશમંદકે તરફ દેખકર કહાકે. મએને અપની તમામ ઉમરમેં અએસા મકાન ઔર અએસી ચીઝે નાદર નહીં દેખી. શાયદ તુમને કહીં દેખી હો. ઉસને અરઝ કી કે, યેહ તોહફે પરીઆં સીવાએ ગએરોકો મયસ્સર "નહીં ગેતી અફરોજને ઇશારા કીયા તો લઓંડીઆં ફીલફઔર શરાબકી સુરાહીયાં કે જીસકે પીતેહી બેખુદ હોજાવે, લેઆઈ શાહપરીને રૂહઅફઝાકો હુકમ દીયા કે, તુ પાદશાહકી સાકીહો, ઔર ઝઓક અંગેઝ વઝીરકી. રૂહઅફઝાને પએહમ દો તીન પ્યાલે પાદશાકો પીલાઇ. દાનીશમંદને હરગીઝ ન પીયા. પાદશાહને દાનીશમંદકે તરફ દેખકર કહા કે દાનીશમંદ મેરે અદબસે શરાબ નહીં પીતા કે યેહ ઉઝરકા મકાન નહીં.

બયેત.

નેહી હએ ઉઝરકી જાગા જો તુમને ઉઝર કીએ,
યેહ બઝમ વોહ હએ કે સુફી હોતો શરાબ પીએ.

ઉસને કહા કે, જબસે મએં બડા હુવાહું તબસે શરાબ પીના છોડ દીયા હું, પાદશાહને અપને હાથમેં શરાબકાપ્યાલા

બેકે કહા, લે મઅેં તેરા સાકી હું. ઉસને દેખા કે પાદશાહકી નેહા-યત મેહેરબાની હુએ, અગર અમશરાબ ન પીઉંગા તો ખુદા જાને ક્યા આફત આજાએગી. ઇતિતેમેં ગેતીઅફરોઝ બોલી અએ દાની-મંદ, ઇસિસે ઝીયાદા ઇસિરાર મુનાસીબ નહીં. મગર કલામ શેખસા-દીકાં તુજે યાદ નહીં કે, " અઝતબા પાદશાહાં, પુર હઝર બાયદ ખુવદકે, ગાંહે બસલામે બરંજદ, વગાંહે, બદુશનામે ખાલઅત દેહંદ."

દાનીશમંદને લાચાર પાદશાહકે હાથસે શરાબકા પ્યાલા લેકર પીયા, ફેરઓકઅંગેઝને ઓર દોતીન પીયાલે પાલાએ. ઇતિનેમેં ગેતી-અફરોઝકે હુકમકે મુવાફીક ફવારે છુટને લગે. દો તીન ઘડી ફવા-રેકે તમાશેમેં મશગુલ રહે, ફેર નાઝનીને ખાનેકી તયારીકા હુકમ દીયા તો પરીઓને ફીલફઓર દસ્તર ખ્વાન લાકે સુનહેરી, ઓર ઝમરૂદકી રીકાબીયોમે કોતમ કીસમકે ખાને ઓર નાદર નાદર પુ-લાવ, ઓર માહીકે કબાબ, ઓર તરહ તરહકા પાકીઝા શારની, ઓર ફઅેરોઝેકી તશતરીઓમેં તરેહ તરેહકે મુરબ્બે, ઓર તોહફા તોહફા અચાર દસ્તર. ખ્વાનપર કતાર બકતારરખે ફરખુંદાશાહ દરલુકમેપર વાહવાહ કહેતાથા. ફેર દાનીશમંદકે તરફ મુંહ કરકર આહસ્તાસે કહાકે, મઅેંને ઇસ લઝતકા ખાના કભી નહીં ખાયા, ઉસને જવાબ દીયાકે, યેહ પરીઓંકે સીવાયે ઓર કીસીકો મયસ્સર નહીં.

ગરઝ; જબકે શરાબ, ઓર કબાબકે ખાનેપીનેસે ફરાગત હુએ તબ પાદશાહને દોઆદી ગેતીઅફરોઝ બોલી; યેહ સબ આપહી કે કદમકી બરકતસે સરંજામ હુવા હએ, ઓર ઇસ ગરીબખાનેમેં આપ તશરીફ ફરમા હોનેસે અપને કબીલેમેં, બલકે તમામ જહાંમે મેરી ઇઝત ઝીયાદા હુઇ ફેર પરીઆં ઝોહરાજબીકે જી-નકે હુસ્નકે આગે માહ, ઓર ખુરશીદ શરમીંદા હોવે ઝરીન પોશાક પહને હુએ હાઝીર હુઇ, ઓર નાચ હોના શુરૂ હુવા. ઓર શાહપરીન કારીંદોંતે પાદશાહકે તમામ લશકરકો અછેઅછે ખાનેસે કે ઉન્હોંને કભી ન ખાઅથે સેર કીયા, ઓર સબ ઘોડે હાથી વગઅેરાકોંભી મામુલકે મુવાફીક દાના ઘાંસ પહોંચાયા કરીબ શામકે દાનીશમન્દને પાદશાહસે ખુશીયા અરઝ કીયાકે,

અબ ઠીપાહા રહેના સીબ નહીં, એક સાઅતકે બંદ, ફરખુંદાસા-હને ગેતીઅફરેઝસે રૂખસત માંગી, ઉસને કહા કે, અગર આપને ઇતની મેહેરબાની મુનાકી હએ તો મેરી ખાતીર ઓરભી આજકી રાત યહાં રવનક બખશીગે, પાદશાહકે દીલમેંભી યેહી આરઝુથી, સો દાનીશમંદ વઝીરસે ફરમાયા કે શાહપરીકી ખુશી હમેં હરતરેહ મંઝુર હએ આજકી રાત યહીં રહેંગે, ઉસને કહા જો મરઝી, ફેર નાચકે તમાશેમેં મશગુલ હુએ. રૂહ અફઝા દમબદમ પયાલએ શરાબ પાદશાહકો દેતીથી, ઓર ઝઓફઅંગેઝ દાનીશમંદકો, ગેતીઅફરોઝરોને કહાકે રૂહઅફઝા સાકી તમામ રાત આપકી ખીદમતમે હાઝીર રહેગી જીસતરેહ મીઝાજ મુબારકમેં આવે ઇસકે સાથ અએશો અસરત કીજીએ પાદશાહ યેહ સુનકે બહોત ખુશ હુવા ફેર રાત ગઇ, નાઝનીને હુકમ દીયા કે, એક ખાસ મકાનમેં પાદશાહકે લીએ પલંગ બીછાયો, ઓર એક જગા અલાહેદા દાનીશમંદકે વાસ્તે રૂહ અફ્ગાકો ઇશારા કીયા કે, તુ જાકે પાદશાહકી ખીદમતમેં રહે, ઓર ઝોકઅંગેઝકાં દાનીશમંદ વઝીરકી, ઓર અપને આશક મલીકમોહમદકો સાથ લેકે ટહેલતે ટહેલતે બાલાખાનેપર ગઇ. વહાં એક અએસા મકાન પાકીઝા જવાહેરસે બનાથા કે જીસકી તારીફ બયાન ન હો સકે, ઓર ઉસમેં એક નાંઝનીંન ચવદા પંદરા બરસકી માનીંદ ચાંદ ચવદવી રાતકે એકસોનેકી જડાવ કુરસીપર ઇસસજધજસે બએઠી હએ કે જીસકે દેખતેહી આદમીકે હોશ પુરાનહોં, ફરખુંદાશાહને ઉસકા હુસન દેખકે નેહાયત હએરાનીસે પુછા કે ઇસ મહબુબકા નામ કયા હએ? ગેતીઅફરોઝ બોલી કે, ઇસકા નામ મેહેરઅંગેઝ હએ, ઓર ઉસકી એક છોટી બહેન હએ. ઉસકા શોરઅંગેઝ નામ હએ, યેહ દોનોંભી ફીલહાલ મુલકસે આઇ હએ પાદશાહને પુછા શોરઅંગેઝ કહા હએ? ગેતીઅફરોઝને મહેરઅંગેઝકી તરફ દેખા ઉસને અરઝ કીયા કે, અભી દો ચાર ખીદમતગારોકો સાથ લેકર ચમનકે તરફ સએરકો ગઈ હએ, ગેતીઅફરોઝને એક પરીઝાદકો ફરમાયા તો વોહ ઉસીવક્ત—શોરઅંગેઝકો બુલા લાઈ. પાદશાહકી ઉસકે ચહેરેપર જુંહી નીગાહ ગઈ તો, હુબહુ દોનોંકી એ-

કબી સુરત દીખાઇદી. કુછ તફાવત નથા. પાદશાહ કબી ઉસકે તરફ દેખાતાથા, ઔર કબી ઉસકે તરફ ટકટકી લગાએ રહેતાથા.

બએત.

કબી ઉસકી સુરતપે માયેલથા શાહ,
કબી ઉસકે ચેહેરેપે કરતા નીગાહ.

ગેતીઅફરોઝને દેખા કે, ફરખુંદશાહ દોનોંકી શીકલપર બહોત ફરેફતાહએ, મુબાદા મુજહસે ઉસકી ખ્વાહેશ કરે, વાસ્તે વોસ સએર કરતે કરતે પાદશાહકો છતપર લેગઈ વહાં એક જડાવ તખત રખાથા, ઔર ઉસકે ચારોં કોનોપર ચાર મોર મુશકો અંબર કે ઇસ હીકમતસે બનેથે કે ઉનકી ખુશબોઓંસે તમામ બાગ મોઅત્તરથા ! પાદશાહને પુછા કે, યેહ તખત યહાં અલાહેદા કયું રખા હુએ ! ગેતીઅફરોઝ બોલી, યેહ તખત મેરી સવારીકા હુએ, અગર ઇસપર સવાર હોકર ચાહું તો મશરીકસે મગરીબ, ઔર મગરીબ, ઔર મગરીબસે મશકરીકો ઉડ જાઉં ! યેહ કહે કે પાદશાહકો સાથ લેકર તખતપર જા બએઠી, ઔર અપને સાથ દાનીશમંદ, ઔર મલીકમોહદકોબી બીઠાયા, ઔર પાદશાહકી ખુશીકે વાસ્તે મેહેરઅંગેઝ, ઔર શોરઅંગેઝકો સાકી કીયા, તો ઉનહોંને બડે એક અંદાઝસે એક એક પયાલા શરાબકા સબકેતઈ દીયા નાઝનીનને ફરમાયા કે, થોડીસી પરીઆં હમરાહીકે વાસ્તે તઇયાર હો. ઉસીવક્ત હઝારાં પરીઆંકે હર એક ચાંબકા ટુકડાથા, હાઝીર હુઇ, ઔર મશાલચીઓંને મશઅલેં બેશુમાર રોશન કીં, ઔર તખતકે ઉઠાનેવાલ ગેતીઅફરોઝકે હુકમસે તખતકો લેકર ઉડે, મેહેર અંગેઝ, ઔર શોર અંગેઝને શરાબકે પયાલે દેકર સબકેતઈ અએસા મસ્ત કીયાથા કે બેખુદહોકે આપસમે બેલેહાઝ બાતેં કરતેથે.

અબયાત.

બેખુદીકાથા વહાં બાઝાર ગરમ,
નામકો ઢુંડે નહીં મીલ તીથી શરમ.
ગરમથા મતરબ નવાઈ સાઝમેં,
જલવગર માશુકથે સબ નાઝમેં,

ગરઝ હરએક જગાકી સએર કરકે કરીબ આધી રાતને અપને મહેલમેં દાખીલ હુએ. ગેતીઅફરોઝને ફરખુંદાશાહસે કહા

કે આપકો બસબબ જાગનેકે તકલીફ હુઈ અબ ખ્વાબગાહમેં તશરીફ લેજાકર આરામ કીજીએ. પાદશાહને ખ્વાબગાહમેં જાકર દેખા કે, તમામ મકાન અયસા આરાસ્તા કીયા હુએ કે વાહ જી વાહ, ઓર ચારોં તરફસે ખુશબોકી મહેકાર આતી હુએ, ઓર એક ખાસે જડાવકે પલંગપર સેજ બંદ સીએ હુએ હુએં, ઓર રુહઅફ્ઝા માનીંદ ચાંદ ચવદવીં રાતકે ફુલોંકી સેજપર બએઠી હુએ; ઓર અતરો ગુલાબ કી ખુશબોસે તમામ બદન મહેક રહા હુએ, સો પાદશાહકી તાઝીમકે વાસતે સરવ કદ ઉઠ ખડી હુઇ. પાદશાહ ઉસકા હાથ પકડકે પલંગપર જા બએઠા, ઓર કહા.

બએત.

અએ ટરી નામે ખુદા તેરી સજાવટ ખાસી;
બાંકી ધજ તીસપે યેહ અંગીયાકી કસાવટ ખાસી.

ફેર ઉસકે ગલેમેં હાથ ડાલકે લબો દંદહાંકે બોસેલીએ, ઓર તમામ રાત અએશો અશરકમેં દોનોંમશગુલ રહે, ઓર દાનીશમંદ અપની ખ્વાબગાહમેં જાકર બાવજુદ ઇસ પીરી વઝઇફીકે ગઓફઅંગેઝકા સેજ દેખતેહી ગશ ખાકર ગીર પડા. નાઝનીને ઉસીદમ મુંહપર ગુલાબ છીડકકર ઉઠાયા, ઓર પલંગપર બીઠાકે દો તીન પયાલે શરાબકે પીલાએ, દાનીશમંદ ઉસકી સોહગલકો હફ્ત અકલીમકી સલતનતસે બેહેતર જાનકે તમામ રાત અએશો અશરતમેં મશગુલ રહા, ઓર મલીકમોહમદને દેખા કે, યેહ દોનોં અપને અપને માશુકોંકે સાથ અએશો નશાતમેં મશગુલહુએં તો આપભી ઉસ ઇમેદપર કે શાયદ હકતઆલા મેરેં દરદકા ઈલાજ કરે, યાને ઉસ બેરહમ સીતમગારકે દીલમે રહમ આવે ગતીઅફરોઝકે પાસ ગયા. ઉસને પલંગપર અપને પાસ બીઠાયા તો મલીકમોહમદને બએઠકે યેહ બએત પડી.

બએત.

અપને માશુકોંસે સબબ અએશોતરબ કરતે હુએં આહ.
મુદતોંસે અબ તલક હમ દરદ દુખ ભરતે હુએં આહ,

યેહ બએત સુનકે ગેતીઅફરોઝકે દીલમેં રહમ આયા, ઓર કહા, અએ મલીકમોહમદ નાઉમ્મેદ મત હો. ખુદાકી દરગાહસે ઉમ્મેદવાર રહો, કે ઇસસે સબ નઝદીક હુએ તેરાભી મતલબ હા-

સીલ હોગા, પર શીતાબી નકર દેર આયદ દુરસ્ત આયદ" મુબાદા ફેરઆજ તુજહસે કુછ હરકત સાદીર હોગીતો, પાદશાહ, ઓર દાનીશમંદ અપને ચચાકે રૂબરૂ શરમીંદા હોગા, ઔર મુજહબી સરમીંદા કરેગા, ફેર દોનોં શરાબ પીકે એકહી પલંગપર આરમ ફરમાયા; જબ ગેતી અફરોઝ સોગઈ, તબ હલકમોહમદને શહવતકે ગલએસે ઉઠકર ચાહા કે, અપની મુરાદ હાંસીલ કરે! વોહ ચઓંક ઉઠી, ઔર કહેને લગી કે, અએ બેઅકલ સુહાગીઝ મકસદકો ન પહોંચેગા, ખવાહમખાહ કયું રૂસવા હોતા હએ? વોહ બીચારા શરમીંદા હોકર ફેર લેટ ગયા; ફેરસુબહો હુઇ, ગેતી અફરોઝને અપને પલંગપરસે ઉઠકે હુકમ દીયા કે, સબ મકાનોંકે ફરશ તબદીલ કરકે બીછા ઓ હુકમકી દેરથી કે ફરાશોંને ઉસીવકત ફરશ અએસી જલદી બીછા દીયા કે. ગોયા બીછા હુવાથા, પાદશાહ રાતકી ખુમારીસે અલકસા હુવાઉઠા ઔર મુંહ હાથ ધોકે ગેતી અફરોઝકે પાસ આયા; ફેર દાનાશમંદભી રાતકી બેદારીસે આંખેં મલતા હુવા ઉઠા ઔર પાદશાહકે હુઝુરમેં હાઝીર હોકે તસલીમાત બજાલાયા; રૂહઅફઝા, ઓર ઝોફઅંગેઝભી પોશાકે બરલકે સાકીગીરીમેં હાઝીર હુઇ; ઓર એક જામ ખુમાર શકન સબકો પીલાયા, જબ દાનીશમદકો પયાલે દેનેકી નવબત પહોંચી તબ ઉસને કહા.

ફર્દ.

સાકી મુજહે તુ જામ પયાપએ નદે અભી,
ટુક દેખલું કે કયા હએ તમાશા ખુમાશા ખુમારકા.

ફેર ફરખુંદાશાહ બહોત શુકરગુઝારીકરકે, રૂખસત હુવા, તો વોહ તાઝીમકે વાસ્તે દરવાઝેતક આઈ વહાંસે પાદશાહ રૂખસત હોકે હાથીપર સવારહુવા દાનીશમંદ ઓર મલીક મોહમદ ઘોડો પર સવાર હોકે કુચકાં નકકારા કરકે લશકર સમેત અપને શહેર દાખીલ હુવા. ફરખુંદાશાહને દવલતખાનેમે પહોચકર તમામ લશકરીઓં કો રૂસખત કીયા, ઓર આપ મહેલમે દાખીલ હુવા. ઓર મલીકમોહમદ અપને ઘર ગયા તો નવકર લોગ ઉસે ઘોડેપર સવાર દેખકે ખુશહુએ. ઓર આપસમેં કહા, અલ્લહમ્દોલીલ્લાહ કે અબકે મરતબે મલીકમોહમદ ખએરીએતસે ઘરઆયા. ઓર મલીકમોહમ્મદ ઘોડેસે ઉતરકર ઘરમેંગયા. રાતકો જાગાથા, જાતેહી પલંગપર સોરહા. તીસરે પહેર ફીર

બેદાર હુવા ઓર કુછ ખાનેકા ખાયા, ઓર કપડે બદલે ઓર અ-પને ચચાકે સાથ પાદશાહકે દરબારમેં ગયા. ફરખુંદાશાહને મલીક-મોહમદકે અપછે પાસ બુલાકે કહાકે, મેરેતઈભી ઝરૂર હએ ગેતી-અફરોઝકો એકદીન અમને ઘર મેહેમાન કરૂં. ઉસને કહા બહોત અચ્છા. ફેર મલીકમોહમદકો ફરમાયાકે, અગર ગેતી અફરોઝ હમા-રી દાવતતો કબુલકરે હમ ઉસકો દાવદકી તકલીફદે ઉસને કહા, અલબતા આવેગી. ઓર કુછ ઉઝરભી કરેગી, તો જીસ તરેહ બ-નગા ઉસતરેહ ખવામખવા ઉસકો લાઉંગા. પાદશાહને ઉસીવકત ખાનસામાનકો બુલાકે ફરમાયા કે, ગેતીઅફરોઝ, ઓર ઉસકે હમ-રાહીઓકી ઝીયાફતકે વાસતે મીર મુતબખકો તાકીદ કરો કે, જી-તને કીસમ કીસમકે ખાને, ઓર તરેહ તરેહ કે લતીફ કબાબ, ઓર લવાઝેમાત, જઐસા જલ્દી તઇઆર કરેંગે, વઐસાહી ઈન-આમે પાદશાહીસે સરફરાઝહોંગે, ઓર ઉસીકે, મુવાફી સબ ચીઝોંકી તઇઆરી કરો. વોહ તસલીમાત કરકે રૂખસત હુવા પાદશાહને મલીકમોહમદસે ફરમાયા કે, તુમ મેરે તરફસે શાહપરીકા બાદ દો-આકે કહેના કે, જો નયામતે હકતઆલાને તુમકો બખશી હએ વોહ હમકો મયસ્સર કહાં. લેકીન યેહ આરઝુ હએ કે, એક વકત મેરે ગરીબ ખાનેકા અપને જમાલસે મુનવ્વર કીજીએ. મલીકમોહ-મ્મદ વહાંસે રૂખસત હોકે ગેતી અફરોઝકે દરવાઝેપર જાકે પુકારા અંદરસે આવાઝ આઈ કઐાન હએ? મલીકમોહમદ બોલા. મઐ-હું ફેર લઐાંડીને મલીકમોહમદકા નામ સુનકે દરવાઝા ખોલદીયા, સો અંદરગયા ગેતીઅફરોઝને અપને પાસ મસનપર બીઠાયા, ઓર ફરખુંદાશાહકી હકીકત પુછને લગી. મલીકમોહમદને કહા કે, પાદ-શાહને તુમહારેતઈ બહોત દોઆકે બાદ કહા હએ કે, અગર એક સાઅત મેરે ગરીબ ખાનેકો અપને જમાલસે રોશન કરો તો, તે-હાયત મેહેરબાની હોવે. ગેતીઅફરોઝ બોલી; અગર ઇસ બાતમેં તુમહારી ખુશી હએ તો કયા મુંઝાયકા હએ, જીસવકત કહો, મઐં હાઝીરહું મલીકમોહમદ બોલા વોહ તુમહારી ઇતેઝારીમેં ચશમ બરાહહએં યેહ બાત સુનકે ઉસીદમ નાઝનીને ફરમાયાકે તમામ પરીઆં ઓર પરીઝાદ તઇયાર હોવે ઓર આપ સુન-હેરી પોશાક, ઓર ઉમદા ઝેવર સરસે પાંવતક પહેનકે તઈ-યાર હુઈ, ઓર મેહરઅંગેઝહુર, ઓર શોરઅંગેઝ રૂહઅફઝા

ઓર ઝોકઅંગેઝકોની અછે કપડે ઓર ઝરીયાન પહેનાકર તઈયાર કીયા, ઓર મલેકમોહમદકે તરફ મુતવજ્જહા હોકર પુછા કે, તખ-તપર સવારહું યા ઘોડેપર ? ઉસને કહા, જીસપર તુમહારી મરઝી હોવે. વોહ બોલી કે, પાદશાહકાં કે દરબારમેં તખતપર સવારહોકે-જાના અદબશે દુર, ઓર બેવકુફીશે નઝદીક હએ શો અપની સ-વારીકે વાસતે એક ઘોડા જલ્દ બાઝ હવાશેભી તેઝ તર મંગવાકે સવારહુઈ. ઓર મેહેરઅંગેઝ, ઓર શોરઅગેઝ, ઓર રૂહઅફઝા-ઓર ઝોકઅંગેઝકો ઘોડોંપર કે સરતા પા જવાહેરમેં ગરકથે, અપને બરાબર સવારકીયા, ઓર મલેકમહમદ અપને ઘોડેપર સ-વાર હોકે હમારાહુવા. ઓર કરીબ એક લાખ પરી, ઓર પરીઝા-દ તરહ તરહકે લીબાસશે અપનેતઈં સજેહુએ માનીંદ સીતારો કે ઉસમાહકે ગીર્દોપેશથે.

ગરઝ બડી ધુમધામશે જબ શહેરપનાહકે નઝદીક પહોંચે, તબ મલીકમોહમ્મદને આગેજાકે પાદશાહકો ખબરદી, તો ઉસને આસ-માનકે તરફ દેખા તો કુછ શોરો ગુલ માલૂમ ન હુવા. ફેર મલીક-મોહમદકે તરફ નીગાહ કરકે કહા, અભી શાયદ સવારી દુર હએ ? ઉસને કહા કે, આપકે અદબશે તખ્તકી સવારી મવકુફ કરકે ઘોડેકી સવારીપર દરવાઝેતક પહોંચી હએ. પાદશાહ યેહ બાત સુ-નકે ગેચીઅફરોઝકી પેશવાઇકે વાસ્તે પ્યાદા પા દરવાઝેતક આયા, તો નાઝની ઘોડેપરશે ઉતરકે મેહેરઅંગેઝ શોરઅંગેઝ શોકઅંગેઝ ઓર રૂઝ અફઝાકો સાથલેકર પાદશાહકે, હમરાહહુઇ, ઓર ફરખું-દાશાહકે લોગ પરીઓંશે છેડછાડ કરને લગે. શાહપરી દેખકર ખડી હોગઈ, ઓર પાદશાહશે મુખાતબ હોકે કહાકે, આપકેતઇં માલુમ હએકે પરીઓંકો આદમમીઓકી શોહબતશે નેહાયત પરહેઝ હએ. ઓર યેહ લોગ જો જો પરીઓંશે ગુરતાખી કરતેહએં, અગર તુમારે મના કરનેશે બાઝ આવે તો બેહતર નહીં તો એક સાએતમેં સબ હએવાન હોજાતે હએં. પાદશાહને બહેત શેરશે હો-કર અપને લોગોંકો તાકીદ કરદી. ઓર આપ ગેતીઅફરોઝકા હાથ પકડકર બાગકે તરફ રવાના હુવા. નાઝનીંન બાગકી તઇઆરી ઓર ચમનકી નરાવટ દેખકર બહોત ખુશહુઈ, ચમનકે દરમીઆન એક બા-રાહદરી શોને, ઓર જવાહેરશે આરાસ્તાથી, ઉસમેં મખમલકા

ફરશ, ઓર કમખ્વાબકા છતદસ ખુબીસે લગાયા કે, જીસપર ન-ઝર ન ઠેહેરે, ઓર અફતાબકી રોશનીસે બાદલાકી ચમકા હટપર નઝર ન ઠેહેરતીથી, સો ઉસ મકાનમેં દીલ ચસપમે બએઠે, ઓર લઓંડીઆં ઉમદા પોશાકે પહેને હુએ, શરાબ પીલાનેમેં મશગુલ હુઇ. ઓર કલાવંત ખુશ આવાઝ ગાનેલગી.

અબયાત.

હર તરફ ગુલઆંગ ખાતીથી સદા, હર તરફ ગુલશનકી આતીથીહવા.
એક તરફથા બાદએ ગુલગુંકા જોશ, એક તરફથા અંદલીબોંકા ખરોશ
ગરમથા મરતબ નવાઇ સાઝમી, જલ્વર માશુકથે સબ નાઝમેં.
એકતરફસે સરવ કરતી સરકશી, એકતરફ વોહ સરવેકદ લેતીથીજી
હરતરફથી સાકીઓ મુસકે બહાર, વાસ્તે મએકે સભીફ એકરાર
ખુબરૂ સબ ગરમ નવશા નવશયે, નશએ મએમેં નીપટ બેહોશયે
મસ્તીએ મએસે યહાંતક બેખબર. યેહ ન શોચાદીનો દુનીઆ હએ કીધર.

ઈતનેમેં બાવરચીને આકે અરઝ કીયા કે, ખાના તઇયાર હ-એ. ફરમાયા હાઝીર કરો; તો ખીદમતગારોંને સુફીદ અતલસકા એક ખાસા દસ્તરખવાન લાકર બીછાયા ઓર લઓંડીયાં ઝોહરાજબીં તરેતરેહકે ખાને શોનેકે બાસનોંમે લાકર દસ્તરખવાનપર ચુન ગઇ, ઓર શોનેકે અંગેઠીઓમે ઉદ ઓર મુસ્ક અંબરકે જલનેશે તમામ મજલસ મોઅત્તર હોરહીથી. ગેતીઅફરોઝને જીસ ખાનેશે એક લુકમા લીયા તો અપને યહાંકે ખાનેશે લઝીપતર દેખા, ફેર ખાનેશે ફરાગત હોકે હાથ ધોયા, ફેર લઓંડીઓંને અતર લાકર હાઝીર કીયા તો, પાદશાહને અપને હાથશે યહઅફરોઝકે કપડોંપર અતર મલા, ઓર મેહેરઅંગેઝ, ઓર શોરઅંગેઝકે કપડોંપર ગેતી-અફરોઝને લગાયા, ઓર અપને આશકકે તરફ દેખકર બોલી કે અગર તેરે દીલમેં આરઝુ હએતો મેરે કપડોંપર અતર લગા મલીકમોહમદને નેહાયત ખુશીશે પાદશાહ, ઓર દાનીશમંદકે રૂબરૂ અપની માસુકાકે બદનપર અતર મલા. પાદશાહને ગેતીઅફરોઝકે તરફ દેખકર કહા કે, જો ન્યામતેં, ઓર લાલો જવાહેર તુમકો મયસ્સર હએં સો હમલોગોંકો કહા અગરચે યેહઝીયાફતકા સરંજામ તુમ્હારે લાયક ન થા પર તુમને મહેરબાની કરકે અપને કદમસે

મેરે ગરીબ ખાનેકો રોનક બખસી ઉસને જવાબ દીયા કે હઝરત લાલોજવાહેર સબ પથર હએં, તો હમકો પથરોંસે કુછ કામ નહીં, ફક્ત આપકી મેહેરબાની દરકાર હએ. યેહ બાતચીત કરકે એક સાઅતકે બાદ બાગકી સએરકો ઉઠે, તો આપસમેં પ્યારો મોહબ્બતકી બાતેં કરેતે હુવે શામતક ચમનકે તખતોંપર ટહેલતે રહે ફેર ઉસી બારાદરીમે, આનકરબએઠે તો. સાકીયોને ગુલઉઝારને શરાબકે પ્યાલે પએહમ દેને શુરૂ કીએ ફેર તો શરાબકે નશેમેં મસ્ત હોકે સબ મજલસકે લોગ આપમેં ખુશી કરને લગે, ફેર પાદશાહને અપને નઓકરોં કો ફરમાયા કે, ગેતીઅફ્રોઝકે વાસ્તે ફલાને મકાનમેં પલંગ બીછાઓ ઓર સારી મજલીસ સમેત ચાંદનીકી સએરકો મુતવજહા હુએ થોડી દેરકે બાદ, ગેતીઅફ્રોઝ ફરખુંદીશાહસે રૂખસત હોકે અપને ખવાબગાહકે તરફ સીધારી; વહાં જાકે, જો દેખા તો ગુલાબકે ફુલોંકા એક અએસા સુથરા બંગલા આરાસ્તા કીયા હએ કે, દેખનેસે માલુમ હોવે, ઓર એક સોનેકે પલંગપર સેજ બંદ કસે હુએ, ઓર ઉસપર એક ચંબેલીકી સેજ બીછી હએ, સો ગેતીઅફ્રોઝ ઉસપર જા બએઠી. ફેર દાનીશમંદ વીદા હોકે અપને ઘર આયા, ઓર ફરખુંદાશાહ અપને મહેલમેં દાખીલ હુવા. ઓર મલીકમ્હોમદ ગેતીઅફ્રોઝકે ખવાબખાહકે તરફ મુતવજહા હુવા ગેતીઅફ્રોઝ ઉસસે બોલી, આઓ, અએ ગારેકે તુજહ બીન મએ બહોત ઉદાસથી ફેર હાથ ધકડકર અપને પાસ પલંગપર બીઠાયા, થોડી દેરતક બાત ચીત કરતે રહે, ફેર ગેતીઅફ્રોલને આરામ કીયા. મલીકમોહમદ શરાબકે નશે, ઓર શહવતકે ગલબસે અએસા મસ્તથા કે, કીસી ચીઝકી મુતલક ખબર ન થી દીલમે યેહ મનસુબા કરતાથા કે, જો હો સો હો, આજ અપની મુરાદ હાંસીલ કરૂંગા! જબ ગેતીઅફ્રોઝ નીંદમેં ખુબ બેખબર હુઇ, તબ ઉસને ચાહ કે ઉસકે તઈ બે સુતર કરકે અપની આરઝુ હાંસીલ કરે, તો વોહ ઇઝારબંદ છુતેહી ચઓંક પડી, ઓર જહુંજહલાકે કહા, અએ બએલ, બે બકલ તુજકે કઈ બાર સમજ હાયા ઓર બહોત નસીહત કી પર જાન બુજહકે

આપ ફજીહત હોતા હએ. ઉસકી યેહ બાત સુનતેહી મલીકમોહ-મદ ફુવરન લોટ પોટકે બએલકી શીકલ હોગયાા સો નાઝનીકે ઈ-શારેસે ખીદમતગારોંને રેશમકી રસી ઉસકે ગલેમેં ડાલકે દરખતસે બાંધ દીયા, કે બાગ પાદશાહકા પાયમાલ નકરે. ગેતીઅફરોઝને ઉસ બએલકે તરફ દેખા ઓર મુસકરાકર કહા કે, કઈ લાબ શબ ચીરાગ ઉસકે ગલેમેં બાંધ દો ? વોહ બીચારા અપને દીલમેં પચતાથા કે, હાએ અભી મએં કયા આરામસે અપની માશુકાકે સાથ સોતાથા અગર ઝીયાદા હાંસ્સન કરતા તો ઇસ બલામેં કયું પડતા ! મએં ઇસ ભરોસેપરથા કે ગેતીઅફરોઝ મુજહઝપર બહોત મેહેરબાન હએ, હએવાન ન કરેગી લેકી શચ હએ.

બએત..

ખુતોંકી દોસ્તીપર મુતમઇન હોવેસો કાફીર હએ,
યેહ ઝાલીમ મારડાલેં બાત કરકે જીસ્કો જબ ઝાહે.
માશુકાકી બેરહમી દેખાચાહીએ, કે મુજહે ઇસ બલામેં ગીરફ્-તાર કરકે આપ કીસ બેફીકરીમેં આરામસે સો રહી હએ.

બએત.

ન હોતા ગર કીસીસે રહેતા આશના દીલ,
તો કયા આરામસે રહેતા મેરા દીલ.

અલગરઝ મલીકમોહમદ તમામ રાત ઇસી સોચમેં રહા ફ-જરકે વક્ત ફરખુંદાશાહ મહેલસે બરઆમદ હોકે તખતપર બએઠા, ઓર ગેતીઅફરોઝભી પલંગપરસે ઉઠ, ઓર રાતકી શરાબકે ખુમા-રસે અંગાડકે ઊસ બએલકે નઝદીક એક સાઅત ખડી રહી, ફેર પાદશાહકે પાસ તખ્તપર જાબએઠી, ઓર શરાબકે દો તીન જામ ખુમાર શકન પીકે પાદશાહકો દોઆદી, ઓર રૂખસતા માગી. પા-દશાહને કીસમ કીસમકે તોહફે લાકર બતરીક તવાઝે શાહપરીકે આગે રખે, તો ઉસને પાંચ સાત દાને મોતીઓકે પાદશાહકી ખુ-શીકે વાસતે ઉઠાએ, ઓર વીદા હોકે કાફીસ્તાનકે તરફ રવાના હુઈ, પાદશાહ ઉસી તખતપર બએઠા હુવા ગેતીઅફરોઝકે ખુબકી બાતેં કરતાથા કે, યેહ યકબયક ઉસબયેકી તરફ નીગાહ

જા પડી ! પાદશાહ દેખકર મુતઅજ્જુબ હુવા કે, યેહ બએલ કહાંસે આયા ? ફેર મલીક મોહમ્મદકો યાદ કીયા કે, આજ સુબ્હાસે દેખા નહીં. હાઝીરોંને અરઝ કીએ કે, માલુમ નહીં કહાં ગયા હુએ, શાયાદ ગેતીઅરોઝકે સાથ ગયા હોગા. ફેરખુ઼ંદાશાહને ફરમાયાકે, અગર ગેતીઅફરોઝકે સાથ જાતા તો અલબત્તા મુજ હસે મીલકે જાતા, ઉસકે ચચાસે દરીયાફ્ત કરો. દાનીશમંદ વહાં હાઝીર થા, આદાબ બજાલાકે અરઝ કીયા કે, મેરેતઈભી ઉસકા હાલ માલુમ નહીં, ઉતનેમેં જો દાનીશમંદકી નગાહ ઉસ બએલકે તરફ ગઇ, દેખાકે ઝર, ઓર ઝેવરસે આરાસ્તા ખડા હુએ ! ઉસને અકલસે માલુમ કીયા કે, મલીકમોહમદકો ગેતીઅફરોઝ બએલ બનાકે ઇસ દરખતસે બાંધ ગઇ. સો ઉસને ઉઠકર પાદશાહસે અરઝ કીયા કે મલીકમોહમદ કમાલ ઝેઓર ઝીનતસે ખુદ બદૌલતકે સામને ખડા હુએ. પુછા કહાં હુએ ? કહા યેહુએ કે ગેતીઅફરોઝહુઝુરકે આબકશીકે વાસ્વ દરખતસે બાંધકર છોડ ગઈ હુએ. પાદશાહને કહા, તઅજ્જુબ હુએકે, હમારે રૂબરૂ બીચારેકો કીસ બલામેં ફસા ગઇ. દાનીશમંદ ઉસ બએલકે નઝદીક ગયા. ઓર જહીડકકે કહા, અએ બેશરમ તુજહે કીસીકી હયા નહીં; બાર બાર મના કીયા પરંતુ ઉસ કામસે બાઝ ન આયા, અબઅગર પાની ધોતે ધોતે મરજાએ, તોભી તેરે હાલપર મુજહે રહમ ન આવે યેહ બાત કહેકે, અપને નવકરોંકો હુકમ કીયા કે ઇસકો યહાંસે લેજાઓ, ઓર એક બડી પખાલ બનવાકે જીતના પાની કે સરકારકે છીડકાવકે વાસ્તે દરકારહો સો ઇસપર લાયા કરો ! ઉન્હોંને ઉસ બએલકો, (યાને મલીકમોહમદકો) ઓર બએલોંકે પાસ કરખાનેમેં બાંધ દીયા તમામ રોઝ ઉસસે પાનીકી પખાલે ઢુલવાતે, ઓર રાતકો ભુસકી સાની ખાનેકો દેતે એક મુદત તક વોહ બીચારા પાની ધોતા રહા, દાનીશમંદને ઉસકે હાલપર હરગીઝ રહમ ન ખાયા. છે મહીનેકે બાદ, જબમલીક મોહમદકે નસીબ યાવર હુએ તબ એક દીન પાદશાહકો શરાબકે નશેમેં ગેતીઅફરોઝ યાદ આઇ, ઓર અપને દીલમેં કહા કે, ઉસકે પાસ કીસકો ભેજીએ કે ખબર લાવે, ઇસ કામકે વાસ્તે મલીકમોહમદ બુલયા. સો ઉ-

સે બએલકી સીકલ બનાકે છોડ ગઈ હય્એ અબ ક્યા તદબીર કીયા ચાહીએ ? ઇસ સોચ બીચારમેં દાનીશમંદકો બુલાકર ફરમાયા કે, અગર તુ મલીક મોહમદકો હએવાનસે આદમી કર સકે તો, દરેગન કર, ઉસને ઉઝર કીયા કે, અબ મેરે પાસ માજુન નહીં રેહી હએ. પાદશાહને કહા, મેરે ખાતીર તઇયાર કર બોલા વોહ બુંટી કે જીસસે યે માજુન બનતી હએ. સીવાએ સરંદીપકે પહાડકે ઓર કહીં નહીં મીલતી, અગર વહાંસે વોહ બુટી આવે તો માજુન તઈયાર હોવે. પાદશાહને દો હરકારે અએસે તેઝરૂહ કે, સુબ્હોસે શામતક સો સો કોસ ચલતેથે, બુલાકે ઉસ બુટીકે વાસ્તે સરંદીપકો રૂખસત કીયા. ઓર વોહ ઉસીવકત દાનીશમંદસે નામોનશાન બુટીકા પુછકે રવાના હુએ, ઓર છે મહીનેકી રાહ એક મહીનેમેં તએ કરકે સરંદીપકે પહાડપર પહોંચકર વહાંસે બુંટી લેકર માનીંદ હવાકે ઉડતે હુએ ફરખુંદશાહકી ખીદમતમેં હાઝીર હુએ. પાદશાહને ઉનકો બહોત ઇનાઆમો ઇકરામ દીયા, ઓર નેહાયત સરફરાઝ કીયા, ઓર શાબાશકી ફેર દાનીશમંદકો બુલાકર વોહ બુંટી હવાલે કરદી. તો ઉસને ઉસ બુંટીસે માજુન બનાઇ, પાદશાહકે ઉસ બએલકો મંગવાકર અપને તખ્તકેપાસ ખડી કરદીયા. દાનીશમંદને ઉસકે તરફ દેખકર કહા; અએ કમબખત ઇસ મરતબેતુ હઝરતકી મેહેરબાનીસે આદમી હોતા હએ. વગર ના ખુદાકી કસમ તમામ ઉમર મએં તેરા ઇલાજ હરગીઝ ન કરતા અબભી ઇસ શરતપર માજુન દેતાહું કે ફેર કભી ગેતી અફરોઝપર આશક ન હોવે. માજુનકા ડબા ભરા હુવા દેખકર અગરચે ખાતીરજમાંથી પર દાનીશમંદકી રઝાકે વાસ્તે ઉસી વકત સર હીલ દીયા. દાનીશમંદને દેખા કે, " તોબા " કરતા હયે; થોડીસી માજુન પાનીમેં ઘોલકે ઉસકે હલકમેં ડાલી. ઉસીવકત બદસ્તુર શીલકે ઇનસાન હોગયા ! ઔર પાદશાહકો દોઆદી, ઔર અપને ચચા દાનીશમંદકે પાવ પડા. ફેર હમ્મામમેં જાકર ગુસલ કીયા, ઔર કપડે પહેનકે પાદશાહકે હુઝુર મેં આયા. ફરખુંદશાહને કહા, અએ મલીકમોહમદ જબસેં ગેતીઅફરોઝ યહાંસે ગમ્મ હએ, તબસે વોહ ઉસકી ખબર

કુછ માલમ નહીં અબતુ જાકે ઉસકી ખબરલા કે વોહ કીસી તરેહ હએ મલીકમોહમદ યેહ બાત ખુદાસે ચાહતાહીથા, ઉસીઘડી રૂખસત હોકર કોહીસ્તાન કે તરફ રવાના હુવા, ઔર નહાં પહોચકર દેખા તો, દરવાઝા ખુલાથા. બેતહાશા અંદર ચલાગયા. ગેતીઅફ્રોઝ સબ્ઝ લીબાસ પહેને હુએ ઝમરૂદકે તખતપર બએઠકે યેહ શએર પડતીથી.

બએત.

બહોય દીન હોગયે દેખા નહીં હએ હમને યાર અપના,
હુવા માલુમ યેહ શાયદ કીયા કમ ઉસને પ્યાર અપના.
યે બાત સુનકે મલીકમોહમદકો ખ્વાજા મીરદર્દકે દોતીન શયેર યાદ આએ.

કતા.

ગાચે બેઝારી હએ પર દીલસે ઉસે પ્યારભી હએ,
સાથ ઇનકારકે પરદેમેં કુછ ઇકરાર ભી હએ.
દીલ ભલા અએધેકો અએ "દરદ" નદીજે ક્યુંકર
એક તો યાર હએ ઔર તીસપે તરેહદારભી હએ.

ગેતીઅફ્રોઝને મલીકમોહમદકો દેખાકર કહા, અએ યાર દાતની મુદત કહાથા ? મએને જાના કે, તુને બેઝાર હોકર મુજહસે મીલના છોડા. ઉસને યેહ જ્વાબ દીયા:—

બએત.

અશરતસે દોજહાંકી યેહ દીલ હાથ ધો સકે.
તેરે કદમકો છોડ સકે યેહ ન હોસકે.
ઔર તુને જએસે જએસે ઝુલ્મ મેરેપર કીએ હએ. સો તમામ જહાંમે કીસી માશુકને અપને આશકપર ન કીએ હોંગે.

બએત.

જો ગુઝરી મુજહપે કબ વોહ શોખ બે પરવાહ જાને હએ.
મેરા દીલ જાતના હએ યા મેરા અલ્લાહ જાને હએ.

યેહ બાત સુનકે ગેતીઅફ્રોઝકે દીલમેં રહમ આયા. ઔર મલીકમોહમદકો અપની છાતીસે લગાયા. ફેર રૂહફઝાને દોનોકો શરાબ પીલાઈ, તો દોનોં આશકો માશુક શરાબકે નશેમેં પ્યાર, ઔર ઇખલાસકી બાતેં કરતેથે, કે યકાયક આસમાનકે તરફસે શેરો ગુલકી આવાઝ આઈ જબ સવારી નઝદીક આઈ. ગેતી અફ્રોઝને સર ઉઠાકે દેખા તો અપને બાદશાહકીસવારી આતી

હુઈ દેખી. જબ સવારી નઝદીક આઈ તો ગેતીઅફરોઝ તાઝીમકે વાસ્તે ઉઠ ખડી હુઈ, ઔર સલામ કીયા; ફેર તખ્તપર અપને પાસ બીઠાકે દેરતક કબીલેકે લોગોકી ખએરોઆફીઅત પુછતી રહી. ઉસકે ભાઇને મલીકમોહમ્મદકો ગેતીઅફરોઝકે પાસ બએઠા હુવા દેખા, તો પુછા કે અએ બહેન જીસ આદમઝાદસે કે તુને દોસ્તી ઈખતીઆર કી હએ સો યેહી હએ? ઉસને કહા હાં. ફેર પુછા કે ઇસકા નામ કયા હએ? બોલી " મલીકમોહમ્મદ " વફાદાર કહેતે હએં. ઉસને કહા કે, તેરે સાથ ઇસને કયા વફાદારી કી, બોલી મેરે વાસ્તે ઇસને અએસી અએસી મેહેનતેં, ઔર આફતે ઉઠાઈ હએં કે, કુછ કહે નહીં સકતી; બલકે મએંને કઇબાર હએવાન કરડાલા, તોભી ઉસને મેરી દોસ્તી ન છોડી, મલીકમોમ્મદ યેહ બતેં સુનકે, જીમેં ડરતાથા. ગેતીઅફરોઝને મલીકમોહમદકે ચેહેરેકા રંગ તબદીલ દેખકર નેહાયત મેહેરબાની, ઔર દીલાસાસે કહા, અએ પયારે તેરે તઇં કામ મુજહસે હએ, હરગીઝ કુછ ફીકરો અંદેશા મત કર. બારે ઇસકે દીલાસા દેનેસે મલીક મોમ્મદકો હીમ્મત આઈ.

ગરઝ ગેતીઅફરોઝકે ભાઇને કહા, અએ બહેન આજકે પંધરવે દીન તેરે ભાઇકા બ્યાહ હએ, સો મએં માંબાપસે લાફ મારકે તેરે લેનેકે વાસ્તે આયા હું, અએસા ન હો કે ચલનેમેં કુછ ઉઝર કરકે મુજહે શરમીંદા કરે, કસમ ખુદાકી, ઔર સોગંદ હઝરત પએગમબર સુલેમાનકી, અગર ઈસ બા તુમેં તુ ઈનકાર કરેગી તો મએંભી ઘર ન જાઉંગા. બલકે તમામ ઊપર માંબાપકો મુંહ ન દીખાઉંગા, ગેતીઅફરોઝને સોચ સોચકે એક સાઅતકે બાદ યેહ જવાબ દીયા કે, તેની કસમ, મેરેદીલમેં તો સારી ઉમર વહાં જાનેકા ઇરાદા તથા લેકીન અબ જો તુ મેરે લેનેકે વાસ્તે માંબાપકે રૂબરૂ લાફ મારકે આયા હએ, અગર અબ ન ચલું તો ઇસમેં તેરી હંસી હોવે, લાચાર ચલુંગી, મગર મએં વફાદાર મલીકમોહમ્મદકે અપને સાથ લે ચલુંગી, ઔર કોઇ ઉસકે દુખ દેનેકા રવાદાર ન હોવે. ઉસને કહા, જીસમેં તેરી મરઝી હો ઉસ બગએર

કોઇ કામ હરગીઝ ન કરૂંગા. ગેતીઅફ્રોઝને સબ ખીદમતગારોં ઔર કારખાનેકે લોગોંકો વહી છોડા ફકત મલીકમોહમદકો અપને સાથ લીયા ઔર તખ્તપર સવાર હોકે બાપકે સાથ બાપકે મુલ્કકી રહા લી. જબ અસરશાહકે મુલ્કમેં પહોંચી. અસરશાહને ગેતીઅફ્રોઝકે આનેકી ખબર સુનકે અમીરોં ઔર વઝીરોંકો બડે બેંડ સમેત ઈસતક બાલકે લીએ ભેજા જબ ગેતીઅફ્રોઝપે મુલાઝેમત હાસીલ કરી અસરશાહ બહોત દેરતક અહેવાલ પુછતા રહા; ફેર પુછા કે જીસ શખસસે તુને દોસ્તી કી હએ સો વોહ કહાં હએ? ઉસને તો હયાસે કુછ જવાબ ન દીયા, પર મલીક મોહમદને માશુકાકે ઈશારેસે અસરશાહકે કદમોંપર ગીર પડા સો ઉસને અપને હાથસે ઉસકા સર ઊઠાકે બગલગીર હુવા. અએ મલેકા અગરચે ઝાહેરમેં પાદશાહ ઉસકે સાથહમકલામ હુવા લેકીન દીલમેં બહોત કલક ગુઝરા મલીકમોહમદને દાનાઇસે દરીઆફ્ત કીયા કે મેરે રહેનેસે અસરશાહકો નેહાયત ગીરાની હએ, કયા જાને જીતા છોડે યા નહીં, પરદીલમેં યેહી ખીયાલથા.

બએત.

જો કુછ ગુઝરે મુસીબત યારકી ખાતીર સો રાહત હએ,
અગર જીસે મુજહે મારે તો ઉસમેભી સઆદત હએ.
લેકીન યેહ અરમાન જીમે રહે જાએગા,—

કતા.

જીકી જીમેંહી રહી બાત ન હોને પાઇ,
એકભી ઉસસે મુલાકાત ન હોને પાઇ;
દીદબાઝી તો હુઈ દુરસે મુજહકો હાસીલ,
પર જો મએં ચાહતાથા સો બાત ન હોને પાઇ.

ફેર વહાંસે ગેતીઅફ્રોઝ આશકકો સાથ લેકર માંકે પાસ ગઇ, તો ઉસને દેખતેહી બેટીકો સીનેસે લગાયા, ઔર નસીહત કરકે કહા કે, તેરા દીલ ઉસ જવાનપર માઇલ હુવા હએ તો મુબારક હમભી રાઝી હએં, મગર યેહ બાત અછી નહીં કે, ઘરબાર છોડકર બીગાને મુલુકમેં રહેના ઇખતીઆર કરે, ઔર હમ સદા તેરી સુરત દેખનેકો તરસતે હએં, હમારી

યેહ આરઝુ હએ કે, અબ યહીં રહે ઔર જીસ શખશસે તેરી નીસબત હુઈ હએ, બહયાકે વાસતે ઉસકા હમેશા પએગામ સ. લામ આતા હએ, ઔર ખલ્ક હમે તાના દેતી હએ, ઔર અ. બસ તુ હમકો રૂસવા કરતી હએ. ઉસને માંસે યેહ બાત સુનકે સાફ જવાબ દીયા કે, મુજહકો શાદી કરની હરગીઝ મંઝુર નહી. ઇસ આદમઝાદકી સોહબતમેં શાદહું કોઇ દીન મુજહકો યહાં રહેને દેતે હો તો રહેનેદો નહીં તો અભી ચલી જતીહું, ઔર ફેર કીસી એક અએસે અલગ ગોશેસે જારહુંગી કે, ન તુમ મેરે હાલસે ખબરદારરહે; ન મુજહે તુમહારા અહેવાલ માલુમહો. ઉસને દેખા કે યેહ ઉસ જવાનકી મોહબતમેં ફસી હએ. ઔર કીસીસે મતલબ નહીં રખતી, અગર કુછ ઝીયાદા કહુંગી તો અ. બી ઉઠકે જાતી રહેગી ઇસિ વક્ત ઇસસે બહોત બઝીદ હોના મુ. નાસીબ નહીં. સો ઉસકી ખાતીરદારી ઔર તસલ્લી કરકે એક મ. હેલ રહેનેકો ખાલી કર દીયા. ગેતી અફરોઝ મલીકમોહમદકો સાથ લેકર ઉસ મલેકમેં દાખીલહુઇ, ઔર મલીક મોહમદકો કહા કે, યેહ તુ તરકીક જાતના હએ, કે યહાં સબ લોગ તેરે ખુંનકે પ્યાસે હએં. ખબરદાર કુછ હરકત મત કીજીઓ, કે નાહક અપ. ની જાન ખોએગા. ઔર મુજહેભી શરમીંદા કરેગા ઉંસને કહા કે, મએં દીવાના નહીં હુંકે જાન મુજહકે અપના જી ખોઉંગા, ઇતની બાતોમેં દીન અખીર હુવા, શામકે વક્ત ગેતી અફરોઝ પોશાક બદલકે અપને યારશે ખુશીકી બાતેકરતીથી કે, અસરશાહકે પાસસે ચાર પાંચ પરીઆં ખુબ સૂરત ઉમદા લીબાસ પહેનેહુએ, ખીદમત ગારીકે વાસતે હાઝીર હુઇ, ઔર અદબસે મુજરા કરકે અપને અ. પને ઓહદેપર ગઇ. ગેતીઅફરોઝ ઘડીચારએક અપને આશકસે હંસતી બોલતી રહી, ફેર નીંદમેં ગાફીલ હોકે સોગઇ મલીકમોહ. મદને અપને દીલમેં સોચા કે યાંકે લોગોંસે મએં જીતા ન બચું. ગા. જીસસે બેહેતર હએ કે, આજ અપની આરઝુ હાસીલ કરૂં કે દીલમેં અફસોસ બાકી ન રહે! યેહ તજવીઝ કરકે ચાહા કે ઉસે હાથ લગાવે. સો ઉસને આંખ ખોલી, ઔર કહા અએ

નાદાન મઅેને તુજહે હરચંદ સમજહયા; અૌર કીતના મના કીયા, પરંતુ અપને મરનેસેભી નહીં ડરતા, અગર અપની સલામતી ચા-હે તો જબતક મઅેં યહાંહું તબતક કુછ ગુસતાખી મતકર, બલ-કે એેાસો કીનારસેહી બાઝ આ, નહીંતો મુફતમે તેરા જી બરબાદ હોજાએગા. વોહ બીચારા નાઉમેદ હોકે, ફેર સોરહા. ફજરકે વકત ગેતીઅફરોઝ પલંગસે ઉઠકે અસરશાહકે સલામકે વાસતે ગઈ. અેાર બાદકો શાદીકે લવાઝેમેમેં મશગુલ હુઈ, અૌર હુઝુરકે અહે-લકારોંને અસરશાહકી પરવાનગીસે તમામ શેહેરકે કુચેશીઅેાં આ-લાન વગઅેરાસે અઅેસે આરાસતા કીયેથે કે દેખનેસે તઅલ્લુકથા.

ગરઝ કે સાત દીનોતક ગેતીઅફરોઝકો ઇતની ફુરસતન હુઈ કે અાપને આશકકો મુલાકાતસે ખુશ કરે. વોહ બીચારા માનીંદ મા-હી બેઆબકે બેકરારથા.

મસનવી.

ક્યા કહું ક્યા હાલ ઉસકા હોગયા, કામ કુછ હરગીઝ નથા રોને સીવા
ગાહકરતાથા ગીરેબાં ચાર વોહ, ગાહ સરપર ડાલતાથા ખાક વોહ.
નાલા ગાહ કરતાથા બાયલકી તરેહ, ગાહ તડપતાથા વોહબીસમલકી તરેહ;
ન ઉસે એકદમ કહીં આરામથા, ના ઉસે કુછ ખ્વાબો ખુરસે કામથા.
કોઅેસ ગર હાલતકો ઉસકી દેખતા, ભુલજાતા અપના દુખ વોહ મુબતેલા.

ગરઝ એક રોઝ નીપટ ઉદાસ હોકર ઘરસે નીકલા, અેાર અસરશાહકે મહેલકે નીચે જાકે ક્યા દેખતા હયે કે, ગેતીઅફરોઝ સુરખ લીબાસ પહેને હુઅે અજબ અદાસે એકલી છતપરખડી હુ-એે, મલીકમોહમ્મદને ઉસકો દેખકર એક રુબાઈ પઢી.

રુબાઈ.

ક્યા રસમ હઅે મીલકે ફેર જુદાઈ કીજે,
દીલ લીજીએ અેાર બેવફાઇ કીજીએ;
અએ જાન ગર નીબાહ ન હોવે મંઝુર,
કાહેકો કીસીસે આશનાઈ કીજે.

ઉસને ઉસકે તરફ દેખકર યેહ જવાબ દીયાઃ—

બયેત.

મીલનેકો તેરે મઅેંભી નીપટ બેકરારહું,
પર ક્યા કરું કે બસ નહીં બેઇખ્તીઆરહું.

યેહ મત સમજીઓ દીલમે કે ખુશહું તેરે:બગએર
ગમગીનહું હજી હું સદા ઝાર ઝારહું.

અબ ઉસી મકાનમેં જાકે બએઠ ઇનશાઅલ્લાહોતઆલા જી-
સતરેહ બનેગા આજ તેરી ખીદમતમેં આનકે હાઝીર હુગી. બારે
ઇન બાતોંસે મલીકમોહમ્મદકા દીલકુ તસલ્લી હુઇ, ઓર ફેર ઉસી
જગા જાકે બગેઠ રેહા. ખુદાસે યેહ દોઆ માંગતાથા કે, જલ્દી
શામ હોવે. રાતકા વખત ગેતીઅફ્રોઝ ઇકરારકે મુવાફીક તખ્તપર
સવાર હોકે મહેલમેં દાખીલ હુઇ, ઓર મલીકમોહમદકી પાસ બ-
એઠકે એક પરીઝાદકો ઇશારાકી, ઉસ ઇશારેકે મુવાફીક સાકી હોકે
દોનોંકુ શરાબ પીલાઇ, તો દોનો આશક માશુક નશેમેં મસ્ત હો-
કે દેરતક આપસમેં એહીજાબીસે પ્યાર, ઓર ઇખલાશકી બાતે કુ-
રતે રહે, ફેર નીંદમેં ગાફીલ હોકે અએસે સોએ કે, કુછ ખબર ન
રહી. સુબ્હેકા વક્ત દોનોંને મુંહ હાથ ધોએ ગેતીઅફ્રોઝ બોલી.
અએ મલીકમોહમ્મદ, આજ મેરે ભાઇકા બ્યાહ હએ, અગર તેરે
તઇં બરાત દેખનેકા શઓકહો તો તુભી મેરે સાથ ચલવોહ બોલા,
બહોત અછા તો તખ્તપર અપને સાથ બીઠાકર ઊસ જગા બરા-
તકી તઇયારી હોતીથી વહાં લેકે આઇ. હુઝુરકા અહેલેકારોંને બરા-
તકે ચલનેકુ વાસ્તે તમામ બાઝાર આરાસ્તા કરકે દો તરફા દુકાનો
કી, માહતાબકી રોશની ઉસકા આગે ઝરદ માલુમ હોતીથી ફેર મા-
મુલકે મુવાફીક દુલેકો ઘોડેપર સવાર કરકે બડી ધુમસે દુલહનકે
મકાનમેં લેગએ. વોહ બરાતીઓંકો એક મકાનમે બીઠાકર નવશા-
હકો ઝનાને મહેલમેં લેગએ. ઓર એક મકાન ખાસમેં બીઠાકર
અપને રસમો આઇનકે મુવાફી બ્યાહ કરદીયા. ઓર પાંચ ચાર રો-
ઝતક બરાતીઓંકે અપને ઘર રખકે શરત મેહેમાન દારીકી બજા
લાએ, યાને એક લહેઝા બરાતીઓંકી ખબર ગીરી, ઓર દીલદારીસે
ગાફીલ ન હુએ. આખીરૂલઅમર સમટીને કીસમ કીસમકે તોહફે,
ઓર અસબાબ બેશુમાર દહેઝમેં દેકે બઓત આજેઝીસે હાથ જોડકર
કહા કે, આજસે બીરાદારીમેં મેરી ઇઝત, ઓર આબરૂ ઝીયાદા હુઇ. ફેર
અસરશાહકે સરદારોંકો હરએકકે મરતબેકે મુવાફીક સરપાવદેકે રૂખ-

સત કીયા અસરશાહે વહાંસે સાત ખુશી, નીસાતકે બર ત સમેત રવાના હોકે અપને ઘર દાખીલ હુવા ઓર ઇસશાદીસે શાદ હોકર તમામ રોઝ દાદે દહેશમેં મશગુલ રહા. શામકે વક્ત સબકો રૂખસત કરકે આપ મહેલમેં દાખીલ હુવા ગેતીઅફરોઝ મલેકમોહમ્મદકો સાથ લેકે અપને મહેલમેં તશરીફ લેગઇ, ઓર પલંગપર બએઠકે દોનોંને દો દો પ્યાલે શરાબકે પીએ. ગેતીઅફરોઝ નશેમેં આકર નેહાયત ખુશીસે હન્સકે બેહીજાનબીકી બાતેં કરને લગી. તબ મલીકમોહમ્મદને કહા, સુન અએ બેવફા મુદતસે મએ તેરે ઇસ્કમેં ગીરફતાર હું, ઓર તેરે દીલમેં હરગીઝ વફાકા અસર નહીં, આખીરતુ કભી મેરે હાલપર મેહેરબાન હો ગીયા નહી ?

બએત.

તેરા ગુરૂર મેરા ઇજઝ કબતલક ઝાલીમ,
હરએક બાતકી આખીર કુછ ઇંતેહાભી હએ;

ઉસકો યેહ બાત બહોત ખુશ આઇ, ઓર કહા, અએ યાર મેહેરબાન વ અએ મુશફીક રાહતેજાન સચ હએ, જએસી જએસી આફતે તુને મેરે વાસ્તે ઉઠાઇ હએ સો તેરાહી કામ થા, ઓર મએંભી તેરી વફાદારીકી અએસી મમનુનહું કે, મેરા દીલ જાનતા હએ, લેકીન યેહ વોહ મકાન હએ કે, જહાં આદમીકા ચાલ નહીં; દો ચાર દીન કે જબતક હમયહાં હએં તબતક ઔર સબર કર, આખીર તેરા મતલબ હાંસીલ હોગા મલીક મોહમદને એક આહભરકે કહા, અએ અહદ શકન આગે તુને અએસે અએસે કઇ બાર વાદે કીએથે. પર કભી વાદા વફા ન હુવા, યેહ વોહ બએં ખુબ જાનતા હું કે, તું જહુટ મુઠકે વાદોંસે મુજહે બહેલાતી હએ, અબભી તેરે તઇં મેરી આરઝુ હાસીલ કરની શાયદ મંઝુર નહીં ?

બએત.

મેરે મીલનેકી તુજહકો તબ હવસ હોવે અગર હોવે.
કે મુજહમેં એક રમક બાકી નફસ હોવે અગર હોવે.

ગેતીઅફરોઝને કુછ જવાબ ન દીયા, ઓર તસલ્લીકે વાસ્તે અપને હાથસે એક પ્યાલા શરાબકા ઉસે પીલાયા;

ઓર એક પ્યાલા અપને પીયા ફેર દે. ચાર ઘડી આપસમેં ખુશીકી બાતેં કરતે કરતે શો રહે મલીકમોહમદને ઉઠકર ચાહા કે, ઈઝારબદ ખોલે, તો વોહ હાથ લગાતેહી ચોંક ઉઠી, ઓર તબરસુમ હોકર કહા, અએ અઝીઝ, કયું દીવાના હુવા હએ; મએ અપની ઝીંદગીકાબઝા તુજહે જાનતી હું, ઓર તુ ખ્વામખ્વાહ અપની જાન ખોને, ઓર મેરે રૂસવા કરનેકા દર પએ હુવા હએ.

ચુનાંચે ઇન દીનોંમે કઇબાર હરકતેં ના રૂન સબ તુજહસે હુઈ પર મએંને તેરી તકસીરોંકી સઝા ઇસ વાસ્તે નદી, કે નાહક બીગાને મુલકમેં મારા જાવેગા, ઓર અબ તેરાકાર નઝદીક પહોંચા હએ અગર મેરા કહેના માને તો થોડે દીન ઓર સબર કર. નહીં તો મેરેદેખનેકોભી તરસેગા, ઓર ખુદા જાને આઈદા કયા હાલ હોગા ? મલીકમોહમદને કુછ જવાબ ન દીયા, ઓર એક આહ ભરકે યેહ દોહરા પડા.

દોહરા.

સીસ જો દેખેં નએન લેં સોમીતા કર નહી લાગ,
સાકરેકો કયા દોસ હએ સોહે હમારે ભાગ.

જબ બાત યહાં તક પહોંચી તબ સમનરૂખબ નોંને કરવટ ફેરકે કહા, અએ દાના દીલ ઉસ બીચારેંને અએસી અએસી આફતેં, ઓર બલાએં અપને ઉપર ઉઠાઈ બારે યેહ તો કહો. આખીર અપની મુરાદકો પહોંચા યા નહીં યા આહે માર મારકે મર ગયા, શેખ બુઝુરગવારને તબસ્સુમ હોકર કહા કે, આગે સુનનેસે માલુમ હોગા આઝરસાહ સમનરૂખકે ઇતના બોલનેસે નેહાયત ખુશ હુવા, ઓર શેખકે કદમોંપર ગીર પડા, ઔર દાનાદીલકી શુકર ગુઝારી કરકે કહા, મએં જાનતા હું કે, તુમહારી ઝબાનકી બરકતસે સમનરૂખ હોશમેં આતી ચલી હએ નહીં તો કયા મુમકીન કે, અએસે કીસ્સે કહાનીઓસે હોશમેં આવે. દાનાદીલ બોલા, સચ હએ તુમહારી પહેલી કબીલાને ઇસપર અએસા જાદુ કીયા થા કે, અગર હમ અએસે અએસે લાખ કીસ્શે સુનાતે, તોભી કુછ ફાયદા ન હોતા, લેકીન જો ઉસકે હાલપર હઝરત શેખ બુઝુરગ દીલસે મેહેરબાન હએં તો યેહ સબ આપકી કરામતકા

અસર હુએ, અભી ઇસી ગુફતગોંમે થે કે એક બારગી સમનરૂખ-ને બેકરાર હોકે કહા, અએ દાનાદીલ, યેહ બાતેં, ઓર વક્ત કરતા. બારે અબ ગેતીઅફરોઝ, ઓર મલીકમોમદકા અહેવાલ જલદી બયાન કર કે, ઇસ આશક બીચ રેકે હલપર મેરા દીલ બહોત કુડતા હુએ શેખને દેખા કે મલીકમોહમદકો કીરસા. ઓર હકીકત સુનનેસે સમનરૂખકો બહોત શઓક હુએ, ઓર ઇસકા દીલ નેહાયત બેતાબ હુએ તબ શેખને અપને દુસરે મુરીદ રોશન ઝમીરકો ઇશારા કીયા કે તુને જો કુછ દેખા યા સુના હુએ સો બયાનકર.

બયાન કરના રોશન ઝમીર મુરીદ દુસરા શેખ સનઆનકા રૂબરૂ અઝારશાહવ સમનરૂખ બાનોકે, ઓર ખુદકા ગીરફતાર હોના અઝદહાકે દામમે, ઓર નજાત પાના ખુદહીકે હાથસે.

જબ કે રોશનઝમીરને આપને પીરસે પરવાનગી પાઇ, તબ સમનરૂખસે કહા કે અએમલેકએ આફાક, અબ મેરે તરફ કાન લગાકર ધયાનસે સુનકે, મઅે એક દફા જવાનીમેં કાફીલેકેસાથ મીસરકો જાતાથા, ઇતેફાકન એક પહાડકે નીચે કાફીલેકે મંઝીલ હુઇ, તો તમામ રોઝ મામુલકી મવાફીક હર કોઇ ખાને પકાનેમેં મશગુલ રહા રતકો હરએકને અપને બીસતરેપર આરામ કીયા ઉસી રાત મેરે તઈ પાયખાનેકી હાજત હુઈ તો, મઅે ઉઠા, ઓ-ર પાયખાનેકો ચલા; આગે જાકે દેખતા કયા હું કે, કાફીલે કે આસ પાસ એક ઊંચી દીવાર હુએ! મઅે ઉસે દેખકર હએર-તમેં રહા કે, જબ યહાં ઉતરેથે તબ તો કુછ ન થાં અબ યેહ દીવાર કહાંસે આઇ. ફેર હાથ લગાકે જો દેખા તો ઝરાઝરા ગર-મ, ઓર કુછ નરમ ચીઝ હુએ! મઅેંને કહા, ઇલાહી યેહ કયા હયે એક સાઅત ઉસપર હાથ ફેરતા રહા, તો દરીઆફત હુવા કે બડા અઝદહા હુએ સો તમામ કાફીલેકો ઘેરકે પડા હુએ યેહ દેખતેહી મુજહે યકીન હુવા કે અબ સબકી મઓત ઇસકે લીખી હુએ સો હકતઆલાને ઇસકી ખુરાક એકા રોઝકે વાસ્તે હમેં યહાં ભેજા હુએ મઅે ઇસી મનસુબેમેંથા કે, એકબારગી કાફીલેમેં શોર

હુવા; ઔર સબ લોગ ચીલ્લા ઉઠે, કોઇ કહેતા કે, અએયારે મર-નેકા તો કુછ અફસોસ નહી લેકીન અફસોસ યેહ હએ કે, હમા-રે મરનેકા ખબર ઘર ન પહોંચેગી કોઇ કહેતાથા કે અગર હ-મકો માલુમ હોતા કે યેહ મકાન અઝદહેકા હએ તો રાતકો યહાં ચડે કયું કરતે. કોઇ કહેતાથા કે, હએફ સદ હએફ કે અએસી જગા મારે ગએ; ન કફન કે ન કફનકે મઅેંને દીલ મઝબુત ક-રકે કહા અએ યારો આપ મુએ જગપર રો ? યારો જબ અપ-નાહી જીન રહા તબ લડકે બાલોંક કયા અફસોસ હએ અગર હ-મ સબોંકી મઓત ઇસી હએવાતકે હાત હએ તો " મરગે અં-બોહ જશનેદારદ " કુછઅફસોશ નહી ઔર હમારે અફસોસ કી-એસે કપી હાસીલ ઇસી ગુફતગોમે સુબહો હુઇ ઔર ઉજાલોંમેં સબને દેખા કે એક બડા સીયાહ અઝદહા હએ કે કાફીલેકે ગીરદ ઘેરા કીએ હુએ મુંહમેં અપની દુમ દાબે હુએ પડા હએ, ઔર દમબદમ ફુકારે મારતા હયે કે જીસકી આવાઝકો સોંતક જાતી હ-યે ન આદમીઓકે ખાનેકા કસ્દ કરતા હએ, ન નીકલનકી રાહ દેતા હએ. સબ આદમી ઘબરાકે ફીકરમંદ હુએ, કયા ઇલા-જ કયા ચાહીએ, ઔર ખુદાસે યેહ દોઆ માંગતેથે કે કીસી તરે-હ ઉસ ઝાલીમસે ખલકાસી પાવે, ઔર વોહ હરગીઝ હીલતા નથા, યકાયક મેરી અકલમેં યેહ આયાકે પાંચ સાત તી તીર ઇસપર ચલાઉં, અગર મારા જાએગા તો ખુદાકે સેંકડો બંદેકા જી બચેગા વગન યેહ તો હમારે હકમેં હદમે મલેકુવ મમોત બનકે બએઠા હએ. મઅેને ચાહા કે તીર અએસા મારૂં કે આર પાર હોજાવે, ઇતનેમેં અઝદહેને દુમસે દો તીરકે ફાસલેપર મુંહ કરલીયા, મંએ-ને ચાહા કે બાહેર નીકલ જાઉં ઉસને ફેર દુમ સમેટકે જીંવકી-તીવ મુંહમે દાબલી.

અલકીસ્સા મંએને પાંચ ચાર મરતબે ઉસી તરેહ તીર ચલાનેકા ઇરાદા કીયા, ઔર વોહભી ઉસી તરેહ જુદા જુદા હો હોકર બદસ્તુર હોગયા. મંએ અપને દીલમેં સોંચા કે, અભી તો યેહ કીસીકો દુખ દેતા નહી, અગર તીર મારૂંગા તો ઉસી વકત ગુસ્સેમેં આકર સારે કાફીલેકો ખાજાએગા.

મગ્નેને વહાંપે કાફીલેમેં આકર કહાકે પસ અઝદહેને જો હમકો રોકા હએ સો એસબબ ખુદા જાને ઇસકા કયા મતલબ હ-એ અગર હમારા ખાના મંઝુર હોતાતો અબતક જીતા ન છોડતા, મેરી અકલમેં યેહ આતા હએ કે, સારે કાફીલમેં જો લોગ બુઝુ-રૂગ ઓર જહાં દીદા હએ સબકો જમા કરકે મશવીરત કરના, ઓર સબકી સલાહસે જો તજવીષ ઠએરે, ઉસી મવાફીક કરના. યેહ બાત સબકો પસંદ આઇ ઉસી વકત કાફીલેમે જીતને બુઝુરગ. ઓર જહાંગીદા લોગલે ઉન્હેં બુલાકર કહી કે, ઇસ મુઝીને જો કાફીલેકી રાહ રોકી હએ તો અબબતા ઇસકા કુછ મુઆદા હયે, ઉ-સ વકત કીસીને જવાબ ન દીયાથા, ઉસમેસે એક પીરમરદ બોલા, સુનો અએ અઝીઝો અગર ઇસે હમારે મારનેકા ઇરાદા હોતા તો અબ તક ઝીંદા ન છોડતા, ઇસકે દીલમેં કુછ મતલબ હએ, પર બોલ નહીં સકતા, અગર કોઇ જાકે ઉસકા મુકસદ પુછે તો અ-લબતા ઉશારેસે કુછ કહેગા. સબને મેરે તરફ દેખકર કહા, કે રો-શનઝમીરકે સીવા ઓર કીસીમે ઇતની જુરઅતન હોસકેગી કે, ઉ-સકે પાસ જાવે મંએને ઉસી વકત અલ્લાહકો અપની પનાહ કર-કે કદમ ઉઠાયા, ઓર ઉસ સાબકે સરકે પાસ જાકે કહા કે અએ મેહેરબાન તુને યેહ કયા કામ કીયા હએ કે ઇતને ખુદાકે બંદોંકો દુખ દેતા હએ, હર કોઇ અપને અપને કામકો વસ્સે નીકલા હ-એ તો તુ ઉનકો જાને નહીં દેતા. અગર તેરા કુછ મતલબ હએ તો મુજહસે કહેકો ઉસકી તદબીર કરૂં સાંપને યેહ બાત સુનકર તીન તીરકે ફાસલેપર અપના સર લેગયા મંએને ઉનકે કાફેલે સા-લા સેયેહ અહેવાલ ઝાહીર કીયા ઉસ પીરમરદને કે જીસને યેહ તદબીર બતराइथी કહા તુમ હરગીઝ મત ડરો કે અઝદહેને રાહ દીહએ મેરે સાથ આઓ મંએ તુમ્હેં લે ચલું, કાફીલેકે સબ લો-ગ અપની અપની ગઠડી બુકચે બાંધકે ઉસકે સાથ હુએ, લેકન કીસીકી જુરઅત ન હુઈ કે, બહાદુરી કરકે બાલેક નીકલજાવે. આ-ખીર વોહી પીરમરદ અપને ઘોડેપર સવાર હોકે બાહાદુરીસે બાહેર ચલા ગયા ઉસકે પીછે આહીસ્તા આહીસ્તા ઓર લોગભી નીકલને

લગે. જબ મંએજાને લગા તબ અઝદહેને બદસ્તુર અપની દુમ મુંહમે દાબકે રાહ બંદ કીયા ! મંએ સમજહા કે, મંએને જો ઉસકે મારનેકે વાસતે તીર ખીંચાથા, ઇસ સબબસે મુજહપર ગુસ્શે હએ જબ મંએ પીછે હટ ગયા, તબ સાંપને બદસ્તુર સબો કો રાહ દીયા. ફેર સબ આદમી નીકલને લગે. થોડી દે કે બાદ મંએને ફેર ચાહાકે, ઓર લોગોકે સાથ સામીલ હોકે બાહેર નીકલજાઉં સાંપને ફેર સર સમેટા લીયા ! જબ મએં દો ચાર કદમ પીછે સરકા, તબ ઉસને રાહ દીયા. થોડેસે આદમીકેબાકી રહેથે વોહભી નીકલ ગએ. તબ મંએ લહાં અકેલારહા ઓર અપને દીલમેં ગઓર કરતાથા કે, અગર ઇસકો મારના મંઝુર હોતાનો સબ કાફીલેકે લોગ બાહેર નીકલ ગએ, કયું નીકલને દેતા ? અલબતા મુજેહીસે ઉસકો કામ હએ, ઓર કાફીલોકે લોગ આપસમેં કહેતેથે કે રોશ નઝમીરને જો ઉસકે મારનેકો તીર તીર ખીંચાથા, ઇમ વાસતે ઉસકો કએદ કીયા હએ, નહીં તો ઓર કીસીસે મઝાહસ કયું ન હુવા ! ફેર કાફ્લે સાલારને મુજહકો પુકારકર કહી, અએ રોશનઝમીર તુ જાનતા હએ કે, અઝદહેસે હમારા કુછ બસ નહી ચલતા, લાચાર, અબ હમ; રૂખસત હોતે હંએ ઓર તેરે તઇ ખુદાકો સોંપા, અગર તેરી ઝીંદગી બાકી હએ તો ઉસ અઝદહેસ કુછ ખતરા નહી વગર ન તકદીરકે આગે તદબીર નહીં ચલતી મંએતે કહા, અએ સાહેબ યેહ તો બેસર હએ કે અગર મેરી મઓત ઇસ અઝદહેકે હાથ લીખી હએતો કોઇ બચા નહીં સકતા લેકીન મુરવ્વતસે દુર હએ કે મુજહે ઇસ બલામેં તનહા છોડકર તુમ સબ ચલેજાઓ ઓર યેહ તો ખુદાકો માલુમ હએ કે, મેરી મઓત આઇ હએ યા માનીંદ ઉસ સતર આદમીઓકે કે એકકો ગુંબઝમેંસે નીકાલ ઉનહાતર મારે ગએથે. તુમ સબ મારે જાઓ ઓર મંએઉસ જવાનકી તરેહ છુસે નીકાલ દીયાથા જીતા રહું ! મીર કાફીલા મુજહસે યેહ બાત સુનકે બોલા, અએ રોશનઝમીર ઉનસતર આદમીઓકી હકીકત મુફસ્સીલ બયાન કરકે ઉન્હોને એકકો કીસ વાસ્તે નીકાલ દીયાથા, ઓર આપ સબ કયું કર મારેગએ ?

પુછના કાફીલેસાલારકા રોશનઝમીરસે કયફીયત ઉનસતર આદમીયોંકી, ગુંબઝમેં ઉનપર કયા સદમા ગુઝરા ઓર ઉનમેંસે એકકો નજાત કીસ તરેહસે મીલી, ઓર વોહ સતર આદમી કીસ તરેહ મારે ગએ.

યું સુના હએ કે, ઝમાનએ સલફમેં સતર આદમી એક શહેરસે મુતફીક હોકર મુસાફરીકે વાસ્તે નીકલેથે. જબ એક મએદાનમેં પહોંચે તબ મેહ બરસના શુરૂ હુવા, ઓર ઉસ જંગલમે કુછ અએસા સાયા ન થા કે, જીસકી ઓટમે ભીગનેસે બચેં. મગર વહાંસે કોસ પાવ એકપર એક બડા ગુબઝ નઝર આયા તો ભીગનેક ડરસે યેહ સબ દઓડકે ઉસ ગુંબઝમેં ધુસે ઉનકે વહાં દાખીલ હોનેકે બાદ ચારોં તરફસે અયસી બદલી છાઇ કે આસમાન નજર ન આતા થા બલકે તમામ બીઆબાન તારીક હોગયા, ઓર ઇસ ઝોરોશોરસે બાદલ ગરજતા થાકે ઝમીન કાંપતીથી, ઓર દમબદમ બીજલી કરડકે ગુંબઝકે નઝદીક આનકે અએસી ચમકતીથી કે, ગોયા ગીરાહી ચાહતી હયે, ઔર મેહ ઇસ ઝોરો શોરસે બરસતાથા કે; ચાર ઘડીમેં સબ જંગલ પાનીસે ભરગયા.

મસનવી.

મેહ બરસ્તાથા ઇસકદર એક લખ્ત, થા યેહ નઝદીક તુટજાવે દરખ્ત,
શોર અએસા થા બાદલોકાં વહાં, કે ઝમી આસમાં હુએ લરઝાં;
કહું બીજલીકા કયા ચમકના યાર એક પલક મારનેમે સવ સવ બાર.

ઉન સભોંને યેહ અહેવાલ દેખકર કહા કે, યેહ બીજલી જો ઇસ ગુંબઝકે નઝદીક હો હોજાતી હએ, સો બેસબબ નહીં, ઉનમેંસે એક શખશ બોલા કે, મેરી અકલમેં યે આતા હએ કે, હમ સબમેસે કીસી એકકી મઓત આઇ હએ, તો ઉસકે મારનેકે વાસતે ઘડી ઘડી બીજલી આતી હએ, લેકની જો ઓર લોગ ઇસ ગુંબઝમેં હએ, ઇસ સબબસે ગીરતી નહીં, આખીર ગીરેગી, ઓર એકકે વાસતે સબકા જી મુફ્ મેં જાએગા, બસ ઇસમે મુનાસીબ યેહ હએ કે, દરવાઝેકે સામને જો કે ખજુરકા દરખત હએ સો એક એક શખશ જાકે ઉસે

હાથ લગા આવે, જીસકી અજલ હોની ઉસકે ઉપર બીજલી ગીરેગી, ઔર સબ બચ્ચજાવેગે. યેહ સુલાહ સબકો પસંદ આઈ, તો દરજે બદરજે એક એક આદમી ઉસ ખજુરકે દરખતકે હાથ લગાકર આતાથા. ઇસી તરેહ ઉનહત્તર આદમી ઉસ દરખતકો હાલ લગાકર આએ ઔર એક બાકી રહાફેર બીજલી સાઅત બ સાઅત ઔરભી નઝદીક આકાર ચમકને લગી ઔર સબકો યકીન હુવા હુવા કે. યેહ શખસ જો બાકી રહા હએ, ઉસીકે વાસતે દમબદમ બીજલી આતી હએ તો શબ બઝીદ હોકર ઉસકો કહેને લગે કે અબ તુભી જાકે ઉસ દરખ્તકો હાથ લગાકર આ. ઉસને દેખા કે યેહ સબ દરખતકો હાથ લગાકર આએ હએ. અગર ઇનમેંસે કીસકો મઓત હોતી તો અલબતા બીજલી ઉસકે ગીરતી બેશક મેરીહી મઓત હયે. તો વોહ સબસે થીજતો આજેઝી કરકે બોલા, અએ અઝીઝો મંયભી જાનતાહું કે, બેશક મેરે મારનેકો ઘડી ઘડી બીજલી આતી હયે અગર મુજહે યહાં યેક ગોશેમે બયેઠ રહેને દો, તો તુમ્હારે અબબસે મેરી જાન બચતી હયે. ઉનહોંને કહા અયે બેવકુફ દેખતા નહીં કે ઘડી ઘડી ગુંબઝકો બીજલી છી જાતી હએ. અબ તુજહે બયેઠ રહને દેતો તેરે સબબ હમ સબબીન મએતા આએ મરેં.

ગરઝકે, વોહ બીચારા હરચંદ આજઝી વ મીનાઇસે કહેતા રહા, પરઉન્હેં તરસ ન આયા, ઔર ઝોરસે હાથ પકડકે ગુંબઝસે બાહેર ઢકેલ દીયા. લાચાર વોહ બીચારા મરનેપર રાઝી હોકર, કદમ ચારએક ગયાથા કે યકાયક બીજલી ઉસ ગુંજેઝપર તડતડાકર ગીરી, તો સબ મારે ગએ, ઔર વોહ અપને ઘર સલામત પહોંચા. અગર ઉસકી આજઝીપર રહમ કરતે તો સબકા જીબચતા, ઔર વોહ તમામ ઉમર એહેસાનમંદ રહેતા. પર કયું રહમ કરતે કે, તકદીરે ઇલાહીસે ઉનકે નસીબમેં યુંહી મરના લીખાથા, ઉસી તરેહ તુમભી મેરી મઓત અઝદહેકે હાથ જાનકે બેમુરવ્વતી કરકે મુજહે બલામેં એકલા છોડ ચલે હો. ઔર આખીરકાર્ના અલ્લાહકે સીવાએ કીસકો માલુમ નહીં હએ, ખુદા જાને મએં મારુંગા યા માનીંદ ઉસ એક જવાંકે જીતા રહું. ઔર તુમ સબ મા રે

જાઓ, અગરચે તુમ્હેં મેરે જીનેકા ભરોંસા નહીં, લેકીનવોહી મી-સલ હુએ કે, "જબતક સાસતબ તક આસ." મુજહે અબભી ખુદાકી દરગાહસે યેક ભરોસા હુએ કે ઇસ બલાસે બચું, બારે મેરી મેન બાતોંસે મીર કાફીલા કે દીલમેં રહમ આયા. ઉસને સો-ગંદ ખાકે કહા, અએ રોશન ઝમીર યહાંસે દો કોસ પર ફલાને બાગમેં આઠ દીન તેરી ઇંતેઝારીમેં મુકામ કરેંગે, અગર ઉસ અ-રસેમેં તુ અઝદહેકે હાથસે ન જાત પાકર આયા તો બેહેતર હુએ, નહીં તો લાચાર, આગેકો રવાના હોંગે. મએને કહા અચ્છા, મગર એક કુઝા પાનીકા છોડ જાઓ શાયદ કામ આગે, વોહ મુજહે પાની દેકે રવાના હુએ. અએ બાનો, જબ વહાંસે કાફીલા કુચ ક-રકે દુર નીકલ ગયા, ઓર નઝરસે ગાયબ હુવા તબ અઝહદ જો-હલ્કા મારે બએઠા થા, મુંહસે દુમ છોડકે તીન કોસ તક લબા હોગયા, ઓર સર ઉંચા કરકે કાફીલેકે તરફ દેખને લગા. મએને ઇતની ફુરસત પાકે જાનકી દહેશતસે ચાહા કે ભાગું, ઇતનેમેં અ-ઝદહેને દુનમે લપેટકે મુજ્હે અપને તરફ ખીચ લીહા, ઓર ઇશા-રેસે કહા કે, મેરી પીઠ પર ચડ બએઠ ફેર મએં મારે ડરકે ઉસ કી પીઠપર સવાર ન હુઆ, ઉસને મુજહે મુહસે પકડકે અપની પીઠપર સવાર કીયા ઓર દહની તરફકો રવાના હુવા. ઉસકી પીઠ અઝબસકે ચીકનીથી, મએં ઉસ પરસે ફીસલકર ઝમીનપર ગીર પડા. ઉસને ફેર ઉઠાકે ગરદન પર સવાર કીયા, ઓર મએને ઉ-સકી ગરદનકો દોનો હાથોંસે ખુબ મઝબુત પકડ લીયા. ઓર વોહ અઝદહ જીધરકો લેચલા, મેરા કુછ બસ નથા. જબ ઉસને જાતા, કે, યેહ આદમી સંભલકે ખુબ મઝબુત બએઠા હુએ, તબ શીત-બી કદમ ઉઠાકે થોડી દેરકે બાદ પહાડકે નીચે એક બડે ગારમે લેજાકર મુજહે પીઠસે ઉતાર દીયા ઓર ઇશારેસે કહા કે ઉસ-કે અંદર જા. મએં બીસ મીલ્લાહ કહેકે ગારકે અંદર ગયા, તો વહાં કુછ નઝર ન આયા; બાહેર; નીકલકે મએંને દેખા કે, આપ ગારકે કીનારેપર ખડા હુવા ઇશારા કરા હુએ કે, ફેર અંદર જા. મએંને અકલસે દરીઆફત કીયા કે, યેહ જો આપ નહીં આતા, ઓર મુજહકો બાર બાર ભેજતા હુએ, શાયદ

યહાં કોઈ ઇસસેભી ઝોરઆવર હએ કે, જીસકી દહેશતસે અંદર ન-હીં સકતા, મએ ને ફેરભી અંદર જાકે જો દેખા તો, વહાં કુછ નથા, ફેર વહાંસે બાહેર નીકલકર ઉસસે કહા કે, ઇસગારકે અંદર જાકે મએને હરખચંદ નીગાહ કી, પર કુછ નઝર ન આયા.

યેહ બાત સુનકે ઉસ અઝદહેને અએસા નારા મારા કે, જી-સકી આવાઝસે ઝમીન કાંપ અએસા ઉઠી ! મએ દીલમેં યેહ સ-મજહા કે, ગારકે અંદરસે ખાલી ફીર આયાહું ઇસ વાસ્તે યેહ ગુસ્સે હુવા હએ ! અબ કોઇ દમમેં મુજહે નીગલ જાગા. ઉ-સને મેરે ચેહેરેકા રંગ તબદીલ દેખકર કહા. અએ આદમી અ-પની ખાતર જમા રખ તુજહે હરગીઝ ડર નહીં ! અઝદહેકી આ-વાંઝ સુનકે ઘડી દો એકકે બાદ, અક બીછુ ઉસગારસે બાહેર નીક-લા. ઉસે દેખતેહી બેતહાશા અઅસા ભાગાકે હરગીઝ પીછે ફીરકે ન દેખા. જબ કોસ એક પર પહોંચા. તબ ખડા હોકે મુજહે ઈ-શારેસે કહા કે, યેહ બીછુ મેરા દુશમન હએ ઉસકો માર, અગર ન મારેગા તો મએ તુજહે માર ડાલુંગા મએ તીર લીએ હુવે ઉસ બીછુકી રાહ રોકકે ખડા હુવા, તો વોહ અઝદહા પીછા છો-ડકર મેરે તરફ આયા. મએને એક તીર અએસા લગાયા, કે ઉ-સકે દો તુકડે હોગએ, ઓર ફીલફોર મર ગયા મએંને પાસ જા કે ચાહા કે, અપના તીર નીકાલલું, તો ઉસકે ઝહેરસે રાખ-હોગયાથા ! મએ દેખકર મુતઅજ્જુબ હુવા ઓર અઝરહા ઉસકે મરનેસે નેહાયત ખુશ હોકર શાદાં વફરહાં આયા, ઓર મેરે કદ-મોંપર સર રખ્ખા અએ બાનો; વો અજબ ઝ- માનાથા કે, અ-ગર કોઈ હએવાનસે નેકી કરતાથા. તો વોહભી હેસાનમંદ હોતા-થા ઇસ ઝમાનેમેં અગર કોઈ આદમી કે વાસ્તે જાન દેવે, તોભી વોહ એહેસાન ન માને.

ગરઝ વોહ સાંપ મુજવે અપની ગરદનપર સવાર કરકે ઉસ ગારકે અંદર લે ગયા, ગયા, વહાં અએસી તારીકીથી કે અપના હાથ અપનેકો ન સુજતાથા. ઉસકે આગે થોડી દુર ઓર ગયા, તો તો એક પાકીઝા મકાનથાકે, આફતાબકી રોશનીસેંભી રોશનતર યાને જાબજા લાલ શબચીરાગકી

રોશનીરી કે હરએકકો ચીરજ એક અકલીમકા કહા ચાહીયે દેરે લગેયે ! અઝદહેને મેરે તર્ફ ઇશારેસે કહાકે; યેહ લાલ શબચીરાગ જીસ કદર તુજહસે ઉઠ સકે; બાંધલે મઅેને દીલમે સોચા કે; અગર યેહ લાલ લેત હુ, તો મઅદુર દઅેરતી હુએ; જીસસે બેહેતર યેહ હુએ કે; ખુદાકે નાચાર ઉસકે દુશમનસે ઇસકી જાન બચાયા દીલમે યેહ સમજ હકર મઅેને કહા મુજહે કુછ દરકાર નહી; અગર તેરા કામ હોતુકાહો; તો તુ મુજહે ઇસ ગારસે બાહેર નીકાલદે: કે અપને કામકો જાકી ઉસને ઇશારા કીયા કે; જબતક તું ફન લાયોસે કોઈ લાલ ન લેગા તબતક મઅેં તુજહે જાને ન દુંગા લાચાર મઅેને વહાંસે દો લાલ ઉઠાકે અપને બાઝુમેં બાંધ લીએ. ફેર વોહ મુજહે ગરદનપર સવાર કરકે બાહેર લાયા. વહાં એક ખુદા સુરીદ રેશ, સબઝપોશ, અસા હાથમેં લીએ હુએ ખડાથા મઅેને ઇસ પારસાકો સલામ કીયા. ઉસને સલામકા જવાબ દેકર કહા, અએ રોશનઝમીર, વોહ બીછુ ઇસ અઝદહેકો રોઝ સતાતાથા, તુને ખુબ કીયા કે, ઉસે મારા: ખુદાએતઆલા ઉસ નેકીકા બદલા દેગા. મઅેને મુતહીર હોકર પુછા, અએ બુઝરગ મઅેં તો આપકી સુરત સેભી વાકીફ નહી આપને મેરા નામ કયું કર જાના ? ઉસને કહા ખુદાકી કુદરતસે કહા કે, ઉસ બીછુકા માદા હુએ, બહેત દીન હુએ કે, ઇસ અઝદહાકી માદાકો ઉસને માર ડાલાથા. અબ વોહ કીસી તરફકો ગઈ હુએ, છે મહીનેકો આવેગી તો છે મહીનેકે બાદ તુજહે ફેર યહાં એક બાર ઓર આના હોગા, ઝરૂર આઈયો, ભુલીઓ મત; ઓર જો તુ ન આયેગા તો તુ જીસ જગે હોગા ? તુજહે આનકે મારડાલેગી; ઓર ઇસ અઝદહેકે દો બચ્ચે હુએં સો બીછુકે ડરસે ઉસને મેરે હવાલે કરદીએ હુએં; તો મઅેને એક જગા છુપા રખ્ખે હુએં; જબ તુ ફેર આવેગા તબ મઅેં ઉનકોભી દીખાઉંગા; ઓર યેહ અઝદહા મુજહે હમેશા ઇશારા કરતાથા કે, ઉસ બીછુકો માર; મઅેં કહેતાથા કે ઉસકી મઓત મેરે હાથ નહી હુએ.

... કંતોફાકન એક જવાન યહાં આવેગા; ઉસકે હાથસે ઉસકા

મઓત હએ હો આજ નરકો તો તુને મારા; ઓર માદાકે ઝીંદ-ગીકે કઈ દીન ઓર બાકી હએં, અબકે મરતબે તુ ઊસેભી મારેગા. ઓર કઈ કામ તેરે હાથસે ફતાહ હોંગે, યેહ બાતે કહેકે બોલાકે, મેરે ગરીબખાનેમેં જો કુછ માયસ્સર હએ સો કુબુલ કર ઓર આજકી રાત યહીં આરામ કરકે સુબહોકો રૂખસત હો. મયેંને ક-હા મુસલમાનોંકી દાવતસે ઇનકાર કરના અગરચે મુસલમાનીસે બ-ઇદ હયે, લેકીન આપસે પોશીદા નહી હયેં, કે ઇસ વાસતે રેહે નહીં સકતા યેહ ફરમ એ કે, આપકા ઇસિમેં મુબારક કયા હયે ? ફર-માયા કે, અયે રોશન ઝમીર અયેર અબ તુ જા, જબ ફેર આવેગા તબ મયે અપના નામ બતાઊગા, હરગીઝ ભુલીયો નહીં, ઝુરૂર આઇયો. જબતક મંયેઉસ બુઝુરૂગસે હમકલામ રહા તબતક અઝ-દહાં ખડા રહા જબ મયે ઉસસે રૂખસત હુવા, ફેર ઉસને અપની ગરદનપર સવાર કરકે કાફીલેકે તરફ લેચલો. ઘડી એકકે બાદ દુર-સે કાફીલેકે ખેમે નઝર આયે: મએ દેખકર ખુશ હુવા જબ નઝદી-ક ગયા તબ કાફીલેકે લોગ અઝદહાકો દેખકર ઘબરાએ, ઓર આ-પસમેં કહેને લગે કે, હમારે ઘેરનેકો વોહી અઝદહા ફેર આતા હએ, અગર હમ અએસા જાનતે તો રોશનઝમીરકે વાસ્તે હરગીઝ મુકામ ન કરતે મએંને પુકારકે કહા, અએ અઝીઝો, કુછ અંદેશા મત કરો, યેહ કીસીકો દુખ નહીં દેગા. થોડી દુર ઓર લેજાકર ઉસને મુજહે ઉતાર દીયા, ઓર આપ ઘરકે તરફ રવાના હુવા. મએ કાફીલેમેં દાખીલ હોકર પહેલે કાફીલે સલારકે ડેરેમેં ગયા. સબ લોક મુતઅજજુબ હોકર કહેને લગે અએ અઝીઝ તુને કયા જાદુ કીયા કે, ઇસ અઝદહેકે હાથસે જીતા બચા ? બલકે આપ અપની પીઠપર સવાર કરકે યહાં પહોંચા ગયા ? મએંને અવ્વલસે આખીર તક સબ કીસ્સા બયાન કીયા, તો સબ કાફીલેકે લોગ સુન-કર ચારોં તરફસે મેરીજવાં મરદીપર શાબાશ, ઓર આફરીન કીએ. કાફીલા સાલાર બોલા, અએ રોશનઝમીર જઝાકલ્લા. યેહ જરદાનગી તુને અએસી કીઉં જઅેસી ઝરયુંદને શુજાઅતકીથી ? મએંને

કહા અએ મુશરીક, મુફસ્સીલ ફરમાઇએ; કે; ઝરયુંદ કઓનથા ઓર ઉસને કયા શુગ્જેઅત કીથી ?

બયાન કરના રોશનઝમીરકા રૂબરૂ મલકે આફાક યાને
સમનરૂખ બાનોકે ઝરયુદ હમદા દીકો.

રોખનઝમીરને કહા સુન અએ મલીકએ આફાક મીર કાફી-લા બોલા અએ જવાન રીવાયત કરને વાલોંસે યું સુનાહએ કે હ-મદાનમેં એક શખસથા બહોત દવલતમંદ કે ટીસી ચીઝકી ઉસે પરવાહ ન તી ઓર હમેના ખુશીસે ઝીંદગી કરતાથા ઓર ઉસકો એક બેટાથા ઝરયુંદ નામ જબ ઉસને હોશ સંભાલા તબસે તીરઅ દાઝી ઓર બંદુક ઓર તરવાર ઓર સવારીકા ઉસકો અએસા શઓક હુવા કે સીપા ફન સીપાહગીરી ક ઓર કીસી ઝીઝ પર ઉસકી તબીઅત ન ધગતીથી આખીર ઉસ કસબમેં અએસા કમા-લ પએદા કીયા કે, ચાંદનીમેં ચીવટીકો તાકકર અગર તીર મારતા તો હરગીઝ ખતા નકરતા ઓર સીપારરે કે વરક તલવારસે ઇસ સફાઇકે સાથ ઉતારતા કે દેખને વાલોકે મુતઅજબ્બ કરતા મુદદ-તકે બાદ ઉસકે માબાપ મરગએ ઓર એકરોઝ હમ સબકોભી યે-હી રાહ દર પેશ હએ.

બએત.

મંઝીલે હસ્તીસે સદા કુછ હએ,
યારો કોઈ આજ કોઈ કલ ગયા.

માંબાપકે મરનેકે બાદ, ઝરયુંદને ફુઝુલ ખરચી કરની શુરૂ કીયા ઓર આકેબત અદેશી ન કી ઓર યેહ ન સમજહા.

ગુગલને દુનીયામેં તબ વોહ હએ મોતેબર,
ગુલકી તરેહ હાથમેં ઝર ચાહીએ.

ગંઝ થોડી મુદદતમેં દવલત સબ ખરચ કર ડાલી. જો લો-ગકે ઉસકી દવેલતમંદીમેંથે, સો, મુફલસીમેં કોઇ યાર, ઓર હમ-સાએ ઉસસે બાતભી ન કરતેથે, બલકે તાને દે દે કહેતેથે. મસલા " અઝ પીસરેના ખલફ દુખતર બેહ " ઇતની ઉમર યેહ માંબાપ કે સર લાડ કરતા રહા ઓર નાઝ પરવરદગીમેં અવકાત ઝાયાકી, ઓર કુછ ઇલમ સીખતા તો અબ ઉસકે કામ આતા, ઓર અએ

સા ખરાબ ન હોતા ઝ ચુંદ સબકી બાતે સુન સુનકે દીલકે દીલકી મેં કબાબ હોતા. ઓર કહેતાથા કીસીને સચ કહા હએ—

મુફલીસ સબ બહાર ખોથી હએ.
મરદકા એતેબાર ખોતી હએ.

અલકીસ્સા અપને દીલ સોચા કે, યહાં રહેનેમે કમાલ બદનામી હએ, જીહસે યેહ બેહતર હએ કે, પરદેશમેં જાકે જીસતરેહ હકતઆલા રખેગા ઝીંદગી બસર કરૂંગા, યેહ બાત દીલમેં મુકરર કરકે, ઘોડેપર સવાર હોકે રૂમકે તરફ રવાના હુવા, મંઝીલ બમંઝીલ પહોંચકર પાદશાહકી મુલાઝેમત હાસીલ કરી પાદશાહને ઉસે પરદેશી દેખકર પુછા કે, અએ જવાન તેરા નામ કયા હએ? ઓર યહાં આનેકા કયા બાયસ હએ? ઉસને ઉસલીમત બજાલાકે અરઝ કીયા કે, એસલીતો હમદાની હું ઓર ઝરચુંદ મેરા નામ હએ, ઓર આપકી નોકરીકે ઈરાદે પરકસ્દકરકે આયા હું ઓર યેહ ઊમ્મેદ હએ કે, આપકા તાએદારીમે બાકી ઉમર ગુઝારૂં ઓર જો કામકે મુશકીલસે મુશકીલ હો, ઓર કીસીસે ન હોસકે મુજહે ફરમાઇએ કે, બજાબાઊં પાદશાહને કહા, કયા દરમાહા લેગા? બોલા રોઝ હઝાર અશરફી, અગર હાજર અશરફીમેં એક ભી કમ દીજીએ। તોભી કબુલ નહીં, પાદશાહને અપને દીલમેં ... કે, યેહ મરદ લાફઝત માલુમ હોતા હએ ખએર એક મહીને તક ઉતને પગાર પર ઇસે નવકર રખતાહું, અગર ઇસ્સે કુછ કામ હોસકે તો બેહેતર, વગર ન જવાબ દુંગા. રાંનેકો પાદશાહને ઝનાના મેહેલમે જવાન હમ્દાનીકે આનેકા, ઓર હઝાર અશરફી દરમાહા માંગનેકા મલેકાકે રૂબરૂ ઝીગર કીયા. અભી મલેકાને કુછ જવાબ ન દીયાથા કે પાદશાહઝાદી બોલ ઉઠી, જો શખસ ઇતના દરમહા માંગતા હએ તો અલબતા ઉસમેં કુછ જવહરભી હોગા અયેહે શખશકો ઝુરૂર નવકર રખના ચાહીએ. પાદશાહકો બેટીકી બાત નાગવાર માલુમ હુઇ, ઓર કહા કે અએ બેહયા, તુજહે ઇન બાતોંસે કયા કામ? મગર ઊસ જવાનસે કયા દોસ્તી કીસા ચાહતી હએ? જો અબ ઉસે મએ નોકર રખખુંગા તો તમામ ખલકત કહેગી કે, જવાન હમદાનીકો પાદશાહકી બેટીને પસંદ કરકે કુમ્બા

હુએ સબ મુલ્કોંમે બદનામી હોગી, બેટીને પાદશાહસે યેહ બાત સુનકે કહા, ખુદા નખ્વાસ્તા, મંએ આપ જએસે પાદશાહકી બેટી હોકર, અએસા ખીઆલે બદ દીલમેં કરૂં, આજતક તો કીસી મરદકી નઝર મેરે સાએપરભી નહીં પડી, ઓર ના મંએને કીસી ગએર મરદકા મુંહ દેખા જો અપની ખુશીસે તુમમુજેહ કીસીફકીર કો બખશ દો, તો મુજહકો કુછભી ઉઝર નહી, પાદશાહ ઇન બાતોંસે રંજીદા હુવા ઓર જહીડકકર કહા મએને તેરેકો ઉસી જવાન હમદાનીકો બખશા. ઉસને કહા બહોત ખુબ, અગર આપ મુજહે ઇસ રૂસવાઇસે નીકાલતે હુએ તો ખુબ, મેરા નસીબ મેરે સાથ હુએ ઓર ખુદા અપની દરગાહસે જુદા ન કરે. પાદશાહને ખ્વાજાસરાકો ઇશારા કીયા કે ઇસકા હાથ પકડકે જવાન હમદાનીકો સોંપ દે ઓર કહો કે, પાદશાહને તેરે તંઇ બખશી. લડકીકી આંખે ડબડબા આઇ, ઓર પાદશાહકે તરફ દેખકર કહા, અએ કીબલા બાવજુદ, ઇસ બેગુના હોકે મેરે તંઇ આપને ઇસ રૂસવાઇસે નીકાલા હયે. અગર મંએ આપકી મુસ્તહીક હુંગી ઓર બેગુનાહ તો ખુદા ઇસકા બેલઝ આપસે લેગા. માંને ચાહા કે બેટીકી કુછ સીફારસ કરે. પાદશાહને ઉસેભી તીનડી ચડાકર કહા, અએ કમબખત અગર તુ ઇસ બાતમે કુછ બોલેગી તો ઇસી વક્ત તુજહેભી શહેર બદર કરદુંગા ફીર ખવાજાસરાકે તરફ ગુસ્સેકે નીગાહસે દેખા. તો વોહડરગયા, ફઓરન લડકીકા હાથ પકડકે બાહેર લે ગયા; ઓર જવાન હમદાનીકે હવાલે કરકે કહા, ખુદા તુજહપર મેહેરબાન હુવા કે પાદશાહને અપની બેટી તુજહે બખશી, ખુદાકા શુકર બજા લાઓર ઇસી ઘડી શહેરશે ચલા જા. ઝરસુંદ ઓર પાદશાહકી લડકી દોનોં શહેરસે બાહેર નીકલે, એક તરફકો રવાના હુએ. સમતરૂખ બોલી, અએ રોશનઝમીર કયા વોહ પાદશાહ દીવાના થા કે ઇસ ખરાબીસે અપની બેટી બેગુનાહકો નીકાલ દીયા ઓર કેસા બદનામીસે ન ડરા કે, લોગ કહેંગે કે, પાદશાહકી બેટીને જવાન હમદાનીકો પસંદ કરકે રખા હુએ, ઓર યેહ બદનામી છ બદનામી ન ઠેહરી કે આપ અપની બેટીકા હાથ પકડકે ઉસકે

હવાલે કીયા ? લાનત ખુદાકી ઉસ અકલપર અગર વોહ અએસીહી તકસીર વારથી, તો જાનસે મારડાલા હોતા મગર જવાન હમદાનીકો ન દેનાથા રોશનઝમીર બોલા, અએ મલેકા તુને કભી યેહ મસલ હીંદુસ્તાનકી સુની હએ યા નહીં—

ફરદઃ—જઅએસી હોવે દુનીઆ, તઅએસી ઉચી બુધ

તકદીરકે લીખેકો કઓન મીટા સકતા હએ, જો બાત હોની હોતી હએ સો વઅએસી અકલ આદમીકો આતી હયે. ઉસ લડકીકી તો કીસમતમેં ઝરયુંદકે સાથ યું લીખાથા તો વઅએસી અકલ પાદશાહકે દીલમેં આઈ, ઓર કુછ પસોપેશ ન સમજહા. સુન અએ સમનરૂખ, જબ વેહ દોનોં બાહેર નીકલે, તો ચવથે દિન એક બીઆબાનમેં દો રાહા મીલા. વેહ દોનો મુતફકકીર હુએ કે કીધર જાતા હએ ઓર વોહકહાંકો ઓર વહાં એક પથ્થરકી સીલપર લીખ્ખાથા કે, બાંએ તરફકી રાહમેં બહોત આફતેં હયેં, ઓર દહની તરફકી રાહ બેખઓફો ખતર હએ જો કોઇ બાંએ તરફકો જાએગા તો હરગીઝ સલામત ન પહોચેગા ઝરયુંદને વોહ લીખ્ખા દેખકર શાહઝાદીકે તરફ નીગાહ કી ઓર કહા અએ નાઝની મએંને તેરાબારહા નામપુછા પરંતુને અપના નામ નબતાયા ઉસકા કયા સબબ હએ, ઓર અબ કઓનસી તરફ ચલનેકી સુલાહ હએ, દહની રાહકો ચલેં યા બાએં તરફકો ! ઉસને આંખોમેં આંસુભરકે કહા, અએ જવાન મએં અપના નામ કયા બતાઉં, જો કુછ કે રૂસવાઈ ઓર ખરાબી મેરી કીસમતને લીખીથી સો આગે આઈ અગર તુ નામ દરીઆફત કરનેમેં બજીદ હોતા હએ તો માં બાપને ઇસ નામ મુબારકકા નામ "મુબારકુનીસા" રખાથા, સો બરખીલાફ હુવા, ઓર અબ તુ જો કુછ ચાહે સો નામસે પુકાર. ઓર દહને બાએં ચલનેકી સુલાહ મુજહસે કયા પુછતા હએ, યેહ અપની હીમ્મતપર મવકુફ હએ, જો તુહમે હીમ્મત હએ તો બાએં તરફ ચલ, વર ન દહની રાહ લે. આઈંદા જીધર તુ ચલેગા, મયેં તેરે હમસાહ હું. ઝરયુંદને યેહ બાત સુનકર ખુદાકો યાદ કીયા, ઓર બાએં તરફકી

રહકી દોનોં જને તીર રોઝતક પએહમ ચલે, લેકીન કુછ હાસીલ ન દેખા; ચવથે રોઝ એક બીયાબાનમેં પહોંચે, કે વહાં ચરીંદ ઓર પરીંદકા નશાન નથા ઓર હરચંદ દોનોં દુર દુર તક નીગાહ કરતેથે, કહીં દરખત દીખાઇ ન દેતાથા ઓર ચારો તરફ બાદે સમુમ ચલતીથી. નાઝની બોલી અએ જવાન, યેહ કયા દહેશતનાક મુકામ હએ, જહાં કોઇ તાયર ન હએવાન. ઓર ઇનસાનકા તો કયા ઝીકર હએ. ઇસી ગુફતગોમેથે, કે કયા દેખતે હએ કે, દુરસે એક બડા શેર ચલા આતા હએ. ઝરયુંદને દુરસે આતા હુવા દેખકર કહા, અએ મુબારકકુનીસા, કયા સુલાહ હયે? ઉસને કહાઃ—

બયેત.

જો શખ્સ તીરોકમાં અપતે હાથમેં લેવે,
ડરે ન શેરસે ઓર વોહ ન મસ્ત હાથીસે.

યેહ તો હમારે માર કો આતા હએ, જો અબ તુ દેર કરેગા તો યેહ કોઇ એક સાઅતમે અપન દોનોંકો માર ડાલેગા ઇતનેમેં શેરગુરરાતા હુવા નઝદીક આ પહોંચા. ઝરયુંદને કમાન ખીંચ કર અએસા એક તીર મારા કે, ખોપરી ફાડકે સોફારતક ઘુસગયા, ઓર શેર ચીલાકે ઝમીનપર ગીરપડા. ઝરયુંદને તલવારસે ઉસકા સર કાટકર ચારોં ચંજેકે નાખુન તરાશ કરકે અપને પાસ રખા, ઓર દોનોં આગેકો રવાના હુએ નાઝનીસે બાંતે કરતા હુવા સાત દીનતક બેખઓફો ખતર ચલે ગયા. આઠવેં રોઝ એક વીરાનમેં પહોંચે. કે ઉસ શેરકે મકાનસેભી દહશતનાક ઝીયાદાથા. નાઝનીને કહા. અએ જવાન ખબરદાર, કે યેહ વીરાના ખાલી અઝ ખઓફો ખતર નહીં ઇતનેમે દેખતે કયા હયે કે દો હાથી બડે બડે મસ્ત ચલે આતે હએ ઝરયુદને એક તીર પહેલે આયેસા મારા કે ઉન દોનોંકી આંખો ફોડ દીં ફેર બદન પર તીર મારે જો તીર યે ચલાતાથા સો અએસા કારી લગતાથા બદન ફોડકે સોફારતક ઘુસ જાતાથા આખીર વોહ દોનોં હાથી નીમજાન હોકે પીછે ભાગે, ઓર યેહભી ઉનકે પીછે ઘોડા ડઓડતા હુવા ચલાગયા કોસ એકપર દોનોં હાથી તીરોંકે ઝખમોસે બેદમ હોકે ઝમીનપર ગીર પડે તો ઉસને તલવાર

મીઆનસે ખીંચકર ઇનકી સુંડે કાટકે જાનસે માર ડાલે. મુબારક કુનીસા ઉસકી શુજાઅત દેખકર બહોત ખુશ હુઈ ઉન દોનો હા-થીઓંકી પેશાનીપર હથેલીકે બરાબર એક દગાથા નાઝનીં બોલી અયે જવાન અયેસા દાગ કીસી હાથીકી પેશાનીપર નહી દેખા. ઉનકા માથા ચીરકે દેખા ચાહીયે કે કયા હએ. ઝરચુંદને પેશાની ચીરકે દેખા તો દોને કે માથેમે એક એક મોતી અએસા હએ કિ, જીસકી ચમક આફ્તાબકી રેશનીસે બરાબરી કરતાથા તો વોહ દોનોંમોતી લેકે ખુદાકા શુકર કીયા ઓર આગે રવાના હુયે. કીતના મુદતકે બાદ એક સયેરમે પહોંચે, કે 'ખુરશીદ આબાદ' ઉસ શહેરકા નામથા ઝરચુંદને સરાયેમેં ડેરા કરકે નાઝનીનકો વહાં બીઠાયા, ઓર આપ બઝારકે તરફ રવાના હુવા, ચાર એક આદમીસે પુછા કે, યહાંકે પાદશાહકા કયા નામ હયે ! ઉસને કહા કે " ખુરશીદચ-હેર " ઓર યેહ શહેર ઉસીને આબાદ કીયા હયે. ઇતનેમેં બડી ધુમધામસે વઝીરકી સવારી નીકલી ઝરચુંદને પુછા કે, યેહ કીસીકી સવારી હયે, ઉસને કહા, યેહ ખુરશીદ ચહેરકા વઝીર હયે, સો દરબારકો જાતા હયે. ઝરચુંદને નઝદીક જાકર સલામ કીયા. વઝીરને ઉસે અજનબી દેખકર પુછા. અએ જવાન તુકઓન હએ, ઓર કહાંસે આયા હયે ? વઝીરને કહા, ઇસ રાહસે કયુંકર સલામત આયા? કહા ખુદાકી મેહેરબાનીસે ફેર વઝીરને મુતઅજ્જુબ હોકર પુછા કે, રાહમેં તુજહે કુછ હાદીસા તો નહીં હુવાથા ? ઉસને કહા, અસનાએ રાહલેં એક શેર ઓર દો હાથી મીલેથે, સો ખુદાયેતઆ-લાકે ફઝલસે મયેને ઉન તીનોંકો મારડાલા વઝીરને કહા અયે જ-વાન ઇતના જહુટ કયું બોલતા હએ વોહશેર 'ઓર હાથી અએસે નહી કે કોઈ માર સકે; બારહા ઉનકે મારનેકો પાદશાહકી ફઓજ ગઈ લેકીન ફીર ફીર આઇ ઓર મયેં કયુંકર યકીન કરૂં કે, તુને ઉન્હેં મારા હોગા, અગર યેહ બાત સચ હયે તો ઉસકી કુછ આ-લામત બતલા. ઉસને કહા, 'દોનોં હાથીઓંકે માથેમે એક એક દા-ગથા, જબ કે મયેને ઉસકો શગાફ કીયા, સો ઉસમેંસે એક એક દા-મોતી નીકલા, સો વોહ દોનો મોતી મેરે કુરેમે હએ'. વઝીરને કહા

અગર વોહ દોનોં મોતી મેરે તઇ દીખલાવે તો, અલબત્તા એતેબાર કરૂં ઝરયુંદને ઉસી વક્ત સરામેસે મોતી, ઓર શેરકે ચારોં પંજોકે નાખુન લે જાકર વઝીરકે આગે રખ્ખે, ઉસને દેખકર કહા, અએ જવાન, મરહબા, ઓર રહમત ખુદાકી, યેહ કામ તેરે બગએર ઓર કીસીસે ન હોસકતા મુદતસે ઉન હાથીયોંને યેહ રાહબંદ કીથા કે, ઉનકી દહેશતશે મુસાફીરોકી આમદોરફત બીલકુલ મવકુફથી; યેહ બાત કહેકે ઝરયુંદકો અપને સાથ પાદશાહકે પાસ લેગયા, તો ઉસને વહાં જાકર અદબસે તસલીમાતકી પાદશાહને વઝીરસે પુછા કે યેહ કઓન હયે? ઉસને અરઝ કીયા કે, અસલ તે હમ દાની હયે, ઔર અબ રૂમસે આતા હયે, રાહમેં ઉન દોનોં હાથીયોકો મારકે યેહ દોનોં મોતી ઉનકે માથેમેંસે નીકાલકર લાયા હયે, ઔર શેરકે પંજોરેભી નખુનદીખલાયે। પાદશાહને વોહ મોતી ઉસકે બખશે; ફેર પુછા ઉસ સફરમેં કોઈ ઔર ભી તેરા રફીકથા? અરઝ કીયા કે રૂમકે પાદશાહકી બેટી મેરે સાથથી; તીસરા કો ન થા પાદશાહને ફરમાયા શાહઝાદીસે તુજહે કયા નીસ્બત? ઉસને અવ્વલશે આખીરતક, કીસ્સા બયાન કીયા, પાદશાહને તમામ અહેવાલ સુનકર રૂમકે પાદશાહપર લાનતકી ઔર ઝરયુંદશે કહા, આજશે મેરી રીફાકતમે રહે ઉસને કહા; મેરીભી આરઝુ યેહી હયે, બાકી ઉમર ઇશ જનાબમેં હાઝીર રહું ફરમાયા કે, કયા દરમાહા લેગા? બોલા, હઝાર અશરફી, પાદશાહને વઝીરકો હુકમ દીયા કે, આજસે ઇસ જવાનકો હઝાર અશરફી દીયા કરો ઝરયુંદને અરઝ કીયા, આજતક મયેને રૂમકી પાદશાહાઝાદીકો હાથ નહીં લગાયા, જબતક નીકાહ ન કરૂં. તબતક હરામ જાનતા હું પાદશાહને હુકમ દીયા કે, બ્યાહકી તઇયારી કરકે અણી સાઅતમે નાઝનીનસે ઇસકા નીકાહ કરવાદો તો વોહ હુકમકે મુવાફીક બજાલાયે? રોઝ બરોઝ પાદશાહકી મેહેરબાની ઉસપર ઝીયાદા હોતીથી, યેક રોઝ પાદશાહને કહા અયે ઝરયુંદર રૂમકી શાહઝાદીકો કહે કે બાનેયે જહાંકી મુલાઝેમત હાસીલ કરે? ઉસને કહા બહોત ખુબ જબ ઘરકો આનકે નાઝનીશે યેહ બાત કહીં તબ ઉસને ઇનકાર કીયા ઔર કહા મેરે તઈ કીસીકી મુલાકાતસે

ક્યા કામ હયે ? ઝરયુંદને હરચંદ કહા પર ઉસને ન માના ! દુસરે રોઝ ઝરયુંદને શાહઝાદીકે ઇનકાર કરનેકા અહેવાલ પાદ-શાહકી ખીદમતમે અરઝ કીયા ઇસ બાતસે ઉસને જાનાકે અલબ-તા વોહ પાદશાહકી બેટી હયે.

ઇત્તેફાકત યેક રોઝ મલકયે જહાં આપ ઉસકે ઘરગઈ કાય-દેદાનને શાહઝાદીઓંકી તરેહ મસનદપર બીઠાયા, ઔર બહોત તા-ઝીમે તવાઝા કી; ઔર યેક ઘડીભી ખીદમતસે ગાફીલ ન હુઈ, ન-લેકાને ઉસકી અકલમંદીપર નેહાયત ખુશ હોકર અપને ઘર મુરા-જેઅત કી, ઔર રાતકો પાદશાહકે રૂબરૂ ઉસકી બહોત તારીફ કી, દુસરે રોઝ પાદશાહને બહોત મેહેરબાની સે કહા, અએ ઝરયુંદ, તુ તમામ રોઝ જહાં ચાહે વહાં રહે, મગર રાતકો પલંગકી ચ-વકીદારીમેં હાઝીર રહાકર વોહ રાત દીન ખીદમતમે હાઝીર રહે-તાથા, બાદ ચંદ મહીને કે, ઝરયુંદકે ઘર લડકા પૈદા હુવા. પા-દશાહને યેહ ખબર સુનકે ઉસસે બહોત રેઆયત ઔર મુરવ્વત કરી. ઉસનેભી અપની ખીદમતસે પાદશાહકો અયસા ખુશ કીયાથા કે ખુરશીદ ચેહેર જહાં જાતા વહાં ઉસે સાથ લેજાતા.

ઇત્તેફાકન એક રોઝ ખુરશીદચેહેર શીકારકો નીકલા, સો બા-યાબાનમે પહોંચકી એક હીનકે પીછે ઘોડા દઓડાયા, ઓર સબ લ-શ્કરસે જુદા હોકર કોસ દોએક નીકલ ગયા, લેકીન ઝરયુંદને સાથ ન છોડા વહાં વોહ હરન તો નઝરસે ગાયબ હોગયા, ઓર બાએં તરફકો બડા એક પેડ થા, ઉસમેંસે એક શેર નીકલા. પાદશાહ, ઉ-સ શેરકો દેખકર ડરા, ઝરયુંદને કહા, અએ ખુદાવંદે રૂએઝમીં. અ-ગર ઇરશાદ હોવે તો અભી ઇસ મુઝીકા સર તનનસે જુદા કરૂં. પાદશાહને કહા, ફેર દેર કયા હયે " કતલલ મુઝી કબલલ ઇઝા " ઝરયુંદને પાદશાહકા હુકમ લેકે, શેરકો લલકરા, તો વોહ દઓડકર ઉસકે ઉપર આયા. ઉસને ફુરતી કરકે મીયાનસે તલવાર ખીંચી, ઓર બડકે એક અયેસી તલવાર લગાઇ કે, સન તનસે જુદા હોકે જા પડા. પાદશાહ ઉસકી જવાંમરદી દેખકર નેહાયત ખુશ હુવા, ઓર કહા, અએ ઝરયુંદ, આ-

ફરીન સહ આફરીન ફેર વહાંસે મુરાજેઅત કરકે લશકરમેં દાખીલ હુએ પાદશાહને ધરમેં પહોંચકર ઝરયુંદકો સાત પારચેકા ખીલઅત મઅેદસ્તાર ઓર સરપેચ મુરસ્સા ઓર મોતીચોકી માલા ઓર જવાહેર સરી, ઓર ઘોડા દેકે કમાલ મેહેરબાનીસે રે હબરોઝ એઝાઝઝીયાદા કરતા રહા; લેકીન ઝરયુંદ બાવ દઉસ મેહેરબાનીકે પાદશાહકી સોહબત, ઓર સાંપકે ખીલાનેકા બરાબર જાનકે આપ હરગીઝ મગરૂર નથા ઓર રાતદીન ખીદમતમેં હાઝીર રતાથા એકદીન ખૂરશીદ ચહેર બરસાદકી મોસમમે મુવાફીક મામુલકે અપને મહેલમે આરામ કરતાથા કે યકાયક આંધી ચલને લગી ઓર હવાકી શીદતસે પાદશાહકી આંખ ખુલ ગઈ, ઘડી દોએકકે બાદ આંધી થમ ગઇ, હવા મવકુફ હુઈ, તબ પાદશાહકે કાનમેં એક અવ્તરકી આવાઝ આઈ કે, આહ–આહ કરકે કહેતીથી કે “મયેં જાની હું કોઇ અએસા હએ જો મુજહે રખ સકે” પાદશાહને પલંગપર લેટે લેટે દો તીન દફા યેહી આવાઝ સુની, ફેર ખ્વાબગાહસે નીકલકર છતપર આયા કે, આવાઝકા હાલ દરીઆફ્ત કરે, બાહેર નીકલકર દેખતા કયા હએ કે ઝરયુંદ તીર કમાન હાથમેં લીયે ખડા હયે, ઓર છોટી છોટી ફુહાર પડતી હએ ઓર ચારો તરફસે અંધેરી જહુકીથી કે અપના હાથભી તહી સુજતાથા, ઝરયુંદને બરકકી ચમકાહમે દેખાં કે, કોઇ મહેલ સરાપર ખડા હએ. તીરકો ચીલ્લેપર ચડાકે કહા કે, ઇસ આધી રાતકે વક્ત મહેલસરાએ પાદશાહીપર કે ખાસ ખ્વાબગાહ સુલતાની હએ, કઓન ખડા હયે? ખુરશીદ ચેહેર ચુપ રહા, ઓર જવાબ ન દેનેસે ઝરયુંદકો યકીન હુવા કે ચોર હએ, તો કમાન ખીંચકર ચાહા કે તીર લગાવે. પાદશાહને કહા, અએ ઝરયુંદ મયેં ખુરશીદચેહેર હું કોઇ અવરત આહ આહ કરતી હએ, ઊસકી અવાઝ સુનકે આયા હું કુછ તુજહેભી આવાઝ આઈ હયે? ઉસને કહા અએ ખુદાવંદ આઠ રોઝ હુએ કે યેહી સુનતા હું, ખુદા જાને. યેહ કયા ઇસરાર હયે, ઓર આવાઝ કરનેવાલા કઓન હએ; મયેં અપને ઓહેદેપર હાઝીર હું, અગર આપ હુકમ દેં તો યેહ હકીકત દરયાફ્ત કરૂં પાદ-

શાહને કહા હાં અબ તુ જાકે હકીકત દરીઆફ્ત કર કે, યેહ આ-વાઝ કઓન કરતા હયે ઓર ઉસકા મુદદઆ કયા હયે? ઝરયુંદ ઉસીવક્ત આવાજકે તરફ રવાના હુવા ખુરશીદચેહેરભી એક નીમ-ચા બગલમેં દાબટર મહેલસરાએ ખાસસે થીચે ઉતરા, ઓર જવાન હમદાનીકે પીછે પીછે ઇસતરેહ ચલા કે ઉસે માલુમ ન હોવે. જ-વાન હમદાનીને શહેરપનાહસે બાહેર જાકે, દેખા કે, એક ગુંબજ-મેંસે આવાજ આતી હયે, ઉધરકો રવાના હુવા, ઓર ગુંબદકે અંદર જાકર દેખા તો, એક પીરઝન બયેઠી હુઇ પથ્થર પર છુરી તેઝ કરતી હયે, ઓર દમબદમ આહ આહ કરકે કહતી હયે "મયેં જાતી હું કોઇ અયેસા હયે જો મુજહે રખ સકે ઓ-ર એક ચીરાગમે થોડાસા તેલ બાકી હયે, સો વોહ ઉસકે આગે ધરા હુવા મંધા મંધા જલતા હયે. પસ બુઢીઆને ઝરયુંદકો દે-ખકર કહા, તુ કઓન હયે જો ઇસવખત મેરે પાસ આયા હયે. ઉસને કહા, મયે આદમી હું, કે તેરા હાલ મુફસીલ દરીઆફ્ત કરને આયા હું રે આહ આહ કરનેસે તેરા મુદઆ કયા હયે ઓર કહાં જાતી હયે; ઓર રખ સકનેમે મુરાદ કયા હયે; ઉસને કહા, અયે જવાન મયે ખુરશીદ ચેહેરે મલાંકે પાદશાહકી ઉમર હું, અબ ઉસકી મઓત આઇ હયે મયેં રૂખસત હોતી હું ઇસવાસ્તે, કઇ દીનસે પુકાર પુકારકે ખબર કરતીહું, શાયદ કોઇ ઉસ્કે અહેવાલપર રહમ કરે; આજકી રાત જબ તક ઇસ ચીરાગમેં તેલ હયે, તબ તક ઉસકી ઝીંદકી બાકી હયે. ઓર ફજર હોતેહી યેહ ચીરાગ બુ-જહ જાયેગી, ઓર બમુજરરીદગુલ હોનેકે ઉસકી જાન નીકલ જાવેગી: ઝરયુંદને કહા, અયે ટમબખત ઇસકી કુચ ત-દબીરભી હયે; બોલી એક તદબીર હયે, જો કીસીસે હોસકે. ઉસને પુછા કયા તદબીર હયે; બોલી યેક શખ્સ ઝરયુંદ હમદાની ઉસકા નોકર હયે, અગર વોહ આપને બેટેકા ગલા ઇસ છુરીસે કાટે ઓર ઉસકે લહુસે મુજહે નહીલાવે તો પાદશાહ જીતા રહે, ઇસકે સીવા ઓર કુછ ઇલાજ નહીં; પાદશાહ છુપકે બાહેર ખડા હુવા દેખતાથા, ઓર યેહ સબ હકીકત અપને કાનોંસે સુનતાથા ઝરયુંદ ઉસ બુઢીઆસે સુનકર હયેરાન હુવા ઓર

અપને દીલમે કહા કે, અગર બેટેસે અઝીઝ જાનું તો પાદશાહ મરતા હયે. ઔર પાદશાહકી જાન બચતા હું તો બેટા મારા જાતા હયે. થોડીદેર ઇસી ફીકરમેં ગઓર કરતા રહા. આખીર સોચ સોચકર પાદશાકે નમકખ્વારીપર ખીયાલ કીયા અગર મયે રૂકતા રહું તો બેટા ઔરભી હોજાએગા, મગર અયેસા પાદશાહ ફેર પએદા ન હોગા, ઔર ઇસી દીનકે વાસ્તે ખુરશીદચહેર હઝાર અસરફી દરમાહ બા ઇઝત મુજહે દેતા હયે યેહ બાત અપને દીલમેં મુકરર કરકે બુઢીઆસે કહા. એક સઆત તહમ્મુલ કર, મએં અભી આતા હું, સો ગુંબઝસે બાહેર નીકલકર શહેરકો રવાના હુવા.

મસનવી.

નીકલકર શીતાબીસે ઘરકો ચલા, તો સુલતાનભી સાથ ઉસકે હુવા. ઇસે દરદકા ઇસ કદર જોશથા, કીસકી ખબરથી ન કુછ હોશથા. જો દેખા વહાં ઉસને જા અપને ઘર, થી સોઇ હુઇ નાઝની સેજપર. થી ગુલ શમઆ વોહ શમઆરૂથી પડી, કે હરતરફ ઉસકી ઉજાલી હુઇ. અદબસે ખડાહો કીયા ફીકર યું, કે મહબુબ સોતા જગાઉ મએ કયું. ખડા હોકે રોયા કે નદી ચલી, જબ આંસુ પડે ઉસકી આંખે ખુલી. લગી બોલને અએ વફાદાર મન, હકીકત જો ગુઝરી સો ઇઝહાર કન મુફસ્સીલ બતા આજ કયા હે યેહ રોના તેરા મુજકા ઇંજાળ હયે, સુજાન સુનકે ફીલહાલ રોયા જવાં, કીયા નામુરાદીકા યેહ સબ બયાં.

મુબારકુન્નીસા, ઇસ આફતે નાગહાનીસે ઝાર ઝાર રોકે કહેને લગી, અએ જવાન, કસમ ખુદાકી મએં ઇસ બચ્ચેકો બગએર એક સાઅતહુન જી સકુંગી, ઔર તુ કયું કર અપને હાથસે ઇસકે ગલેપર છુરી ચલાએગા; ઝરચુંદ બોલા, અએ નાઝનીં, ગમ મત કર અગર ઇસકે નસીબમેં ઇસતરેહ મરના લીખા હએ, તો હમારે બચાએસે બચતા નહી અગર ખુરશીદચહેરેકો એહ ખબર પોહચેંગી તો વોહ અપની સલામતીકે વાસ્તે મરવા ડાલેગા, ઇસસે બેહેતર યેહ હએકે અપને હાથોંસે ઇસકે લહુસે ઉસ ખુંખારકો નહી લાઉ કે પાદશાહકા હક નમક અદા હોગા, ઔર સારે આલમમેં નેકનામી હોગી. લાચાર વોહભી તનબકઝા હકે ચુપ હો રહી જબ ઝરચુંદ બેટેકો મુબારકુન્નાસાકી ગોદસે અપની

ગોદમેં લેકર ચલા તબ નાઝનીબી સરકો ખોલી બાલ નોચતી ઓર નાજુક મુંહપર તમાંચે મારતી બેટેકા નામ લેલેકે યેહ બયે-તે પડતી હુઈ પીછે પીછે ચલી ! ! !

મસનવી

અપને માતમમેં એકલાં છોડકર, તુ ચલા મુજહસે મોહબ્બત તોડકર,
મયેં ન વાકીફથી કે મરગે નાગહાં, તુજહકો લેજાવેગા યું અયે મેરીજાં
હાએ જાની યેહ ફલકને કયા કીયા, જીલાયા તેરા મુજહ ગમમે દીયા
તેરે બીન મુજહકો કહાં સબનો કરાર, રાત દીન રોતી રહુંરી ઝારઝાર
યાંસે અબ ફીરકર ન ઘર જાઉગી મયેં, આજકલ કુડકુડકેમરજાઉગીમયે
સાંસ લે લેકર યેહ ફેર બા દરદોદમ,, સોઝકા મતલાથી પડતી દમબદમ
ઝીંદગીકા ગરયેતી વાસલુબ હુએ તો તો ઈસ જીનેસે મરના ખુબહુએ.

અલગરઝ ઝરયુંદ લડકેકો લેકે ગુંબઝતેં ગયા. મુબારકુન્નીસા-બીસાથ ગઇ ઓર મગ્ગીદ્દયક્ષર બાહેર છુપકે ખડા રહાથા. વોહ બુઢીયા નાબેકાર જો ગુબઝકે અંદર બએઠી હુએ ઉસકી ઈતેઝારી કરતીથી ઉસે દેખકર બોલી કે લડકેકો લાયા ? જિસને કહાં, તેહ માસુમ સગીર હાઝીર હુએ; જો ચાહે સો કરમ ઉસને કહા મુજેહ તેરે બેટેસે કુછ કામ નહી. અગર તેરે તઇ પાદશા હકી ઝીંદગી દરકાર હુએ તો, અપને હાથસે ઈસકા ગલા કાટકે ઈસકે લહુસે મુજહે ગુસલ કરવા ઝરયુંદને અપને દીલકો સખત કીયા, ઓર ઉસ બેમેહેરકે હાથસે છુરી લેકર લે લડકેકો ઝમીન પર લીટાયા, ઓ ચહા કે ઉસકી ગરદન કાટે તો ઉસ બુઢીઆને ઉસકા હાથ પકડલીયા, ઓર કહા; અએ ઝરયુંદ, લડકેકો ઝાયા મત કર. મયેં તેરી નીમક હલાલી દેખતીથી, હઝાર અફરીન તું-જહે; ઓર તેરે માબાપકો; યેહ કામ તેરે સીવાએ ઓર દુસરેસે કભુ ન હોસકે, કે ખાવીંદકી સલામતી કે વાસ્તે બેત અપ્મુક્ષ અપને બેટેકે ઝુબહા કરનેકો તઇયાર હોજાવે! તેરે સબબસે ખુરશીદ ચેહે-રકી ઝીદકી ઝીયાદા હુઇ, વગરન આ ફરજ હોતેહી ઉસકી મઓતથી પાદશાહ એહ બાત સુનકર ઘરકે તરફ મુતબ્બજહા હુવા, ઓર મહેલમેં દાખીલ હોકે જીસ જગેસે ઝરયુંદકો ખબરકે વાસ્તે ભેજાથા ઉસી જગા આનેકે ખડાહોરહા ઝરયુંદબી ગુંબજસે નીકલકર શહેરમેં આયા ઓર

મુબારકકુનીસકો ધકમેં પહોંચાકર આપ પાદશાહકી ખીદમતમેં હાઝીર હુવા, પાદશાહને ઉસે દેખકર કહા. અએ જવાન બડી દેરસે આયા, યેહતો કહો કે આહ આહ કઓન કરતાથા, ઔર ઉસકા મુદઆ કયા થા? ઉસને અરઝ કીયા, અએ ખુદાવંદ ઉસે સમજહા કર ઉસકે ખાવીંદસે સુલાહ કરવાદી વોહ અપને ખાવીંદસે રાઝી હોકર અપને ઘર ગઈ છતમેં સુબહહુઈ પાદશાહને કહા અયે જવાન મએંભી તેરે પીછે પીછે પીછે આયાથા અવ્વલસે આખીરતક સબ અહેવાલ કાનોંસે સુના ઔર દેખા હએ આફ્રીન સદ આફ્રીન કે મેરીજાન બચાનેમેં અપને બેટેકે ઝુબહા કરનેમેં દરેગ ન કીયા જો એહસાન કે તુંને મુજપર કીયા હએ સો આજતક કીસીસે કીસીને ન કીયા હોગા ખુરશીદચેહેરને ઉસીવકત ઝરયુદકો ખીલઅત વીઝારતસે સરફરાજ કરકેવઝીર મોઅઝઝમ કીયા ઔર બાકી ઉમર અએસો અશરતમેં ગુઝારી.

રોશનઝમીર બોલા હએ મલેકએ આફાક, યેહ બાત મુજ હશે મીર કાફીલાને મુજસે કહી. ફેર કાફીલા આગે કુચ કીયા. મુદત એકકે બાદ, કાફીલા મીસરમેં પહોંચા, ઔર વહાંસે હરએક શખ્સ અપને અપને કામકે વાસ્તે હરએક તરફકો રવાના હુવા, મએં ઉસી શહેરમેં છે મહીને રહા, જબ સાતવા મહીના શુરૂ હુવા તબ મએંને દીલમે સોચા કે છે મહીનેસે ઉસ પીર મરદને મુજહે બુલાયા અગર મએ ન જાઉંગા તો અઝદહા આનકે મુજહે માર ડાલેગા ફેર મએંને દીલમેં ગઔર કરકે કહા કે, યહાંસે એક મહીનેકી રાહ હએ. ઔર ખુદાજાને અઝદહા કયા હુવા હોગા ઔર છતનીદુર કાહેકો આવેગા; યેહ તસવ્વુર કરકે આગે રવાના હુવા. પંધરવે દીન એક શાહેરમે પહોંચકર કયા દેખતા હુંકે વહાંકે સબ આદમી એક ટાંગ દે હએ, ઉનકો દેખકર હએરતમેં રહા, ઔર વોહ મુજહે દેખકર મુતઅજુબ હુએ, ઔર હંસ હંસકે આપસમે કહેતેથે કે યેહ આદમી દો વહાંસે કયુંકર ચલતા હએ? દસ પંદર આદમી મેરે તઇ પકડકે અપને પાદશાહકે પાસ લેગએ વહાં જાકે જો મએંને દેખા તો, બાદશાહ તખ્તપર બએઠા હયે

ઓર સબ આદમી તખતકે ગીરદ એક ટાંગ કે ખડે હયે' પાદશા- હકો સલામ કરતે ખડા રહા. પાદશાહને મેરે તરફ નીગાહ કરકે કહા, અએ આદમી બુલ અજબ તેરા ખાના કહાંસે હુવા, ઓર તેરી વીલાયતમેં સબ આદમી કીયા અએસેહી હએ ? મંએને કહા મુજહે દેખકર તુમ મુતઅજબુબ હો, ઓર યહાંકે લોગોંકો દેખકર મએં મુતહયર હું કે એક પાવસે કીસતરેહ ચલતે હએં ? ઇતનેમેં યેહ શોરો ગુલહુવા કે એક બડા અઝદહા દઓડા હુવા શહેરકે તરફ ચલા આતા હએ, સો ઉસકી દહેશતસે સારે શહેર- મેં ખલબલી પડ ગઈ, ઓર લોગ ભાગને લગે, મએને ખીઆલ કીયા કે, યેહ અઝદહા ઇતની દુરસે મેરે વાસ્તે આયા હએ, અબ મયેં હમચદ છુપુંગા, પર એહ ન છોડેગા. નાહક મેરે સબબ તમામ ખલકલા આઝાર પાએગી. સો મએં અપની જાનસે હાથ ધોકે ઉસ અઝદહાકે તરફ રવાના હુવા, વોહ મુજહે દેકર ખડા હોગયા; જબ મએં નઝદીક પહોંચા તબ વોહ મુજહે પીઠપર સવાર કરકે મીસરકે તરફ રવાના હુવા મીસરમેં પહોંચાકર મએંને ઇશારા કીયા કે, મુજહે ભુક પીઆસકા ગલબા હએ યેહ બાત સુનકે ઉસને મુજહે પીઠપરસે ઉતાર દીયા, તો મએં શહેરમેં ગ- યા, ઓર ખાને પીનેસે ફરાગત હોકે ફીર આયા. વોહ મેરે તઈ ગરદનપર સવાર કરકે, અપને મકાનપર પહોંચા, ઓર ઉસી ગાર- પર લેજાકર ખડા કરદીયા દેખતા કયાહુ કે ઉસ બીછુકી માદા દુસરે મેરે મારનેકા કસ્દ કરકે ચલી આતી હયે મએને 'ફીલફઓર એક તીર અયેસા ચલાયા કે, મરગઇ ઓદ અઝદહો અપને દુશ- મનકે મરનેસે નેહાયત ખુશ હોકર મેરે કદમોંપર ગીર પડા ઉસ અરસેમે વોહ પીર બુઝુરગ અસા હાથમેં લીએ હુએ, મેરે સામને આ ખડા હુવા. મએને અસ્સલામો અલેકુમ કહા ઉસને જવાબ દેકર મેરા હાથ પકડ લીયા, ઓર પહાડકે ઉપર લેજાકર અઝદહેકે દોનોં બચ્ચે દીખલાએ, ઓર વહાં એક ઇમારત આલીશાનથી, મએને ઉસ બુઝુરગસેપુછા. દસઇમારત આકંદરયકહએ? બોલાયેહમકાનદેવ કાહએ

ઉસકી અઓતબી તેરે હાથ હુએ ફેર એક કાગઝકા તખ્તા લીખા હુવા મેરે હાથમેં દીયા, ઓર કહા, તીન મરતબે બીસ મીલ્લાહ બોલકર ઉસકે અંદર જો, ઓર કીસી ચીઝકા હરગીઝ અંદેશા મતકર તુજહકે ઝીતહાર ખતર નહીં લેકીન ઉસ નાબેકારકો લાત ગુસેસે મારના, હરગીઝ હતીઆર ન ચલાતા, મંએ વોહ તખતા લેકર હસબુલઇરસાદ તીન દફા બીસમીલાહ કહેકર દરવાઝેકે અંદર ગયા, ઓર વહાં જાકે જો દેખા તો, એક મકાન અએસા પાકીઝા હએકે હુરાનેબેહેસ્ની જીસકે દેખનેકી આરઝુ કરેં, ઓર એક લકડી પંધરા સોલા બરસકી નેયતયત હસીન સહેદરીમો એક તખતપર બએઠી હએ. મુજહે દેખકર બોલી અએ અઝીઝ યેહ વોહ મકાન હએ કે જહાં પરીદીપર ન માર શકે કયું કર આયા મગર તુજહે અપની જાનપયારી નહીં કે, આપ આપને પાંવસે ગોરમે આયા હએ ! મુજહે તેરા જવાનીપર રહમ આતા હએ; જીસ રાહસે આયા હએ ઉસી રાહસે નીકલજા, નહીંતો ઇસી વકત મારા જાએગા મએને કહા કે, અએ નાઝનીં, જો લેછ કે મેરી કીસમતમેં લીખા હએ સો મીટતા નહીં, યેહ તો કહે કે, તુ સાથ ઇસ નઝારતકે ફુલ બાજતુર ઇસ આબોતાબકે તેરે મુંહકે રૂબરૂ શરમીંદા હએ, ઉસ દેવ પલીદકે પંજેમે કયું કર ગીરફતાર હુઇ ? યેહ બાત સુનકર ઉસકી આંખે ભર આઇ.

બએત.

ડબડબાઇ આંખ આંસુથમ રહે,
કાસએ નરગીસમેં જું શબતમ રહે.

ફેર એક સાંસ લેકર બોલી, અએ જવાન, મએ અપની હકીકત કયા બયાન કરૂં મએ દમશકકે પાદશા હકી બેટીહું, એકદીન ગરમીકે મોસમમે મયે ખુલ્લે બાલોંસે છતપર સોતીથી, ઇતેફાકન ઇસ મુઝી નાબેકારકા વહાં ગુઝર હુવા, તો મેરે ઉપર આશક હોગયા; ઉસ રોઝસે હરરોઝ આધી રાતકો આનકે સુબહો તક મેરે સામને બએઠ રહેના લાગા, ઓર મુજહે મના કરદીયાકે ખબરદાર મેરે આનેકા ઝીકર કીસીકે સામને મત કીજીઓ, નહીંતો યકાંસે કઠા લેજાઉંગા મેરી વોહ હકીકત હુઇ:—

દોહરા.

મનમેં રહેતો મન જરે કહું તો મુશ જરજાએ,

ઇસ ગમમેં દીન બદીન દુબલી હોને લગી ઓર બદનકા રંગ ઝરદ પડ ગયા માં બાપને મેરા યેહ અહેવાલ દેખકર નાતવાનીકા સબબ પુછને લગે, લેકીન મએં ઉસકે ડરસે ન બતલાતીથી આખીર રફ્તા રફ્તા સુખકર મએં અએસી હોગઇ કે બદનપર ગોશત ન રહા ફકત પોસ્તો ઉસતખવાં બાકી રહા. એકરોઝ મેરી માંને મુજહે ગોષેમેં લે જાકર પુછા, અએ બેટી તેરા કયા હાલ હએ કે, રોઝબરોઝ સુખની જાતી હએ અગર કુછ બીમારી હએ તો ઝાહેર કર કે ઉસકા ઇલાજ કરેં યા કીસીકે ઇશકમેં ગીરફતાર હુઇ હએ કે ઉસકે ફીરાકમેં દુબલી હો જાતી હએ ! અએ જવાન, જબ માપે યેહ બાત સુની તો મેરે તઇ દુના રંજ હુવા અગર ગોયમ મુશકીલ વગર ન ગોયમ મુશકીલ અગર કહું તો દેવકા ડર વગર ન કહું તો ઇતપર યેહ બાત સાબીત હોતી હએ કે કીસીપર આશક હુઈ હએ ? ઘડી દોએક ઇસી ફીકરમેં રહી કે કહું યા ન કહું અગર ચાર નાચાર મએંને કહાં, અએ માદરે મેહેરબાન, અબતલક મએં નહી જાનતી કે, ઇશક ખાનેકી ચીઝ યા પહેનનેકા કપડા હએ કયા ઇસીકો ઇશ્ક કહેતેં હએ ઓર અગર કુછ રોગ મેરે તઇ હોતા તો, અલબતા મએ આપ ઝાહેર કરદેતી છુપાનેસે કયા હાસીલ થા, તુ મેરી લાગરી કા સબબ મત પુછ. કે ના ગુફતા બેહ યેહ બાત સુનકે ઉસ રાઝ ખુરીયાકે સુનનેકા ઇશતીઆક હુવા. ઓર દમબદમ બજીદ હે કર પુછને લગી મએંને કહા, અએ માદરે મેહેબાન તુ હરગીઝ ઇસ બાતકી હટ મત કર, અગર કહુંગી તો ફેર મએ ન હુંગી, ઓર તુ મેરી સુરત દેખનેકો તરસા કરેગી. ઇસ બાતસે ઓરભી શઓક ઝીયાદા હુવા, તો ઝીદ કરકે કહેને લગી કે, ઇસ બાતકા છુપાના ખુબ નહી, તુ અપની હકીકત મુફસીલ બયાન કર કે તદબીર કરેં.

ગરઝ જબ મએંને દેખા કે, ખ્વાહમખ્વાહ ઉસકી એહી મરઝી હએ, ઓર બગએર કહેને મેરા છુટકારા નહી; તબ લાચાર હોકર મએંને અવલસે આખીર તક દેવકા સારા

કીસ્સા બયાન કીયા, ઓર યેહભી કહે દીયા કે, ઉસને મનાકીયાથા કે, હરગીઝ કીસીસે મત કહીઓ, જીસ રોઝ યહાંસે લેજાઉગા. વોહ યેહ અહેવાલ સુનતેહી ધબરાકે મેરે પાસસે ઉઠી ઓર ફુઓરન જાકર મેરે બાપકો ખબરકી ઉસને ઉસી વક્ત તમામ શહેરકે સીયાતે, ઓર ઝાડને વાલોંકો બુલાવાકર ગન્ડે. ઓર તાવીઝ લીખવા લીખવાકે મેરે ગલે, ઓર બાઝુમેં બાંધે. શામકે વક્ત એક તરફ મેરે બાપને આપના પલંગ બીછવાયા ઓર દુસરે તરફ મેરી માંકી, બીચમેં મેરા પલંગ બીછવાયા ઓર હર તરફ શમઅદાનોમેં પલીતે જલવાએ, ઓર એક શખસ ઝાડનેવાલા ઇસ ફનમેં ઉસતાદ કામીલથા પરદેકે બાહેર ઇસ ઇરાદેપર બએઠા કે જીસ વક્ત લોહ દેવ આવેગા, તો મએ અપને ઇલમકે ઝોરસે ઉસે ફુક દુંગા! આધી રાતકે વક્ત યેહ મુઝી વહા પહોંચા ઓર પહેલે ઉસ શખસકો ઉસકે જલાનેકે કે રાદેપર બએઠા, એક તમાંચા અએસા મારકે, બેજાન કરકે મુજહકો પલંગ સમેત યહાં લાયા ઓર અબ હરરોઝ મુજહસે ચાહતા હએ કે કુછ ઓર બાત કરે, લેકીન આજતક મએં બીમારીકે બહાનેશે બચીહું ઉસ રોઝસે આદમીકી સુરત દેખનેકો તરસતી હું, આજ ચવથે બરસ તેરા મુહ દેખા હએ શું! અએ સમનરૂખ, ઉસ નાઝનીને અપની યેહ હકીકત કહે કે પુછ, અએ જવાન. અબ એહ કહે તુ આપસે અપની જાન દેનેકો યહા કયું આયા, તો મએંને ઉસકે રૂબરૂ ઇબતીદાસે સબ અપના અહેવાલ બયાન કરકે કહા કે એકબુઝરૂગકે ઇશારસે ઉસ દેવ પલીદકે મારનેકે વાસ્તે આયા હું યેહ બાત સુનકર બોલી ઉસકા મારા સહેલ નહી, અગર અપની ઝીંદગી મતલુબ હએ તો યેહ ખીયાલ ખામ દીલસે દુર કર, ઓર જીસ રાહસે આયા હએ; ઉસી રાહસે ચલા જા, અફસ અપની જાન અઝીઝકો કયું બરબાદ કરતા હએ? મએંને કહા, જો હોની હો સો હો અબ મએ બગએર મારે મરે ન જાઉંગા ઉસને કહા અગર તેરા યેહી ઇરાદાહ એ તો મુખતાર હએ,તુ જાન,લેકીન ઉસકા મરના બહોત મુશકીલ હએ! તેરા કામ નહીં કે, ઉસને જીત સકે, યેહ કહેકે બોલી, અબ ઉસ

મુઝ કે અનેકા વક્ત હુવા હએ, આ તુજહે એક ગોશોમેં બીઠા રખું, શો એક અએસી જગામે છુપા દીયા કે દેવકો હરગીઝ ખબર ન હોવે, ઉસ અરસેમેં વોહ મુઝી નાબીકર માનીંદ પહાડકે નાઝનીને પાસ આકર બએઠા, ઓર ચાહાકે ઉસકોહાત લગાવે. વોહ ભવેં ચડા કર બોલી. [અએ કમબખત મએં અપને આઝારસે આપમરતી હું અભી મેરે તઈ હાથ ન લગા, થોડે દીન ઓર સબરકર, જબ મએં આરામ પાઉંગા તબ જો ચાહે સો કીજીએ. મએંને ઉસ કાગઝકે તખતેપર જો ઉસ પીરમદને દીયાથા નીગહ કી, તો એહ લીખા માલુમ હુવાં કે, અએ રોશનઝમીર, ઈસ કાગઝકે તઈં ઉસ દેવકો દીખલા, ઓર લાત મુકીસે ઉસકા કામ તમામ કર ઝીનહાર હતીઆર મત ચલાઈઓ. ઉસ મઝમુનકો દેખકર બાહેર આયા, તો દેવ ગુસ્સે મેરે તરફ આયા. મએંને વોહી તખતા ઉસકે સામને કીયા. તખતકે તરફ દેખતેહી ઉસકા બંદ બંદ સુસ્ત હોગયા. મએંને ઉસકી ગરદનમે હાથ ડાલકર ઝમીનપર પટક દીયા, ઓર લાતોંસે નીમજાન કીયા. ફેર કશાકશીમે ઉસ બુઝુરગકી નસીહત દીલસે ફરામોશ હોગઈ. ઓર મીયાનસે તલવાર નીકાલકર ઉસકા ખુન ગીરતેહી હઝારોં દેવ ઓર પએદા હુએ! ઓર મુજહે ઘેર લીયા. મએંને મુઝતરીબ હોકરકે નીગાહ કી, તો યેહ લીખાહુવાથા કે, હઝરત સુલેમાન અલેહીસલામકી દોહાઈ દેકે યેહ કહે કે તુમ શબ જલજાઓ સો હઝરત સુલેમાન પએગંબરકી દોહાઈ દેતેહી સબકે બદનમેં આગ લગ રહી, ઓર ખુદ બખુદ જલકે ખાક હોગએ! નાઝનીં ઈસ માજરેકો દેખકર મુતઅજુબ હુઈ, ઓર મએં ખુદાકા શુકર બજા લાયા, ફીર નાઝનીકા હાથ પકડકે બાહેર આયા વોહી બુઝુરગ દરવાઝેપર ખડાથા. મએંને જહુકર સલામ કીયા ઉસને સલામકા જવાબ દેકર કહા, અએ રોશનઝમીપર બારકલ્લાહ ખુબ મરદાનગી કીફેર વહાંસે નઝદીક એક જહોંપડીમેં લેજાકર, મુજહે ઓર ઉસ અવરતકો ખુબ તરેહ ખાના ખીલાયા, ઓર કહા અબ જા, તેરેતઈ ખુદાકો સોંપા, મગર એક સવાલકા કામ ઓર હએ કે, ઈસ લડકીકો સાથ લેજાકે ઈસકે

વતનમેં પહોંચાદે, ઓર રાહમેં હુશીયારીસે જાઇઓ, કે દેવ તેરે મારનેકા કસ્દ કરેગે. મએને કહા, બહોત બેહેતર, પર ફરમાઇએ કે આપકા ઇસ્મ મુબારક ક્યા. હએ, ઓર અએસે વએરાનમેં રહેનેકા ક્યા બાયસ હએ? યેહ બાત સુનકર ફરમાયા કે, અએ અઝીઝ, મએં, હઝરત સુલેમાનકી અવલાદમેસે હું, મેરા નામ "ખલીફા" કહેતે હએં. ઓર અપની ઝીંદગીકા મીસલે હુબાબ જાનકે ઇસ વએરાનેમેં મકાન કીયા હયે ઓર રાતદીન ખુદાકી ઇબાદતમેં મશગુલ હું બાદ હું મએ નાઝનીંકો હમરાહ લેકર રૂખસત હુવા બાદ કઈ રોઝકે એક શહેરમે પહોંચનેસે ખુદાકા શુકર કીયા, મુલ્કે, દમશકથા વહાં પાંહોચે. નાઝનીંને બાપકે મુલ્કમે પહોંચનેસે ખુદાકા શુકર કીયા ઓર નેહાયત ખુશીસે મેરે તરફ દેખકર બોલી, અયે જવાન, અગરચે તુજહે કામ ફરમાના કમાલ ગુસ્તાખી બલકે સરાસર બેઅદબી હયે, કે તેરી સબબસે મયેં બચી નહીં તો ઉસ મુઝીકે હાથસે રેહાઇ મુમકીન નથી; અગર મેરે બદનકે રૂએંકો હઝાર હઝાર ઝબાન પયેદા હો, ઓર એક એક ઝબાનસે લાખ લાખ તારીફ બયાન કરૂં તોબી તેરે એહેસાનસે સરે મુ અદા ન હોસકે.

કતા.

રૂએં રૂએંસે મેરે હો અગર હઝાર ઝબાં.
હરએક ઝબાંસે કરૂં લાખ લાખ વસફ બયાં.
ફેર એક બાલ બરાબર ન તોબી હો તારીફ,
કીયા હએ તુને મેરે હકમેં જીસકદર એહસાં

પર કયા કરૂ કે, તેરે સીવાએ યહાં મેરે સાથ કોઈ નહીં કે જીસે અપની હાજત કહું, લાચાર હોકર હરએકબાર તુજહે તકલીફ દેતીહું મઆફ કીજીઓ, અબ યેહ અરઝ હએ કે, કદમ રન્જા ફરમાકર યહાં કે હાકમકો ખબર દે કે, તુમ્હારે પાદશાહકી બેટી જો દેવ લેગયાથા સો આઈ હએ અયે મલકે જબ મએને ઉસ શહેરકે હાકમસે યેહ ખબર દે કે, ઉસને સુનતેહી પ્યાદા પા આનકર તસલીમાત બજાલાયા ફેર કઈ પાલકીમાં સોંને ઓર જવાહેરસે જહલા જહલ ઓર કઇ હાતી કે જીનકી અમારીયાં ઓર હવદે ઝરીકે કા-

મએ અહકામક થે સવારીકે વાસ્તે લાકર હાઝીર કીએ. નાઝનીને યેક હાથીપર મુજહે સવાર કીયા, ઓર યેક હાથીપર આપ સવાર હોકે બડી ધુમધામસે શહેરમેં દાખીલ હુઈ વહ કે હાકમને ઉસકે આનેકી ખુશીસે બહોત ખએરાત કરી, ઓર સેકડે લઓંડીયાં ખુબરૂ ખીદમતકે વાસ્તે ભેજદીં, ઓર તરેહ તરેહકી પોશાક, ઓર ઝેવરગીરાં કીમત લાકર હાઝીર કીયે. દુસરે રોઝ નાઝનીને મુજહસે કહાં, અયે અઝીઝ આજ યહાં આરામ કરેં, કલ શહેરે દમશક્ષ ચલેગે, મયેને કહા, આપતો અપને મકાનમેં પહોંચે મેરેતઇ રૂખસત કરો કે અપને કામકો જાઊ ઉસને કહા, અયે જવાન, યેહ કયુંકર હોસકતા હુએ કે અબ મએં તેરે તઈ રૂખસત કરૂં, ઇસ અઝઝેકે ગરીબખાનેમેં તશરીફ ફરમાહો કે દોચાર માહ આરામ કીજીયે, બાદઝાં જીસતરફકા કસ્દ કરોગે વહાં ફઓજ પાદશાહી સાથ લેકર પહોંચ સકતે હો. મએને હરચંદ ઉઝદ કીએ પર ઉસને હરગીઝ ન માના, ઓર કસમેં દેકે ખવામખવા મુજહે રખા. દુસરે રોઝ સુબ્હાકો કે સુરજકી કીરનભી ન નીકલી થી, સવારી પાદશાહનાં તઇયાર કરવા કર યેહ ઘોડે બાદરફતાર પર, કે સોને. જવાહીરમેં ગરકથા, મુજહે સવાર કીયા. ઓર આપ અમારીમેં કે જવાહેરશે મુરસ્સા થી બયેઠકર દમશકકે તરફરવાના હુએ. વહાંકા હાકમ પ્યાદા પારીકાબમેં ચલતાથા, ઓર નકીબ ફઓજકે એહતીમામ કરતે ઓર પુકારતે જાતેથે બડાહે જાઓ ઉસરોઝ મએને ઉહ નાઝનીકે ચેહેરેપર નીગાહકી, તો કાલી દુશાલેમેં ઉસકા મુહ અયેસા માલુમ હોતાથા જે જએસે કાલી બદલીમે ચાંદ.

કતા.

તસવ્વર યેહ કીયા દેખ ઉસકા મુંહ કાલે દુશાલેમેં,
સીયાહ બદલીમેં હુએ ખુરશીદ યા હુએ માહ કાલેમે.

સો ઉસકી વોહતસવીર અબતલક મેરે દીલસે નહીં ભુલતી અલકીસ્સા કોસ ચાર એકપર એક બાગથા તો નાઝનીં હાથીસે ઉતર કર બાગકે અંદર મુતવજહા હુઈ ઓર મેરા હાથ પકડકર ઘડી દો એકતક સઓર કરતી રહી. બાગમેં

સહેનમે એક સગેમરમરકા હસ્ત પહેલુ બગલાથા, ઉસમેં ફર-
શમખમલી બીછવાકર દસ્તરખ્વાન બીછવાનેકા હુકમદીયા ખીદ-
મતગારોંને દસ્તર ખ્વાન બીછાકે ખાના હાઝીર કીયા. સાઅત
એકકે બાદ, નાઝની ચમનરી સઓરસે ફરાગત હોકર બંગલેકી
તરફ મુતવજહા હુઇ, ઓર મુન્જેહમી હમરાહ લેકર ખાના ખાઇ
જબખાનેસે ફરાગત હો ચુકા તબ ખીદમતગારોંને દસ્તર ખ્વાના
ઉઠાયા ફેર રાહકી માંદગીસે ઉસી જગા મેરી આંખ લગ ગઇ. જ-
બ જાગા તો દીલમેં યેહ અદેશા આયા કે ગુસલકી એહેતીઆજ
હુએ, ઉસ બાગમેં એક હઓઝથા, મએને વહાં જાકે વોહ કાગઝ-
કા તખ્તા તે પીદ બુઝરગવારને દીયા થા, હઓઝકે કીનારે પર
રખ દીયા, ઓર ચાહાકે નહાનેકે વાસ્તે હઓઝમેં ઉતરૂં. દેવ, કે
મેરે મારનેકી ફીકરમેંથે. ઉન્હોંને ફુરસત પાકે વોહ કાગઝકા તખ-
તા ઉઠા લીયા, ઓર ખુબ તરેહ જકડકર મેરી મુસ્કે બાંધી ઓર
લસ્કરકો બરબાદ કીયા જીનકી હયાત બાકીથી સો ભાગ ગએ,
ઓર ચાહા કે ઉસ નાઝનીકો ખરાબ કરેં. તો એક દેવકો ઉસકા
હુસને જમાલ દેખકર રહમ આયા ઓર કહા, અએ યારો અ-
એસી નાઝનીકો હયા કરના ખુબ નહીં, ઇસકો અપના સાકી કી-
યા ચાહીએ; ગરઝ કે વોહ મજલીસે સુરૂર માતમસરા હો ચઇ,
ઓર રાતકો મુજહે ઉન દેવોંને એક દરખતસે બાંધ દીયા, મએને
ઉસ હાલતે તબાહીમેં કે ઝીંદગીસે નાઉમ્મેદથા ઉસ પીર બુઝરગ-
કો યાદ કરનેહી મેરે સામને આનકે ખડા હુવા. ઓર દેવોંસે વો-
હ કાગઝકા તખતા છીનકે મેરે હાથમેં દીયા, ઓર ફરમાયા.
અયે ગાફીલ હુશીઆર હો, ખબરદાર યેહુ તખતએ તીલસ્સુમ મેરે
સીવાએ કીસીકે મત દીજીઓ ફેર અપને હાથસે મેરે મુસ્કેં ખોલકે
કહા, હઝરત સુલેમાનકી દોહાઇદે કે કહે કે, તુમ સબ તુકડે હો
જાવે, યેહ બાત કહેકે વોહ પીર બુઝરગ નઝરસે ગાયબ હુએ:
રોશનઝમીરને યહાંતક બાત કહી તબ સમનરૂખ બોલી, અએ
જવાન, મએ યેહ પુછતી હું કે જો દેવોંને ઇતને લશકરકો એક
દમમેં ફના કીયા, ઉનસે ઉસ પીર બુઝરગવારને કાગઝકા તખતા
કયું કર છીન લીયાં? રોશનઝમીર બોલા, યેહ સચ હયે લેકીન
યેહ બએત નહીં સુની હયે:—

બયેત.

ગરચે ખુદાકે દોસ્ત હયે પર વોહ ખુદા નહીં,
લેકીન ખુદાસે એક ઘડીભી જુદા નહીં.

અગર કોઇ દો ચાર રોઝ કીસી આદમીકી ખીદમત કરે તો વોહભી અલબત્તા મેહેરબાન હોવે, ઓર જો શખસ કે અપની સારી ઉમર હકતઆલાકી ખીદમત, ઓર બંદગીમેં સરફ કરતે હયેં તો ઉન્હેં ઇતના મકદુર હોતા હયે કે, જો ચાહે સો કરે. સુન અએ સમનરૂખ જબ વોહ બુઝરગ મેરી નઝરોંસે ગાયબ હુવા, તબ મએને હઝરત સુલેમાનકી દોહાઈ દી, કે તુમ સબ ટુકડે ટુકડે હો જાઓ, તો ઉસી વકત ઉનકે બંદ બંદ જુદા હોગએ, ઓર બદનસે સર જુદે જાપડે ? લશટરકે લોક જો ભાગકે બચેથે વોહભી યેહ અહેવાલ દેખકર નેહાયત મુતઅજ્જુબ હો ગએ ઓર કમાલ ખુશદીલસે રાતકો ઉસી બાગમેં આરામ કીયા. હવાંસે સુબ્હોકો રવાના હુએ. જબ દમશકકે નઝદીક પહોંચે, તબ પાદશાહને બેટીકે આનેકી ખબર સુનકર નેહાયત ખુશીસે વઝીરકો ઇસ્તે બાલકે વાસ્તે ભેજા. નાઝની દમશકમેં પહોંચકર બાપકે કદમખોસ હુઇ. પાદશાહને બડે એઝાઝસે ઉસકો અપને તખ્તપર બીઠાકર અહેવાલ પુછને લગા ? ઉસને અવ્વલસે આખીરતક સબ સરગુઝીરત બયાન કરકે મેરે તરફ ઇશારા કીયા કે ઉસ જવાનને ઉસ મુઝીકે પંજેસે મુજહે છુડાકર યહાંતક પહોંચાયા હએ. નહી તો કીસી તરેહ ખલાસી મુમકીન નથી ઓર રાહમેં અએસી આફતોં, ઓર બલાઓંસે બચા લીયા હએ કે, ઉસીકા કામથા, ફેર હમસફકે લોગોંને બાગમેં દેવોંકે આનેકા અહેવાલ મુફસ્સીલ બયાન કીયા. પાદશાહને મેરેતઈ અપને પાસ બુલાકર કમાલ મહેરબાનીસે ફરમાયા. અએ અઝીઝ તેરે સબબસે આજ પાંચવે બરસ અપની એક મુંહ દેખા હએ, તેરે ઇસ હકસે હરગીઝ અદા ન હોસકેંગે ફેર મેરે રહેનેકે વાસ્તે એક અલાહેદા મકાન ખાલી કરવાકે સદહા આદમી મેરી ખીદમતકે વાસ્તે ભેજે; આઠ સાત દીનકે બાદ મએને પાદશાહસે રૂખસત માંગી ઉસને કહા અએ અઝીઝ, અએસી જલ્દી કયા હએ ? દસ બીસ

રોઝ આરામ કર. કે રાહકી માંદગી દુર હોવે બાદઆં ઉસ તરફકે ઈરાદા હોગા ફ્રેઓજશાહી સાથ કરકે બઆશાની બીજ્વા દુંગા ફેર વહાંસે ઉઠકર પાદશાહને બેટીકે આગે મેરી રૂખસત તબદીલકા ઝીકર કીયા, ઉસને કહા, અએ ફીબ્લએ આલમ, ઉસ જવાનેકો હરગીઝ જાને ન દેના, બલકે ઇસારા કીયા કે, અગર મુનાજબ હોવે તો, ઈસીસે મેરા નીકાહ કરવાદો અએ મલેકએ આફાક, જબ મએને યેહ બાત સુની તબ અપને તઈ દીવાના કરાર દેકર બેહુદા બાતેં કરને લગા ઓર બદનકે સારે કપડે ફાડકર શહેરસેં નીકલકર જો કોઈ મુઝહે રાહમેં મીલતાથા, દીવાના સમજહકર અબસ અબસ ઈટ, પથ્થર મારતાથા! ઈસ બહાનેહે ઉનકે હાથસે ખલાસી પાકર કોસ દો એક રાહ ગયાથા કે વોહી બુઝરૂઝ આગે આયા, મએને સલામ કીયા. ઉસને સલામકા જવાબ દેકર કહા, અએ ફરઝંદ, કાગઝકા તખતા મુઝહે દે, કે ઉસસે મુઝહકો બહોત કામ હએ મએને હાઝીર કીયા, તો મેરે હાથસે લેકર નઝરસે ગાયબ હુવા, ઓર મએ આગે ચલા. સમનરૂખને શેહઝાદાનઝમીરકા માજરા સુનકે બહોત આફરીનકી ઓર આરશાહ ઉસકે હોશમે આનેસે દમબદમ શુકરેગુઝાર હોતાથા. હઝરત શેખ સનઆનને પુછા, અયે સમનરૂખ અબતેરી તબીઅત કયેસી હયે? બોલી આપકે તવજ્હેસે અબ આરામ હયે, લેકીન મલીકમોહમ્મદકા તમામ કીસ્સા સુનનેકા ઈસ્તી આક બાકી હયે, કે આખીર કાર ઉસકા કયા અહેવાલ હુવા, અપની મુરાદકો પહોંચેગા યા નહી, શેખ શનઆનને તબસ્સુમ કરકે કહા, અયે દાનાદીલ, મલીકમોહમ્મદકી હીકાયત જો બાકી રહી સો તમામ કર.

બયાન કરના દાના દીલકા બાકી હીસ્સા મલેક મોહમદ ઓર ગેતી અફ્રોઝકા રૂબરૂ સમનરૂખ બાનોકે હુસ્બુલ હુકમ અપને પીર.

કહેતે હએં કે, દાનાદીલને અપને મુરશદકી ઈજાઝત પાકે કહા, અયે સમનરૂખ બાનો જબ ગેતીઅફ્રોઝકે ભાઈકા બાયાહ હો ચુકા; તબ ઉસને અપને બાપસે રૂખસત માંગી.

ઉસને રોકર કહા, અયે બેટી યેહ તો મુજહે ખુબ માલુમ હયે કે, તુ અબ યહાં ન રહેગી. લેકીન અબ જો તુ યહાં આઇ હયે તો મેરી ખુસીકે ખાતીર ચંદરોઝ ઓર આરામ કર લાચાર બાપકે ફરમાનેકો કબુલ કીયા, ચંદરોઝકે બાદ, અસરશાહ બીમાર હુવા ઓર ઇસી બીમારીસે મર ગયા ! અફસોસ અયાલ, ઓર આયાને મમલોકતને હરચંદ માતમ કીયા. લેકીન કયા હાસીલ ! આખીર બજુઝ સબર કુછ ચારા ન દેખા કે યેક દીન સબકો મરના હયે, ઓર રોનેસે કોઈ ઝીંદા ન હોતા; અગર અયેસા અયેસાં હોતા.

બયેત.

હરએક સબ ઉમરભર રોતા, ઓર વો ફરયાદો ગમ કરતા
અગર રોનેહે જી ઉઠતા; તો ફીરકોઇ કોઇ મરતા

અલકીસ્સા અસરશાહકી તતીહીઓ તકરીનસે ફરાગત પાકે સબ અરકાન દોલતને ઉસકે બેટેકો તખતપર બેઠાયા, ચંદરોઝકે બાદ એક દીન ગેતી અફરોઝકે ભાઇને કહા અયે બહેન અગર તેરે તઈ યહાં રહેના મંઝુર હયે તો ઉસ આદમીકી દોસ્તી છોડ દે, કે હમારી સોહબતમેં આદમઝાદકો કયા કામ ? ગેતી ફરોઝ બોલી.

બયેત.

તેરે સબ વાજે નસીહત સાથ હયે લેકીન નાસેહા,
દીલજો રહે સકતા નહીં બતલા મયેં ઉસકો કયા કરૂં

અયે બીરાદર ગુસ્તાખી માબાફ અરજ તેરે રૂબરૂ યેહ બાત કહેના બેઅદબી, ઓર બેહયાઇ હયે, લેકીન આશકકો હેયા ઓર શરમ કહાં ? ઓર યેહ બયેત મેરે હસબેહાલ હયે :

રૂબાઇ.

જીસે ઇશકકા તીર કારી લગે, ઉસે ઝીંદગી જગમેં ભારી લગે,
ન હોવે ઉસે જગમેં હરગીઝ કરાર, જીસ્સે યાર જાનીસે યારી લગે.

જબતક મેરે દમમે દમ હયે, તબ તક યેહ મુમકીન નહીં કે અપને યાર વફાદારકી મોહબ્બતસે દીલ ઉઠાઉ, બલકે ઉસકે વાસ્તે તુમ સબકો છોડ દું.

બયેત.

હક મુજહે બાતીલ ઇસ તરેહ ન કરે,

યારસે મયે ફીર જુદા ન કરે.

યેહ બાત કહેકે, સ્વારીકે વાસ્તે તખત મંગવાયા, ઓર પરીઝાદને દેખા કે અબ યેહ જાનેવર મુંતયેદ હયે, હકયેકકો બત ઓર નસીહત કે કહા અયે ગેતીઅફરોઝ, ઇસ બાતમેં બુરા ક્યું માનતી હુએ તુકો બતલા, કે હમકો આદમીઝાદસે દોસ્તી કરના બાઝીમ હયે ! ખુસુસન તુ અસર શાહકી બેટી હોકે અયેસા ખરાબ કામ કરે; વોહ કામ કર કે કોઇ ખરાબ ન કહે. વોહ સબકી બાતેં સુનકર બોલીઃ—

બએત.

નાસેહા દીલ બસમેં નહી કાસીકો સમજાહાતે હોં તુમ !
કયા દીવાને હોગએ હો જાન કયુ ખાતે હો તુમ.

યેહ તો સમજહો, હર ગાહકે મયેંને માબાપ, ઓર બડે ભાઇ કે વોહ બજાયે બાપકે હયે, ઉનકો કહેના ન માના તો તુમ્હારી નસીહત કબ અસર કરેગી અબ મુજકે અપને યારકે સીવા નગોનામોસ, ઓર માંબાપકે નામસે કુછ કામ નહીં.

બએત.

હએ શબર યેહી હોશ યેહી જાન યેહી હએ,
મેરા તો યેહી દીન હએ ઇમાન યેહી હએ.

ફેર મલીકમોહમ્મદકા હાથ પકડકર તખતપર સવાર હોકે અપને સારે લશકર સમેત ઉસી કોહીસ્તાન કદીમકે તરફ રવાના હુઇ. એક સાઅતમેં વહાં પહોંચકર કદીમ ઘરકો ગઇ મલીકમોહમ્મદ વહાં ઝીદા પહોંચનેસે ખુદાકા શુકર બજા લાયા. ગેતીઅફરોઝને રૂહઅફઝાકો ઇશારા કીયા તો ઉશને એક શીશા લાકર દોનોંકેતઇ ખુબ શરાબ પીલાઇ, ઓર તમામ રોઝ નાચ હોતા રહા. શામકે વકત ગેતીઅફરોઝ અપને આશકકો સાથ લેકર ખવાબગાહકે તરફ મુતવજહા હુઇ શરાબકે નશેમેં દો ચાર ઘડી બોસો કીનારમેં મશગુલ રહે જબ ગેતીઅફરોઝ ખવાબમેં ગાફીલ હુઇ. તબ મલીક મોહમ્મદને અપને દીલમેં કહા.

બએત.

ન ઇસકો મેહેર ન ઉલફત ન પ્યાર હએ ન તપાક હએ;

ન મુઝકો સબર ન તાકત ન નીંદ હએ ન કરાર હએ.

મએ આજ અપના મતલબ હાસીલ કરૂંગા. ફેર શહવત કે ગલબેસે બે તાકત હોકે ઉઠા, ઓર ચાહા કે ગેતીઅફરોઝકો બે અંતર કરકે અપને મતલબકો પહોંચે, સો હાથ લગાતેહી ઉસને આંખે ખોલદી ઓર ખફગીસે ભવેં ચઢાકર કહા, અએ બેઅકલ મલઉન, ઈસ કામકો મએં મના કરતી હું તુ ઝોરસે વોહી કામ કરતા હએ; મએં યેહ ચાહતીથી કે અબ તુ કીસી આફતમેં ગીરફતાર ન હોવે, પર જાત મુજહકે આપ બલામેં પડતા હએ. અએ મલેકા, વોહ બીચાર લોટ પોટકે કુત્તા હો ગયા! તે નવકરોને માર-કે હવેલીસે બાહેર નીકાલ દીયા. વોહ લાચારો પશેમાન હોકે દીલકી દીલમે યેહ શએર પડતા હુવા શહેરકે તરફ ચલા.

બએત.

ઈસકદર મએને સહી જોરો જરા યા કીસમત
તોભી મતલબ મેરા હાસીલ ન હુવા યા કીસ્મત

શહેરમેં પહોંચકર દેખતા ક્યા હએ કે, દાનીશમંદ ઘોડે પૂર સવાર હોકર દરબારકો જાતાથા. દઓડકર ઘોડેકે નઝદીક ગયા, ઓ-ર ઉછલકે અપને ચચાકે પાંવ ચુમકર દુમ હીલાને લગા દાનીશ-મંદને દાનાઈસ દરીઆફ્ત કીયા કે, મલીકમોહમ્મદ હએ, કહા. અએ કમબખ્ત, તુને કઈબાર કસમે ખાખાકર તોબા કરીથી, લે-કીન ગેતી અફરોઝકી દોસ્તીસે બાઝ ન આયા? ઓર પરીયોંસે સોહબત ઈખતીયાર કરકે દીનસે બેદીન હો ગયા ખુદાકી કસમ અ-ગર અબ તુ ઈસી હાલતમેં મરજાએ, તોભી મુજહે રહમ ન આ-વે, ઈસ્સે યેહ બાત કહેકર નઓકરોંકો પરવાનગીદી, કે ઉસકેતઈં ડોરીયોંકે હવાલે કરો, ઓર દુસરે કુત્તોમેં ઈસેભી રખા કરો, મલી-કમોહમ્મદ અપને દીલમેં કહેતાથા કે ગેતીઅફરોઝને મેરી ખાતરી આપને સારે ખેશોઅકરીબકો છોડ દીયા, અબ મએં દાનીશમંદકે કહેનેસે ઉસકી દોસ્તી કયું કર છોડું.

બએત.

એક દીન દીલકી ગયા હએ જાતાભી બરબર જાએ,
પર નહીં મુમકીન કે અપને દીલસે ઉસકી યાદ જાએ.

અલમકીસ્સા તીન મહીનેતક ડોરીયોંને ઉસે કુતોંમે રખ્ખા, કે એકરોઝ ફરખુંદશાહકે દીલમેં આયા કે મએંને મલીકમોહમદકો ગેતીઅફરોઝકી ખબરકે વાસ્તે ભેજાથા, સો અબતલક ન ફીરા, શાયદ અપને માશુકકે પાસ પહોંચકર અએશોઅશરતમેં મશગુલ હુવાહો, આજ મએં આપ જાકે ગેતીઅફરોઝકી ખબર લું ઓર યેહભી દરીઆફત કરૂં કે મલીકમોહમ્મદ વહાં કીસ કામમેં હએ ફેર ઉસી વક્ત ઘોડેપર સવાર હોકર મઓહદસ બીસ આદમીકે ઉસ કોહીસ્તાનકે તરફ રવાના હુવા. જબ મહેલકે નઝદીક પહોંચા, તબ ઘોડેસે ઉતર કર અકેલા મહેલકે દરવાઝેકે અંદર ગયા. ગેતી અફ-રોઝને ફરખુંશાહકો દેખકર ઇસ્તકબાલ લેગઇ. બડી એઝાઝસે તખતપર બીઠાયા. ફેર રૂહઅફઝાશાહ પરીકે ઇશારેસે શરાબકે પી-લાનેમેં મશગુલ હુઇ; શામકે વક્ત ખાનેસે ફરાગત હોકર ગેતીઅ-ફરોઝને રૂહઅફઝાકો ઇશારેસે કહા આજ તુ કીસી તઓરસે પાઃ-દશાહકો હએવાન બનાદે, તો પાદશાહકો મલીકમોહદકી કદર મા-લુમ હોવે. જએસા શેખસાદીને ફરમાયા હએઃ—"કેદરેઆરીયત કસે દાનદ કે બમુસીબતે ગીરફતાર આયદ ઉસને કહા, બહોત બે-હેતર. રૂહઅફઝા પાદશાહકો અપની ખવાબગાહમેં લેગઇ, ઓર પએહમ શરાબકે પ્યાલે દેકે અએસા બે ખુદ કીયા કે, ફરખુંદશા-હકો અપને બદન કીભી ખબર ન રહી, ઓર બોસોકનાર કરકે ચાહા કે બેહીજાબીસે લઝતે દુનેયવી હાસીલ કરે. રૂહઅફઝાને જહું જલાકે કહા, અએ ગુરબએ મીસકીન, બસ ઇસસે ઝીયાદા ગુસ-તાખી મતકર, યેહ કહેતેહી પાદશાહ લોટ પોટકે બીલ્લીકી શીકલ હો ગયા. સમનરૂખ કરવટ ફેરકે પુછા, અએ દાનાદીલ યેહ બડે અચંબેકી બાત હએ, કે ઉનકે કહેનેસે ક્યુંકર હએવાન હોજાતાથા? ઉસને જવાબ દીયા, અએ મલેક એ આફાક કુછ તઅજજુબ નહીં પરીઓંકી ઝબાનમેં ઓર જાદુમે અજબ ભી અસર હએ?

ગરઝ, કે જબ ફરખુંદશાહ બીલ્લીકી શીકલ હોગયા, તબ રૂહઅફઝાને ખવાબ ગાહસે બાહેર નીકાલ દીયા, તો રાત ભર બાગકી સેહનમેં રોરોકર અપને દીલમે પચતાયા, કે

અગર મએં અએસા જાનતા તો વહાં આનકે કયું ફઝીહત હોતા ! અબ શહેરમેં જાકર નઓકરોંકો કયા મુંહ દીખીલાઉંગા સુબ્હેકે વક્ત ગેતીઅફરોઝકે મહેલસે નીકલકર અપને શહેરકી સહ લી, ઓર અપને દવલતપરાકે પાસ પહોંચકર દાનીશમંદ વઝીરકા મુંતઝીર એક ગોશેમેં છુપકે ખડા હો રહા ! જબ પાદશાહ બીલ્લી હોકર પરીઓકે મહેલસે બાહેર નીકલા તબ શાહપરીને દો ચાર જાસુસ ઉસકે પીછે મખડી રવાના કીએ. અએ બાનો જબ રાતકો ફરખુંદશાહા થક ન ગયા, તબ સબકા શકીન હુવા કે, ખુદ બદવલત ગેતીઅફરોઝકે તરફ રોનક બખ્શ હુએ હોંગે. દાનીશમંદ સારી રાત ઉસી ફીકરમેં જાગતા રહા, કે દેખીએ હઝરત કીસ અહેવાલસે ઘર આવેગે, ફરજકે કવત પાદશાહકી ખબરકે વાસ્તે પાપીયાદા બારગાહ સુલતાનીકો રવાના હુવા. જબ મહેલકે નઝદીક પહોંચા, તબ પાદશાહકે બશીકલે બીલ્લીથા, દઓડકર ઉસકે પાસ આયા ! ઉસને અકલસે માલુમ કીયા કે પાદશાહ હએ ઉસને દુમ હીલાઈ દાનીશમંદને ફીર હાલ ઉસ બીલ્લીકો ગોદમે ઊઠા લાયા, ઓર દુશાલે મે છુપાકર અપને ઘર લેગયા વહાંએક ગોશેમે જાકર થોડીસી માજુમ ખીલા દી. તો લોટ પોટકે બસુરતે અસલી હો ગયા ? વઝીરને બાદશાહકો લીબાસ પહેનાયા ઓર ઘોડેપર સવાર કરકે મહેલમેં દાખીલ કીયા પાદશાહ ઉસી વક્ત અએસા શરમીંદા હુવા. કે ખુદા કીસીકો ન કરે, ઓર ખીસાયના હોકર દાનીશમંદસે કહી, કે હમ આદમીઓંકા પરીઝાદોંપર, ઓર તો કુછ બસ નહીં ચલતા, મગર યેહ દીલમેં આતા હએ કે, મલીકમોહમ્મદકો કે ઉસકા યાર જાતી હએ, જાનસે મારડાલુ કે ઉસકા ગમ કીયામત તક ગેતીઅફરોઝકે દીલમેં રહેગા. અએ બાનો અગરચે મલીકમોહમ્મદ નેહાયત નાલાએકથા, લેકીન વઝીરકી મહોબતને ન ચહા કે, જાનશે મારા જાવે, આખીર કલમએ ખએર, ઉસકે હકમેં બોલા કે, યેહ તો ઈસ જમાનકા બંદા હએ, આગે જો આપકી મરઝીસેં આવે સો કીજીએ પાદશાહને ફરમાયા. મલીકમોહમ્મદ રહાં હએ હાઝીર કરો, ઓર જલ્લાદોંકો બુલાયા, કે ઉસકા પેટ ચાક કરે ? દાનીશમંદને

અરઝ કીયા વોહ બીચારા તો તીન મહીનેસે કુતેકી સુરત બન-
કર ઔર કુતામેં ડોરીઓંકે હવાલે હયે. યેહ બાત સુનકર પાદ-
સાહને ઉસકો લાનેકે વાસ્તે જલાદ ભેજે અએ મલેકા, ગેતીઅ-
ફ્રોઝકે જાસુસોંને અહેવાલ દેખકર શાહપરીકો ખબર પહોંચાઇ,
કે આપકી દોસ્તીકે તુફૈલ મલીકમોહમદ બીચારા યું મુફત મા-
રા જાતા હયે. યેહ માજરા સુનતેહી વોહ હાએ હાએ કરકે ત-
ખ્તપર સવાર હુઈ, જીન ઔર દેવોંકી ફ્રૌજ લેકર શીલફ્રૌર
શહેરમેં આઈ દેખતી કયા હયે કે, જલાદ મલીકમોહમ્મદકો પા-
દશાહકે પાસ લેજાતેહયેં, વોહ બીચારા અપને દીલમેં કહેતાથા
કે આજ જો યેહ લોગ મુજહસે અયેસી બદસુલકી કરતે હયેં,
સો બેસબબ નહીં ? ખુદા જાને મુજહસે કયા તકસીર હુઈ હ-
એ, જીસકી યેહ સઝા દેતે હયેં; અગર મુજહે કતલ કરનેકો
લે જાતે હયે તો મરનેકો કુછ અફ્રસોસ નહી લેકીન યેહ અર-
માનતો હયે કે, માશુકકો એક નઝર દેખકર માર જાઉ.

બએેત.

દેખલું એક નઝર મગોં મસ્તે મરરે,
યા નીકલજાવેંગા જી નાલાહી કરતે કરતે

ઇસી ગુફ્તગોમેંથા, કે યકાયક ગેતીઅફ્રરે ઝને આનકા
શોર માચાયા. અવ્વલ ઉનકો કે મલીકમોહમ્મદકો મારનેકે ઇરા-
દેપરથે ઝેરોઝબાર કરકે કુછ જાનવર બનાદીએ, ઔર થોડોંકો બે-
જાન કરદીયા, બાદ મલીકમોહમ્મદકો કહા. અએ મલીક મોંમદ
વફાદાર તુ આદમી હોકર તખ્ત મેરે પાસ આનકર કયું બએ-
ઠતા વોહ ઉસીદમ લોટપોકર આદમી હોગયા. ઔર તખતપર ગે-
તીઅફ્રરોઝકે પાસ આ બએઠા ! વોહમલીક મોહમદકો સાથ લે-
કર મહેલમેં દાખીલ હુઈ. ફરખુંદશાહને યેહ સુનકર દીલમેં બ-
હોત અફ્રસોસ કીયા, ઔર એક દહેસત પએદા હુઈ, કે મુબાદા
ગેતીઅફ્રરોઝ મેરે ખરાબ કરનેકા કરદ ન કરે !

ગેતીઅફ્રરોઝને ઘરકો જાકે મલીકમોહમ્મદસે પુછા, અ-
એ યાર યેહ કામ જો મએને કીયા તુજહે કુછ ખબર હએ ?

વોહ બીચારા ઇસ મુકદમસે નાવાકીફથા બોલા મુજહે કુછ મા-
લુમ નહી. ગેતીઅફરોઝને અવ્વલસે આખીરતક સબ અહેવાલ
બયાન કીયા. ઉસને ખુશ હોકર યેહ બએત પડી:—

બએત.

ગમે જાં તુ હએ દીગર રાહતે જા હએ તુહી,
મએને યેહ દેખલીયા જાને જહાં હએ તુંહી.

ગેતીઅફરોઝને ઉસકો અપની છાતીસે લગાયા, ફેર રૂહઅ-
ફઝાને દોનોંકો પીઆલે શરાબકે પીલાએ ઓર નાઝનીકે ઇશારેસે
નાચ શુરૂ હુવા, દોનોં આશકોમાશુક ફરાગતસે બએઠે હુએ નાચ
દેખનેથે, ઓર શરાબકે નશેમેં બેખુદ હોકર ઉસકી છાતીકો હાથ
લગાતાથા, ઓર કભી યેહ બે હાજાબાકા મુહ ચુમ લેતાથા;
ગરઝ વોહ દોનોં અયેશોઇશાતમેં મશગુલથે, કે યકાયક પરયોંકી
આવાઝ કાનમેં આઈ; ગેતીઅફરોઝને ઉંચા સર કરકે જો દેખા
તો યેહ માલુમ હુવા કે, જીસ પાદશાહસે નામઝદ હુઈથી, ઉસકો
વઝીર આના હએ ઇતનેમે ઉસને આકર કોરનશકી ગેતી અફ-
રોઝને ઉસકી તરફ દેખતર કહા, એ વઝીર તેહે કયા પયેગામ
હયે! વઝીરને માનીંદ એલચીયાં કાયદેદાન કે તસલીમાત બજ-
લાકે અપને આકાકે તરફસે યેહ પયેગામ કહા:—અસ શાહકે મર-
નેકે બાદ, હમને શાદીકે વાસ્તે તુમ્હારે ભાઇકે પાસ કાસીદ જા-
થા ઉસને ઓર આપકી વાલેદએ મોઅઝ મને જવાબ દીયા
કે, ઇસ મુકદમેમેં હમારા કુછ ઇખતીઆર નહીં. ગેતી અફરોઝ-
આ રૂપ મુખતાર હએ, બલકે ઉસકે સીવા ઓરભી કહાથા સો
વોહ મેરા મકદુર નહીં જો અરઝ કરૂં; ઇસ વાસતે ઇસ ફીદવી-
કા પાદશાહ જમજાહને આપકી ખીદમતમેં ભેજે હએ ઓર
બહોત દોઆકે બાદ કમાલ શઓક, ઓર નેહાયત આરઝુમં-
દીસે બઉમેદ તમામ કહાં હયે કે, યેક મુદતસે રાત દીન
તુમ્હારી યાદમેં રહેતાહું.

બયેત

કાફીર હો સીવા તેરે કરે આહ કીસી કી,
સુરત ન દીખાવે મુજહે અલાહ કીસકી.

અબ યેહ તરફકા હયે કે ઉસ આરઝુમંદકે ઇસતીઆ ઉપર નઝર કરકે મેરી આંખકો અપને જમાલસ રોશન કીજીયે, યેહ ઉમર અઝીઝ માનીંદ આબે રવાંકે રાત દીન ચલી જાતી હુએ, ફેર આનેકી ઉમેદ નહીં.

બયેત.

જોઇદએ હરગીઝ હુએ યા બહે જહાં હુએ;
ઊુઝ ઉમર ગુઝશતાકે જો ઢુંઢે તો કહાં હુએ,

વરના સાફ જવાબ દીજીએ કે " અલ ઇંતેઝાર અશદદોમી નલમયોત " મયેં કાહેકો ઇંતેઝાર રહું ગેતીઅફરોઝ યેહ પયેગામ સુનકર બોલી, થોડી દેર તઅમુલ કર અપને સવાલકા જવાબ લેકર જાઈયો, સમનરૂખ બોલી, અયે દાના દીલ, પહેલે યેહ બતલાદે કે, મલીકમોહમદ બીચારા ઇતને દુખ ઉઠાયા. ખબરભી અપની મુરાદેકો પહોંચેગા, ક્યા મલીક મોહમદકો છોડકર વઝીરકે સાથ અપને નસીબતીકે ઘર જાવંગી ? ઇસકે હાલપર મુજહે રહમ આતા હયે દાનાદીલ હંસકે બોલા, અબ થોડા કીસ્સા બાકી રહા હુએ ઉસકે સુનનેસે મુફસીલ હાલ માલુમ હોગા, અએ મલેકા ગેતી અફરોઝને યેહ બાત કહી ઓર મલીકમોહમદકો હાથ પકડકે ખલવતમેં લેગઇ, વહાં દોનોં આશકો માશુક પલંગપર બયેઠકર શરાબ ખુરીનં મશગુલ હવે, મલીકમોહમ્મદ શરાબકે નશેમેં મસ્ત હોકર ઇસ ઉમ્મેદપર, કે શાયદ અબભી મેરે હાલપર ઉસ બેર હમકો રહમ આવે, તેહ દોહરા પડા.

દોહરા.

આહ દુખી કએસી બહી અંચાહ તકે સંગ;
દીપકકે ભાવે નહીં ઓર જરજર મરે પતંગ.

ગેતી અફરોઝને સુનકર જવાબદીયાઃ—

પીતમ તુમ મત જાનીયો બહોત હુએ એક અંગ;
પહેલે તો દીપક જલે પીછે જલે પતંગ.

જીતના સોઝોગદાઝ માશુકકે દીલમેં હયે, આશકકે ઉસકે દસવાં હીસ્સાભી નહીં, કયેં કે વોહ તો રોરોકે અપને દીલ કાગમ નીકાલતા હયે, ઓર યેહ દીલમેં ભુન ભુનકે કબાબ હોતા હુએ.

બએત.

શમાકી બેકરારકો કહાં પાતા હએ પરવાના,
લરઝના થરથરાના સર કટાના સાફ જલજાના.

જાનેમન જયેસી જયેસી આફ્તે ઓર બલાયેં મેરે ઇશક મેં તુને અપને ઉપર ઉઠાએ હયેં; સો મેરે દીલમેં નકશ કલહજર હયે મેરીબી વફાદારી તુને દેખા કે તેરી ખાતીર ઘરબાર ખેશો અકારીબ છોડકર તેરી અશનાઇ કબુલ કી, ફેર ઉસકે ગલેમે હાથ ડાલકર બડીએક અદાસે પલંગપર લેટ ગઈ, ઓ મુંહ પર ઘુંઘટ ડાલકર આહીસ્તાસે બોલી—

બએત.

મએ આગે હું તેરે જો ચાહેસો કર.
કેહએ વક્ત ખાલી કીસીસે ન ડર.

મલીકમોહમ્મદને જબ માશુકકી ઝબાનસે યેહ બાત સુની ગોયા મુરદે કે બદનમેં, જીઆયા ઓર કીસી મુફલીસકે હાથમેં કારૂનકા ગજ લગા, નાઝનીકે વસ્લસે ઉસ વકત જો લઝત ઉસને પાઈ, સો કહેનસે દુરસ્ત નહીં, યાને ઉસકા દીલહી જાનતાં હોગા. કે ઉસુ અએસકે આગે હફ્ત અકલીમક સલતનતકો કુછ હકીકત નહી સમજતાથા, ઓર નેહાયત ખુશીસે યેહ બએત પડી—

બએત.

સરીરે સલતનતસે આસ્તાને યાર બેહેતર હએ,
હમ ઝીલ્લે હુમાસે સાયએ દીવાર બેહેતર હએ.

અલકીસ્સા જબ "ગેતીઅફરોઝ" યારકી મુલાકાતસે ઝીંદગાનીકા મઝા હાસીલ કરચુકી, તબ એક લઓંડી કે હાથ પલંગકી ચાદર વઝીરકે પાસ ભેજદી, કે એહ જવાબ સાફ અપને ખાવીંદકે પહોંચ દીજીઓ, વઝીર એહ અહેવાલ હએરત અફઝા દેખકર બહોત દંગ હુવા, ઓર વહાંસે આનકર ગેતીઅફરોઝકા જો અહેવાલ દેખાથા, સો પાદશાહ કી ખીદમતમે અરઝ કીયા, ઓર વોહ યેહ બાત સુનતેહી ગઝબનાક હોકર ઉસ નાબેકારકે તારાં કરનેકો મુસ્તેઇદ હુવા વઝીરને અરઝ કીયા, કે જનાબેઆલીનામ ખુરદયેસગ હમ અવરા શાયદ

તીસરા—નખુરદ શેરતીમ ખુરદયે સગ.

અબ વોહ નાપાક ઇસ જમાનેકે કામીલ નહીં રહી, અબચ મોહમ કરના ક્યા હાસીલઅભી યેહ બાત કીસ કો ઝાહીર નહીં હુઇ, ફેર તો તમામ આલમમેં મશહુર હો જાયેગી, કે ગેતીઅફ્રોઝ ફલાને પાદશાહકો મનસુબસી સો આદમીઝાદ સાથ બદફેલી કરકે ખરાબ હુઇ. પાદશાહ યેહબાત દીલમેં ગએદ કરરે ચુપ હો રહી, ઔર દોનોં આશકો માશુક ઉસી કોહીસ્તાનમેં તમામ ઉમર અએશો અશરત કરતે રહે, સમનરૂખ મલીક મોહમદકી મુરાદ હાસીલ હોનેકા અહેવાલ સુનકર નેહાયત ખુશીસે બોલી, અલહમ્દોલીલાહકે, આશક બીચારા હતને દુખ દેખકર આખીર અપની મુરાદકો પહોંચા,

બયેત.

યે ખુશવક્તે વ ખુર્રમ રોઝગારરે,
કે યારેબરે ખુરદમ્મઝ વરલ યારે.

યેહ બયેત પડકે પલંગપરસે ઉઠી ઔર સેખ સનઆનકી કદમબોસી કરકે ઔર દોનોં મરીદોંકો બહોત શુકરગુઝાર હુઇ, શેખ સનઆનને પુછા અએ મલેકા, અબ તબીઅતકી ક્યા હાલ હયે [કિસ્ને હાથ બાંધકે નેહાયત આજઝીસ અર્ઝ કીયા કે આપકી તવજ્જોહસે સબ તરેહકા આરામ હયે, આઝરશાહને સુમનરૂશકો સેહેતકા ગુસલ કરવાયા ઔર દમબદમ શેખ બુઝુરગવારકી કદમબોશી કરકે નેહાયત અઝઝસે કહેતાથા કે આપકે ફઝલસે હોશમેં આઇ વગરના ક્યા મકદુર કે આદમી જાદુ કીયા હુવા કીસસે ઔર કહાનીસે અચ્છા હોવે ? ફેર ઉસ ઝલાલા મકકારકો કે પહેલી ઓરતથી, હઝારહા રૂસવાઇસે કતલ કરકે શાદીયાને બજવાએ. ઔર નેહાયત ખુશીસે અએસો અશરતસે કહેને લગે. દુસરે રોઝ શેખ શનઆનકે કહા કે, અએ આઝરશાહ અબ તુમારા મતલબ પુરા હુવા ય ને ખુદાને સમનરૂખકો અચ્છા કીયા, ઇસલીએ અબ હમે રજાદોકે હમ અપને મકાનકો જાવેં, આઝરશાહને

હાથ જોડકર અરઝકી, આપકો કીસી ચીઝકી પરવા નહી, મગર મુએં ચાહતાહું કે, હુઝુરકે ખાદ મોંકે વાસ્તે થોડીસી જાગર નઝર કરં તબ શેખ સનઆન હંસે, ઓર કહા કે અએ પાદશાહ, ફકીરોંકો જાગીર, ઓર માલીઝરસે કયા નીસબ્બત હુએ કોઈ જોરૂ યા લડકા નહીં રખતે, જીસકે વાસ્તે ઝર ઓર ઝમાન ઝમાકરે, ખુદા અએસા રઝાક હુએ કે ગએ બસે પહોંચા દેતા હુએ ઓર, અગર અએસાહી તુમ્હારા દીલ ચાહતા હો તો ગરીબો ઓર મોહોતાજોંકી ખીદમત કીયા કરો, ઓર ઉનકો ખાના કપડા દીયા કરો ઓર રયતપર મેહેરબાનીકી નઝર રખા કરો, તો બહોત ખુબ હુએ ફેર આઝરશાહને રોશનઝમીર, ઓર દાના દીલકો બોસ અશેર ફીકે તોહફે દેને લગા. મગર ઉન્હોંને કબુલ ન કીયા, ઓર રૂખસત હુએ પાદશાહ, ઓર ખુજસ્તાનએ બહોત દુરતક ઉનકો પહોંચાનેકો ગએ. ઓર ફેર વહાંસે અપને મુલકકો આએ ઓર શબે રોઝ અએશો આરામમેં બસર કરને લગે. ચંદરોઝમેં સગ્તાખકો એક લડકાહસીન ગાલબ્બીન પએદા હુવા આઝરશાહ બહોત બહોત ખુશહુવા ઓર ફકીરોં ઓર મોહોતા જોકો બહોત માલીઝર દીયા. ઓર ફેર તમામ ઉમર અએસો અશરતમેં બસ કીર

શાઆર. (ખાતમા)

શુકરેહક સદ શુકરે હક અએ દોસ્તાં, અપની હાજતસે હુવા શાહ કામરાં.
મુદતોં કે બાદ અઝ ફઝલે ઇલાહ, આરઝુ અપનીકો પહોંચા પાદશાહ.
પહેલે ગમપા ફેરવો વોહ શાદી હુઇ, જીસસે સારે ધરકીઆબાદીહુઈ,
અએઅઝીઝા"મેહેર" હુએ મેહદોઆ, ઇસતરેહ હોસબકાહાસીલમુંદઆ;
આજ મએંને રોઝ શંબા વક્તે શામ, મેહેરનવ આઇને હીંદકી તમામ
જબ્બતલહએઆસપાપરમાહોમેહેહ જબ્બતલકઆલમસેં હઅેદઓરેસપહે
તબ્બતરક બાગે જહાંકી હએબહ રમન નમાનમ ઇબિમાંનરં યાદગારર.

જાહેર ખબર.

ઇશ્તેહાર ! ઇશ્તેહાર !! ઇશ્તેહાર !?!

શોકીનો કહાં હો ? આઇએ તશરીફ લાઇએ અમને દીનદાનુ ! સલામી મજહબકી ચુનીદા કીતાબે ઓર ગુમદારે દીલપસંદ કીસ્સે ઉરદુકી પ્યારી ઝબાનમેં, ઓર ગુજરાતી હરફોમે છપવાઇ હૈ. જુ સાહેબોંકે ખરીદના મનજુર હો, વો કીમત દેકે યા મીગ્યાકે મંગ- વા લે ફકત.

કીસ્સા હાજી મગલોરીસા.	૦-૨-૦
કીસ્સા સાહે રહુમ.	૦-૨-૦
કીસ્સા સાહેરૂમ.	૦-૨-૦
કીસ્સા સુસ્સે સાબત.	૦-૪-૦
કીસ્સા લાલ ગોહર.	૦-૨-૦
ફવાએ ગનજુલ અરસ.	૦-૧-૦
કસાસુલ ખુલાસા.	૦-૨-૦
સુખોકા સીતારા.	૦-૫-૦
સખાવત નામા	૦-૧-૦
વફાતનામા બીબા ફાતમકા	૦-૧-૦
મહેનબી અને બગે રસુલ	૦-૩-૦
શાદીનામા બીબી ફાતમકા	૦-૧-૦
મજમુએ મુનાજાત	૦-૧-૦
સકરાત નામા.	૦-૧-૦
મજમુએ મફહાત	૦-૪-૦
મજમુએ નજમુઅલીયા	૦-૪-૦
નુરે નામ	૦-૪-૦
ચાર દુરવશકા કીસ્સા.	૦-૫-૦
શાહેજાદા શાહેપરી કીસ્સા	૦-૨-૦
જેતુન મોહમદ હનીફાકા	૦-૨-૦
નગીમ અનસારીકા કીસ્સા	૦-૪-૦
કાલી ગોરીનો કીસ્સા.	૦-૨-૦
જમજમાકી ખોપરી.	૦-૧-૦
દાઉ હલીમા	૦-૨-૦
મોઅજીઝ અોરતની વીગેરે	૦-૧-૦
કીસ્સા સીપાઇ બચ્ચા	૦-૧-૦
કીસ્સા સોદાગર બચ્ચા	૦-૨-૦
કીસ્સા બીબી ચીત્રવળી	૦-૨-૦
કીસ્સા શાહેચમન	૦-૪-૦
નાજની પદાબુકા કીસ્સા.	૦-૧-૦
સુફે બીતોકા કીસ્સા.	૦-૧-૦
ખાનદાં આગવકા કીસ્સા	૦-૧-૦
બીબી મરીયમકા કીસ્સા	૦-૨-૦
છબીલી ભટીયારીકા કીસ્સા	૦-૨-૦
ગુલચમને બોસ્તાન.	૦-૨-૦
મજમુએ ભેજી નામા	૦-૧-૦
ગુલશનર માતમ	૦-૧-૦
ગ્નાગે ફીતેન માતમ.	૦-૨-૦
મહાતમ ફીરા	૦-૧-૦
છેલબટાઉ મોહીનાગરી	૦-૧-૦
હાતમતાઇકા કીસ્સા	૦-૮-૦
લૈલી મજનુકા કીસ્સા.	૦-૧-૦
જવાહીર હીરી.	૦-૬-૦
તરકી ખુરસલાત	૦-૪-૦
જગનામા મોહમદ નીફકા કીસ્સા	૦-૮-૦
ગુલઝારે પંજતન	૦-૩-૦
ગાયન સંગ્રહ	૦-૨-૦

બુકસેલર મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે.

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.